

Helsinki

Kaavanumero 13012

Asemakaavan selostus

Paasikivenkatu 4 ja 6

kaupunginosa 14. Taka-Töölö

Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala
Asemakaavoitus

Diaarinumero HEL 2025-006107

Projektinumero 0000292

ProjectWise-numero 4564_13

Asemakaavan selostus

Asemakaavan selostuksessa esitetään kaavaratkaisun keskeinen sisältö ja suunnittelun vaiheet. Selostusta täydennetään kaavaprosessin edetessä. Selostuksesta säädetään alueidenkäyttölaissa (AKL) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (MRA). Alueidenkäyttölaki oli 1.1.2025 saakka maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL).

Kaavan nimi: Paasikivenkatu 4 ja 6, asemakaavan muutos

Kaavanumero: 13012

Päiväty:

Asemakaavan muutos koskee:

14. kaupunginosa (Taka-Töölö) korttelin 517 tonttia 4 ja puistoaluetta

Laatija: Helsingin kaupungin asemakaavoituspalvelu

Vireilletulosta ilmoittaminen: 12.6.2025

Nähtävilläolo (AKL/MRL 65 §): 16.2.2026–17.3.2026

Kaupunkiympäristölautakunta:

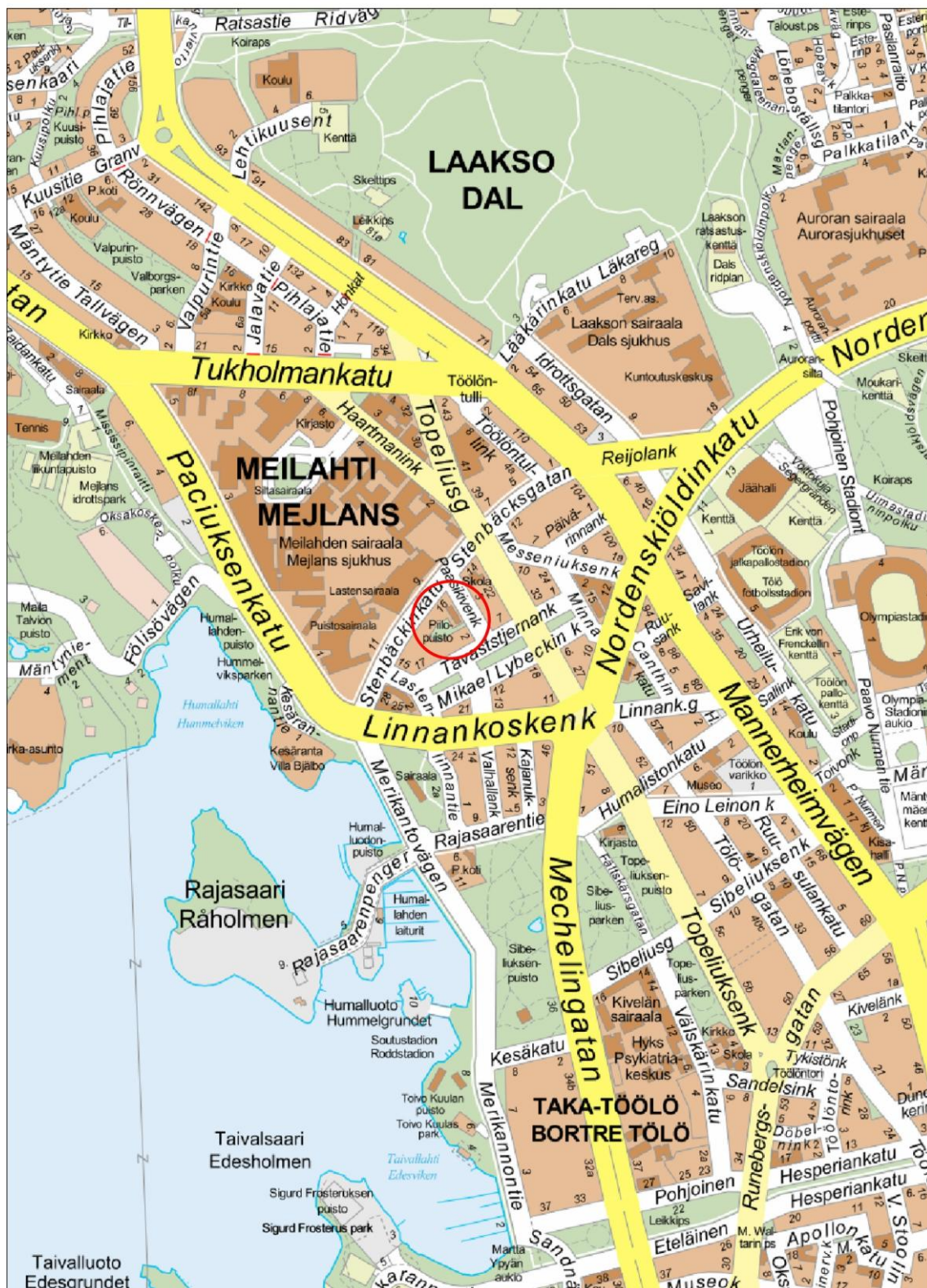
Hyväksyminen: kaupunkiympäristölautakunta,

Voimaantulo: **päiväys merkitään kun kaava on tullut voimaan**

Kannen kuva: Paasikivenkadulta rakennuksen pääjulkisivu. Kuva: Tiia Ettala

Alueen sijainti

Tontti rajautuu koillissivultaan Paasikivenkatuun ja lounais- ja eteläsivultaan puisto-alueeseen. Tontin osoite on Paasikivenkatu 4-6.

Kuva: Suunnittelualan sijainti.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	5
Asemakaavan kuvaus	6
Tavoitteet	6
Mitoitus.....	6
Alueiden käyttötarkoitus ja korttelialueet	6
Liikenne.....	7
Palvelut	7
Esteettömyys.....	8
Virkistys- ja viherverkosto.....	8
Ekologinen kestävyys.....	8
Suojelukohteet	9
Yhdyskuntatekninen huolto	10
Maaperän rakennettavuus, pohjarakentaminen ja pilaantuneisuuden kunnostaminen.....	10
Ympäristöhäiriöt	11
Pelastusturvallisuus	11
Rakennetekniikka.....	12
Vaikutukset.....	12
Toteutus	14
Suunnittelun lähtökohdat	15
Suunnittelu- ja käsittelyvaiheet	19

Tiivistelmä

Kaavan mukainen käyttötarkoitus muutetaan sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialueesta asuinkerrostalojen korttelialueeksi. Nykyisin rakennuksessa on seniori- ja palveluasumista. Piha järjestellään uudelleen asukkaiden käyttöön.

Uutta asuinkerrosalaa tulee kerrostaloihin 1 655 k-m². Kunnan kiinteistötietojärjestelmän mukaan palvelurakennuksen toteutunut kerrosala on 1981 k-m². Asukasmäärän lisäys on noin 41 uutta asukasta. Työpaikkamäärä vähenee noin 70 työpaikalla.

Keskeisenä tavoitteena on muuttaa rakennus tavalliseen asumiseen.

Kaavaratkaisun toteutuminen vaikuttaa erityisesti siten, että se vastaa paremmin rakennuksen nykyistä käyttötarkoitusta. Lisäksi kaavaratkaisun toteuttamisella huomioidaan rakennussuojelua tarkemmin.

Tontti on yksityisomistuksessa, puisto kaupungin maata.

Kaavoitus on tullut vireille tontin omistajan tai haltijan hakemuksesta. Rakennukselle on myönnetty aikanaan kaavasta poikkeamislupa senioriasumiseen.

tekstiä täydennetään, kun kaavaehdotus on ollut nähtävillä

Asemakaavan kuvaus

Tavoitteet

Kaavaratkaisun tavoitteena on sallia tavallista asumista.

Tavoitteena on edesauttaa seuraavien kaupungin strategisten tavoitteiden 2025–2029 toteutumista:

- Kasvatamme mahdollisuuksia asua keskustassa ja sen välittömässä läheisyydessä.

Kaupunki jatkaa määrätietoisesti käyttötarkoituksen muutokseen sopivien kiinteistöjen kehittämistä alan toimijoiden kanssa.

Mitoitus

Suunnittelualueen pinta-ala on 2 130 m².

Uutta asuinkerrosalaa tulee kerrostaloihin 1 655 k-m². Kunnan kiinteistötietojärjestelmän mukaan palvelurakennuksen toteutunut kerrosala on 1981 k-m².

Asukasmäärän lisäys on noin 41 uutta asukasta. Työpaikkamäärä vähenee noin 70 työpaikalla.

Alueiden käyttötarkoitus ja korttelialueet

Alueen lähtökohdat ja nykytilanne

Tontilla sijaitsee rakennus, joka on valmistunut vuonna 1930 naistentauteihin erikoistuneeksi yksityissairaalaksi. Rakennus on toiminut vuosien saatossa erilaisissa sairaalatoiminnoissa ja tämän jälkeen toimisto- ja kokouskäytössä. Vuonna 2015 rakennus myytiin yksityiseen omistukseen ja sen käyttötarkoitus muutettiin poikkeamispäätöksellä senioriasunnoiksi.

Asuinkerrostalojen korttelialue (AK)

Asuinkerrostalojen korttelialueella sijaitsee 4-kerroksinen rakennus. Ensimmäinen kerros on osoitettu yhteis- ja toimisto-/liiketiloiksi. Ensimmäinen kerros on ns. maanpäällinen kellarikerros, jossa lattian pinnan korko on hieman maanta-soa alempana.

Asukkaiden käyttöön on rakennettava varasto- ja huoltotilojen lisäksi asumisen aputilat mm. talopesula, kuivaustila, talosauna ja vapaa-ajantilat. Asumisen

aputilat, yhteistilat sekä varasto-, huolto- ja tekniset tilat saa rakentaa kerrosalan lisäksi. Tontille on osoitettu talousrakennuksen rakennusala, jolla sijaitsee nykyisin tontin jätekatos.

Puisto (VP)

Piilopuiston ajo-merkinnällä mahdollistetaan nykyisin käytössä olevan tontin ajo-yhteyden sopimista rasitteena. Rasite tulee erikseen sopia kaupungin kanssa.

Liikenne

Lähtökohdat

Kaava-alue sijaitsee rauhallisella Paasikivenkadulla. Kadun molemmilla puolilla on jalkakäytävät ja sen länsireunalla on ajoratapysäköintipaikkoja. Pyöräliikenne on sallittu molempiin suuntiin autoliikenteelle yksisuuntaisella kadulla. Paasikivenkatu on katuluokituksestaan tonttikatu ja liikennemäärä on noin 200 autoa vuorokaudessa. Lähin joukkoliikenneyhteys on noin 250 etäisyydellä sijaitseva Naistenklinikan linja-autopysäkki, ja sitä palvelevat Topeliuksenkadun linjat. Kun Topeliuksenkadun raitiotie valmistuu, joukkoliikenneyhteydet paranevat, sillä Kirjailijanpuiston raitiotiepysäkki rakennetaan vain 200 metrin päähän alueesta.

Kaavaratkaisu

Liikennesuunnitelmaa ei laadita.

Kaavaratkaisun yhteydessä ei ole tulossa muutoksia katualueisiin.

Pyöräpaikkoja on vaadittu vieraspysäköinnin ja liike- toimistotilojen osalta. Asukkaiden pyöräpysäköinnistä määrätään rakennusjärjestyksessä. Lisäksi jos tontille toteutetaan autopaikkoja, liikkumisesteisille tulee toteuttaa 2 autopaikkaa, muussa tapauksessa muiden määräysten ja asetusten mukaan.

Palvelut

Lähtökohdat

Alueella on normaali kantakaupungin palvelutaso.

Välittömässä läheisyydessä toimii Meilahden sairaala-alue, jonka alueella toimii erinäisiä palveluntarjoajia sekä julkista ja yksityistä terveydenhuoltoa. Tonttia vastapäätä sijaitsee peruskoulu Zacharias Topeliuskolan ja sen pihaympäristö liikuntakenttineen. Lisäksi samalla kadulla Paasikivenkadun ja Tavaststjernan-kadun risteyksessä sijaitsee Folkhälsanin päärakennus, jossa on palveluita ja kokoustiloja. Lähimmät päivittäistavarakaupat sijaitsevat Mannerheimintiellä noin 0,5 km päässä.

Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on työtiloja.

Kaavaratkaisu

Asemakaavassa sairaalakäyttöön osoitettujen toimintojen määrä vähenee, mutta rakennus on jo nykyisin muutettu asemakaavan käyttötarkoituksesta poiketen asumiseen.

Rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen saa sijoittaa liike-, toimisto- ja työtiloja merkityn rakennusoikeuden lisäksi.

Esteettömyys

Asemakaava-alue on esteettömyyden kannalta normaalia aluetta.

Virkistys- ja viherverkosto

Lähtökohdat

Tontti sijaitsee Piilopuiston vieressä. Muut lähellä olevat virkistys- ja viheralueet ovat Kirjailijanpuisto sekä Seurasaarenselän rantareitti ja sen varella muodostuva puistoverkosto (mm. Humallahdenpuisto ja Linnankoskenkadun puisto).

Kaavaratkaisu

Piilopuisto pysyy puistokäytössä. Piilopuiston johtavalle puistokäytävälle merkitään ajo-rasite, jonka kautta sallitaan kiinteistölle ajo.

Tontin piha-alueita koskevilla määräyksillä varmistetaan viherrakenteen saumaton jatkuminen puiston ja pihan välillä.

Ekologinen kestävyys

Lähtökohdat

Alue on olemassa olevaa rakennettua ympäristöä ja tiivistä kaupunkirakennetta. Alue on hyvin saavutettavissa julkisella liikenteellä. Tontin etuosassa on isoja vettä läpäiseviä pintoja. Tontin pihan puolinen osa on laajasti vettä läpäisemätöntä asfalttipintaa.

Kaavaratkaisu

Käyttötarkoituksen muuttuminen asunnoiksi tarkoittaa pihan osalta toimenpiteitä, jotka mahdollisesti lisäävät vettä imeyttäviä pintoja ja viheristutuksia oleskelu- ja leikkialueiden yhteyteen.

Rakennuksen pelastautumISRatkaisu perustuu siihen, ettei isoja puita rakennuksen edessä tarvitse poistaa, lisäksi puut on merkitty säilytettäväksi ja tarvittaessa uudistettavaksi.

Suojelukohteet

Lähtökohdat

Taka-Töölön kerrostaloalue lukeutuu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kohdeluetteloon (RKY 2009). Kaupunginosaan sijoittuu maan suurin yhtenäinen 1930-luvun asuinkerrostalokorttelien alue, joka kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernismin merkkiteosvalikoimaan (1993).

Tontilla sijaitsee vuonna 1930 valmistunut Elsi Borgin suunnittelema yksityinen naistensairaala, joka on suojeltu kaavalla (S₀). Rakennus on rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä eikä siinä saa suorittaa sellaista uudisrakentamista tai sellaisia muutostai korjaustöitä, jotka turmelevat rakennuksen julkisivujen tai kaupunkikuvan rakennustaiteellista arvoa. Iiro Tukki on suunnitellut eteläisen laajennuksen, joka valmistui vuonna 1953.

Asemakaavan poikkeamisluvan yhteydessä edellytettiin ensimmäisen kerroksen pääaulan, rakennuksen keskiosan porrashuoneiden ja kaikissa kerroksissa pyöreiden kerrosaulojen säilyttämistä.

Kohteesta on laadittu rakennushistoriallinen selvitys (Arkkitehtitoimisto Gramatikova & Lindberg, 2016).

Tontti on osa maakunnallisesti merkittävää rakennetuksi ympäristöksi luokiteltua Helsingin empirekeskustaa ja kivikaupunkikonaisuutta.

Kaavaratkaisu

Alueella sijaitseva rakennus on jo ennestään suojeltu, mutta sen kaavamerkintä päivitetään vastaamaan nykymerkintöjä. S₀-merkintä päivitetään sr-1 merkinnäksi, jossa rakennus on merkitty rakennustaiteellisesti, historiallisesta tai kaupunkikuvallisesti erityisen arvokkaaksi suojeltavaksi rakennukseksi. Suojelu koskee rakennuksen julkisivuja, vesikattoa, alkuperäisiä tai niihin verrattavia rakenteita, rakennusosia ja arvokkaita sisätiloja. Rakennuksessa tehtävät korjaustyöt ja muutokset eivät saa heikentää sen arvoa tai hävittää sen omaispiirteitä.

Rakennusta ei saa purkaa.

Arvokkaita sisätiloja ovat erityisesti pääsisäänkäynti auloineen sekä siihen liittyvät kaksi portaikkoa. Lisäksi rakennuksen keskeinen tilallinen rakenne (rakennuksen keskikäytävä luonne) on tunnistettu arvokkaaksi.

Piilopuisto ja tontin piha-alueet on tunnistettu osaksi arvokasta maisema- ja kulttuurihistoriallista ympäristöä. Pihan liittyminen ympäristöönsä tulee tapahtua saumattomasti, pihalla tapahtuvat muutokset ja rakentaminen tulee sovittaa korttelin kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti arvokkaaseen kaupunkikuvaaan. Pihaa tulee hoitaa siten että alueen viherympäristön kokonaisuuden kulttuurihistoriallinen, puutarhataiteellinen ja kaupunkikuvallinen arvo säilyy.

Yhdyskuntatekninen huolto

Lähtökohdat

Kaava-alue on yhdyskuntateknisen huollon verkostojen piirissä. Tonttiin rajautuvilla katualueilla kulkee useita kunnallisteknisiä johtoja.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisu ei edellytä kunnallisteknisten johtojen siirtoja tai uusien johtojen rakentamista.

Maaperän rakennettavuus, pohjarakentaminen ja pilaantuneisuuden kunnostaminen

Lähtökohdat

Kaava-alueen maaperä on kalliota, joka alkaa 0-1 m:n etäisyydeltä maanpinnasta. Täyttömaakerroksissa voi esiintyä jätejakeita sekä maaperää pilaavia haitta-aineita.

Kaava-alueen lähin pohjaveden mittauspiste sijaitsee kadun toisella puolella olevan koulun piha-alueella. Mittaus on tehty vuoden 2025 aikana, jolloin pohjaveden tasoksi on saatu +3.58...+3.76 m.

Kaavaratkaisu

Täyttömaakerrosten mahdolliset haitta-aineet tulee selvittää ennen kaivuutöiden aloittamista.

Ympäristöhäiriöt

Lähtökohdat

Kaava-alueelle aiheutuu liikennemelua Paasikivenkadulta, Stenbäckinkadulta sekä Topeliuksenkadulta. Alustavan melutarkastelun perusteella päiväajan keskiäänitasot kaava-alueella ovat enimmillään n. 58 dB.

HSY:n ilmanlaadun vuosikartan 2024 mukaan typpidioksidin vuosikeskiarvo on kaava-alueella enimmillään noin 9 µg/m³. Typpidioksidin raja- tai ohjetasoarvo ei ylity kaava-alueella. Pienhiukkaspitoisuudet jäävät Helsingissä kauttaaltaan selvästi alle niille asetetun raja-arvon.

Kaavaratkaisu

Katuliikenteen liikennemäärien ei oleteta nousevan merkittävästi lähikaduilla tulevaisuudessa, joten melutilanteen ei odoteta heikentyvän nykytilanteesta. Kaavassa on annettu määräys julkisivujen ääneneristävyyden mitoittamisesta siten, että saavutetaan tilojen käyttötarkoitusta vastaavat melutason ohjearvot sisällä. Alustavan melutarkastelun perusteella julkisivuihin kohdistuvat keskiäänitasot ovat päivällä enintään 58 dB, jolloin julkisivun laskennallinen äänitasoero vaatimus asuintilojen osalta olisi enimmillään 23 dB. Melutason ohjearvot alittuvat laajasti ulkona rakennuksen länsipuolella, jonne myös leikki- ja oleskelualue on kohdistettu.

Länsi-Helsingin raitiotien myötä Topeliuksenkadulla kulkee tulevaisuudessa raitioliikennettä. Alustavan melutarkastelun perusteella Topeliuksenkadun tulevalla raitioliikenteellä ei ole merkittävää vaikutusta kaava-alueen kokonaismelutasoihin. Olemassa olevan rakennuksen julkisivusta on hieman yli 100 metriä tulevaan raitiolinjaan, joten voidaan olettaa, että runkomelu- ja tärinähaittaa ei aiheudu asuintiloihin. Joka tapauksessa, tulevan raitiotiehankkeen vastuulla on raitiolinjan runkomelu- ja tärinäeristäminen, jotta käyttötarkoitusta vastaavia enimmäisarvoja ei ylitetä raitiolinjan varrella olevissa rakennuksissa.

Liikennemäärien ja HSY:n ilmanlaadun asiantuntija-aineiston perusteella kaavamuutosalueelle ei arvioida kohdistuvan merkittävää riskiä siitä, että ilmanlaadun raja- tai ohjearvotasot ylittyisivät kaava-alueella tulevaisuudessa. Näin ollen, ei ole nähty tarpeen antaa kaavassa määräystä tuloilmanottoon liittyen.

Pelastusturvallisuus

Lähtökohdat

Olemassa olevan rakennuksen pelastusturvallisuuden oletetaan olevan lähtökohtaisesti kunnossa ja ratkaistu. Käyttötarkoituksen muuttuessa asumiseen vaatimukset pelastusturvallisuuteen muuttuvat hieman. Pelastussuunnitelmaa tarkastellaan yksityiskohtaisesti rakennusluvan yhteydessä.

Tontille ajo tapahtuu Piilopuiston kautta ajorasitteella. Nosto- tai sammutuspaikoja ei voi sijoittaa Paasikivenkadulle kadunvarsipysäköinnin ja olemassa olevien säilytettävien puiden takia.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisussa pelastusturvallisuus on otettu huomioon tontilla mahdollistavana tilavarauksena, muutoin pelastusturvallisuuteen liittyvät detaljit ratkaistaan rakennuslupavaiheessa.

Rakennetekniikka

Lähtökohdat

Lähtötilanteessa kaava-alueella sijaitsee teräsbetonirakenteinen alunperin sairaalakäyttöön valmistunut rakennus, jonka ensimmäinen osa valmistui vuonna 1930 ja laajennusosa vuonna 1953. Rakennus muodostuu neljästä pääkerroksesta sekä kellarikerroksesta. Ensimmäisen kerroksen lattian pinnan taso on hieman maanpinnan alapuolella.

Kaavaratkaisu

Kaavaratkaisussa ei ole erityisiä rakennetekniikkaan liittyviä kaavamääräyksiä.

Vaikutukset

Kaavaratkaisun toteutuminen vaikuttaa erityisesti siten, että se vastaa paremmin rakennuksen nykyistä käyttötarkoitusta. Lisäksi kaavaratkaisun toteuttamisella huomioidaan rakennussuojelua tarkemmin.

Yhteenvedona kaavan vaikutusten arvioinnin tuloksista voidaan todeta, että käyttötarkoituksen muutoksella on vähäiset vaikutukset nykytilanteeseen. Käyttötarkoituksen muutoksen suurimmat toimenpiteet tapahtuvat tontin pihan puoleisella alueella, jossa pysäköinti järjestellään uudelleen ja asukkaille toteutetaan leikki- ja ulko-oleskelualue. Kaavamääräyksillä pihan muutoksen pyritään sovittamaan alueen ympäristön arvoihin.

Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset

Kaavaratkaisun toteuttamisesta ei aiheudu kaupungille kustannuksia. Asemakaavamuutos nostaa tontin arvoa, muttei kuitenkaan niin, että se ylittäisi merkittävän hyödyn rajaa, joten kaupunki ei käynnistä maanomistajan kanssa maapoliittisia neuvotteluja.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja rakennettuun ympäristöön

Kaavan toteuttaminen vaikuttaa yhdyskuntarakenteeseen ja rakennettuun ympäristöön vähäisesti. Rakennus on olemassa oleva ja sen käyttötarkoituksen muutos aiheuttaa rakennuksen sisällä muutoksia huoneistoihin, rakennuksen pelastusreitijärjestelyihin sekä pihaan siten että asuinkäyttötarkoituksen mukaan pihalle tulee järjestää oleskelu- ja leikkialueita.

Käyttötarkoituksen muutos ei aiheuta isoja rakentamistarpeita, jotka olisi verrattavissa uudisrakentamiseen.

Vaikutukset virkistys- ja viherverkoston

Kaavalla ei ole vaikutusta virkistys- ja viherverkoston. Piilopuisto pysyy puistokäytössä. Kiinteistölle on ennestään ajettu Piilopuiston käytävän kautta. Kiinteistön ajojärjestelyt eivät muutu kaavalla.

Vaikutukset liikenteen järjestämiseen

Kaavan toteuttamisella ei ole merkittävää vaikutusta ympäröivien katujen liikenteeseen.

Vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen

Kaavalla ei ole vaikutuksia teknisen huollon järjestämiseen.

Vaikutukset kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön

Rakennuksen suojelumerkintää päivitetään, joka edistää rakennetun kulttuuriympäristön säilymistä ja huomioi paremmin rakennuksen suojeluarvojen säilymistä. Määräyksessä huomioidaan arvokkaimmat sisätilat.

Katunäkymässä suojeltu rakennus säilyy entisellään. Rakennuksen edustalla osoitettu istutettava alueen osa ja säilytettävä ja tarvittaessa uusittava puurivi pitää katunäkymät edelleen kesäisin vehreänä.

Vaikutukset ilmastonmuutokseen sopeutumiseen

Rakennetussa ympäristössä, olemassa olevien palvelujen, julkisten liikenneyhteyksien ja teknisen infrastruktuurin alueella sijaitsevan rakennuksen käyttäminen asumiseen on ratkaisuna ekologisesti kestävä.

Rakennuksen suojelu tukee elinkaareltaan kestäväää ja pitkäikäistä rakentamista.

Oleskelu- ja leikkialueen rakentaminen tuo tontille lisää vehreyttä, joka osaltaan tukee monimuotoisuutta ja ilmastonmuutoksen hillintää.

Vaikutukset ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen

Annetulla meluntorjuntaa koskevalla kaavamääräyksellä luodaan edellytykset terveellisyyden ja viihtyisyyden vaatimusten täyttymiselle.

Sosiaaliset vaikutukset

Yleisellä tasolla tontilla rakentamisen vaikutukset ihmisten elinoloihin ovat vähäiset nykyiseen tilanteeseen verraten. Lopputilanteessa katutila pysyy samana ja tontti pysyy yksityiskäytössä. Piilopuistoon säilyy edelleen kulku rakennuksen vierestä. Rakennuksessa asuvat saavat pihalleen oleskelu- ja leikkialueen.

Toteutus

Olemassa oleva rakennus vaatii joitakin muutoksia pelastautumisen osalta. Muutoin rakennus sopii kaavan käyttötarkoitukseen hyvin.

Nykyinen piha ei täytä asumiskäyttöön vaadittuja kriteerejä. Kaavan toteutumista varten piha tulisi suunnitella ja toteuttaa asuinpihana oleskelu- ja leikki-
paikkoineen.

Suunnittelun lähtökohdat

Kaavaratkaisu vastaa valtakunnallisiin tavoitteisiin (valtioneuvoston päätös 14.12.2017).

Kaavaratkaisu ei ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Kaavaratkaisun valmistelussa on erityisesti painotettu seuraavia valtakunnallisia tavoitteita:

- huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta
- vahvistetaan suurilla kaupunkiseuduilla yhdyskuntarakenteen eheyttä

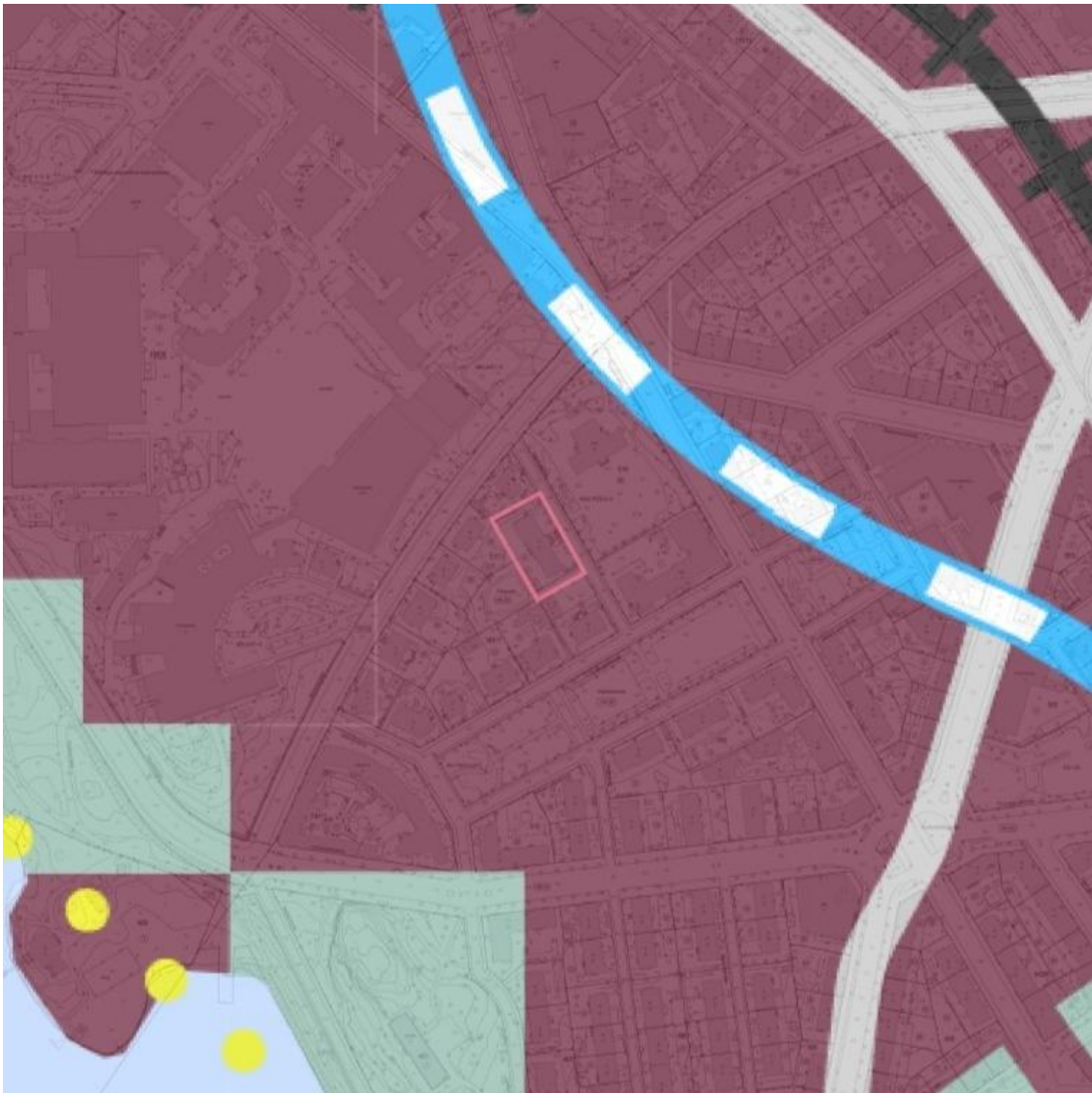
Tavoitteiden huomioon ottamista selostetaan tarkemmin kohdassa Asemakaavan kuvaus.

Alueella voimassa olevat kaavat

Yleiskaavataso

Helsingin yleiskaava 2016 (tullut voimaan 5.12.2018):

Helsingin yleiskaavassa 2016 alue on osoitettu kantakaupunki alueeksi (C2), jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena. Nyt laadittu kaavaratkaisu on Helsingin yleiskaavan (2016) mukainen.

Kuva: Ote Helsingin yleiskaavasta 2016

Helsingin maanalainen yleiskaava nro 12704 (tullut voimaan 19.8.2021):

Maanalaisessa yleiskaavassa 2021 alue on keskustan maanalaisen kehittämisen kohdealuealuetta. Aluetta on kehitettävä siten, että se palvelee ensisijaisesti keskustan kehittämistä tukevia toimintoja, hallintoa ja huoltoa. Tilojen käyttötarkoitus ja soveltuvuus alueelle tulee tutkia. Alueen maanalaiset tilat on varattu ensisijaisesti keskustan liike- ja palvelutiloja sekä keskustan alueen toimintoihin liittyvää yhdyskuntateknistä huoltoa sekä eri liikennemuotoja varten. Nyt laadittu kaavaratkaisu on maanalaisen yleiskaavan mukainen.

Asemakaavataso

Alueella voimassa olevat asemakaavat:

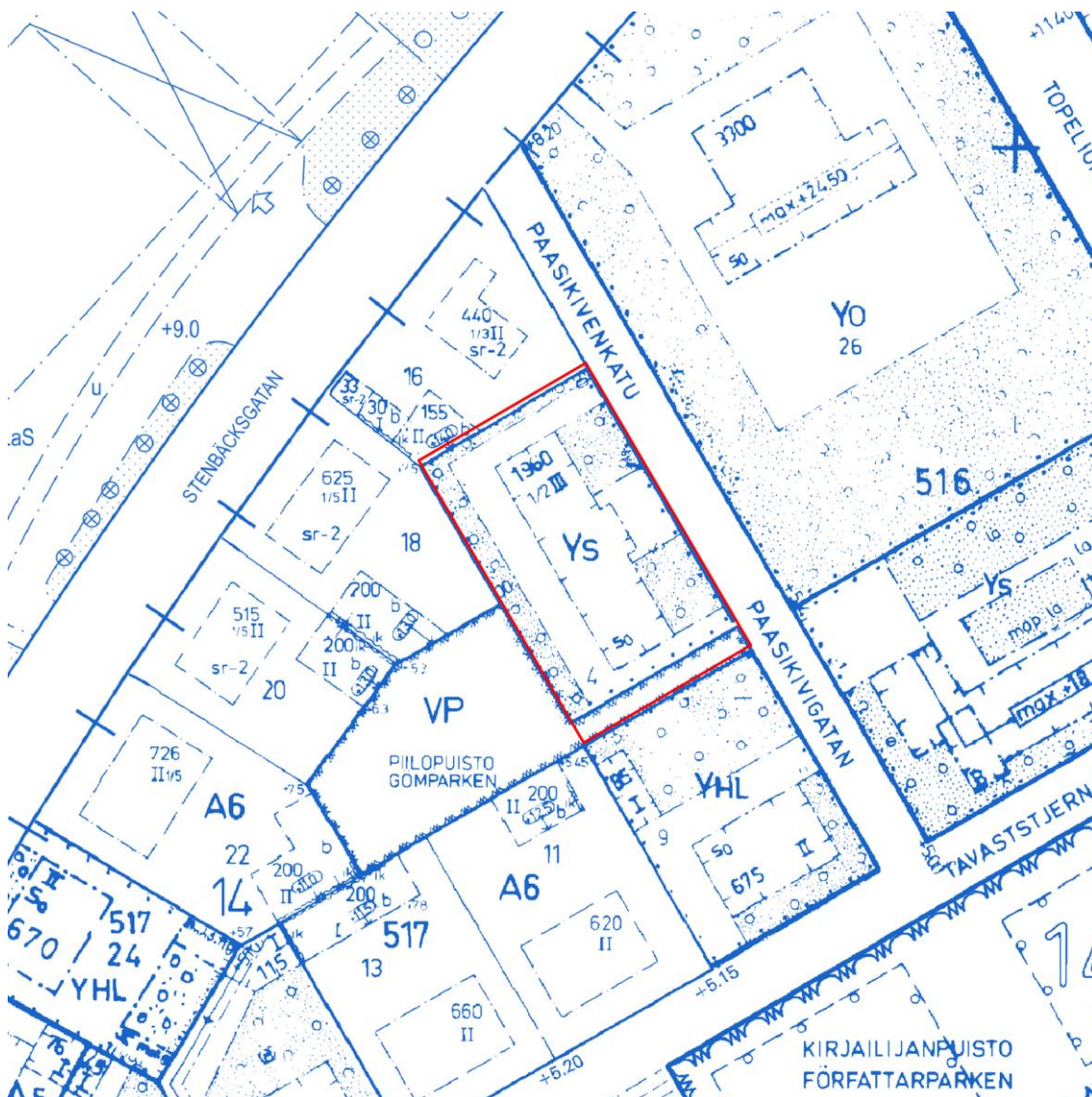
9935 (03.01.1992), 7995 (27.08.1982)

Voimassa olevassa asemakaavassa (1982) alue on merkitty sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (YS).

Rakennuksen kerrosluvuksi on merkitty kolme (III), josta kellarikerroksen pinta-alasta puolet saa käyttää asuinhuoneistoksi. Rakennusoikeutta on 1960 kerrosneliometriä ja rakennus on merkitty rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi (s₀).

Tontti on osoitettu suurelta osin istutettavaksi puilla ja penssilla. Topeliuksenkadun meluun liittyy melumääräyksiä.

Lisäksi tonttia koske ns. kaksitasokaava, joka mahdollistaa olemassa olevassa rakennuksessa uudisrakentamiseen verrattavia toimenpiteitä kaavassa annettujen ehtojen mukaisesti.

Kuva: Ote voimassa olevista asemakaavoista

Maanomistus

Tontti on yksityisomistuksessa, puisto kaupungin maata.

Aluetta koskevat muut lähtökohdat

Selvitys alueen oloista, rakennuskannasta ja muista ympäristöominaisuuksista on kuvattu kunkin aiheen kohdalla.

Kaupunginsuunnitteluviraston virastopäällikkö on tehnyt 12.9.2016 ehdollisen poikkeamispäätöksen asemakaavasta (62 §). Poikkeamislupa myönnettiin pääkäyttötarkoituksen muuttamiseksi sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten (Ys) kortteli-alueesta seniori- ja/ tai palveluasumiseen. Ehdossa varmistettiin rakennuksen kulttuurihistorian säilyminen sekä riittävä määrä palveluasumiseen liittyvien tilojen järjestäminen.

Alueella on voimassa rakennuskielto:

12927 (§ 53.2 Kiellon pidentäminen asemakaavan laatimista tai muuttamista varten)

Helsingin kaupungin rakennusjärjestys on tullut voimaan 7.6.2023.

Helsingin kaupungin kaupunkimittauspalvelut on laatinut pohjakartan.

Suunnittelu- ja käsittelyvaiheet

Kaavoitus on tullut vireille tontin omistajan tai haltijan hakemuksesta vuonna 2025. Rakennukselle on myönnetty aikanaan kaavasta poikkeamislupa senioriasumiseen.

Kaavaratkaisun sisältö on neuvoteltu hakijoiden kanssa.

Osallistuminen ja vuorovaikutus on järjestetty liitteenä olevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) mukaisesti.

Viranomaisyhteistyö

Valmistelu on tehty yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan eri tahojen kanssa. Valmistelun aikana on tehty yhteistyötä lisäksi seuraavien viranomais-tahojen kanssa:

- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala/Kaupunginmuseo
- sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Pelastuslaitos

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) -aineiston esilläolo

Osallisille on ilmoitettu kirjeillä ja verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat sekä lehdessä (Helsingin uutiset) kaavoituksen vireilletulosta ja aineiston esilläolosta 4.8.2025–25.8.2025 seuraavissa paikoissa:

- verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat
- Kaupunkiympäristön asiakaspalvelussa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma päivitettiin 10.11.2025. Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma korvaa 12.6.2025 päivätyn suunnitelman. Suunnittelualueen rajausta on tarkennettu koskemaan puistokäytävää, jolla sijaitsee puistoon ja kiinteistöön kulku.

OAS-aineistoa koskevat mielipiteet ja kannanotot

Kirjallisia mielipiteitä saapui 1 kpl.

Osallisten mielipiteet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat rakennushistorialliseen selvitykseen. Mielipiteissä esitetyt asiat on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että rakennushistoriallinen selvitys on liitetty asemakaavaselostuksen liitteeksi.

Vastineet mielipiteisiin on esitetty vuorovaikutusraportissa.

Kannanottoja saatiin seuraavilta viranomais- ja asiantuntijatahoilta:

- sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Pelastuslaitos
- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala/Kaupunginmuseo
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)

Viranomaisten kannanotot osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä valmisteluaineistosta kohdistuivat pelastusjärjestelyihin ja paloteknisiin asioihin, kiinteistön vesi- ja jätehuoltoasioihin sekä rakennussuojeluun. Kannanotoissa esitetyt asiat on otettu huomioon kaavoitustyössä siten, että pelastuslaitoksen kanssa on tehty yhteistyötä ja järjestetty kokouksia, vesi- ja jätehuollon tarpeista ilmoitettu kiinteistön omistajalle sekä varmistettu kaavamääräyksellä toteuttamismahdollisuudet. Rakennussuojelussa on tehty yhteistyötä kaupunginmuseon kanssa ja tarkennettu sr-1 suojelumääräystä.

Vastineet kannanottoihin on esitetty vuorovaikutusraportissa.

Kaavaehdotuksen julkinen nähtävilläolo (AKL/MRL 65 §)

Kaavaehdotus on julkisesti nähtävillä (AKL/MRL 65 §) 16.2.2026–17.3.2026. Kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon pituus on 30 päivää.

Kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot seuraavilta tahoilta:

- kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala/Kaupunginmuseo
- sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Pelastuslaitos
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)

****Tätä selostusta täydennetään kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon jälkeen.****

Liitteet

1. Seurantalomake
2. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
3. Kuvat, kartat ja aineistot
 - Sijaintikartta
 - Ilmakuva
 - Asemakaavakartta (A4-koossa)
 - Havainnekuva
 - Viitesuunnitelma_22.5.2025
 - Rakennushistoriallinen selvitys

Luettelo muusta suunnitelmaa koskevasta materiaalista

- Vuorovaikutusraportti, liitteineen

Yhteyshenkilöt kaavan valmistelussa

Helsingin kaupunkiympäristön toimiala

Thuy Pham-Linko, suunnittelija, asemakaavoitus
Sinikka Lahti, tiimipäällikkö, asemakaavoitus
Päivi Kaartinen, suunnitteluassistentti, kaavakartan ja aineistojen laatiminen
Elina Rundell, liikenneinsinööri, liikennesuunnittelu
Ville Mäntyniemi, projektipäällikkö, teknistaloudelliset asiat
Oula Rahkonen, maisema-arkkitehti, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu
Kirsi Federley, johtava tonttiasiamies, maaomaisuuden kehittäminen ja tontit

Muut viranomaiset ja asiantuntijat

Mikko Lindqvist, rakennustutkija / Kaupunginmuseo

Muut yhteistyötahot

As Oy Helsingin Paasikivenkatu 4-6

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	Helsinki	Täyttämispvm	19.12.2025
Kaavan nimi	Paasikivenkatu 4 ja 6		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	12.6.2025
Pysyvä kaavatunnus		Kunnan kaavatunnus	09113012
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	0,2130	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	0,2130

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	0,2130	100,00	1655	0,78	0,0000	-305
A yhteensä	0,1952	91,6	1655	0,85	0,1952	1655
P yhteensä						
Y yhteensä					-0,1952	-1960
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	0,0178	8,4				
R yhteensä						
L yhteensä						
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	0,0000	0,00	0	0,0000	0

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm ±]	[k-m ² ±]
Yhteensä	1	1960	0	-310

Alamääräykset tai -merkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	0,2130	100,00	1655	0,78	0,0000	-305
A yhteensä	0,1952	91,6	1655	0,85	0,1952	1655
AK	0,1952	100,0	1655	0,85	0,1952	1655
P yhteensä						
Y yhteensä					-0,1952	-1960
YS					-0,1952	-1960
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	0,0178	8,4				
VP	0,0178	100,0				
R yhteensä						
L yhteensä						
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm ±]	[k-m ² ±]
Yhteensä	1	1960	0	-310
Asemakaava	1	1960	0	-310

**Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Asemakaavan muutos**

Paasikivenkatu 4 ja 6

Tämä osallistumis- ja arviointisuunnitelma korvaa 12.6.2025 päivätyn suunnitelman. Suunnittelualueen rajausta on tarkennettu koskemaan puistokäytävää, jolla sijaitsee puistoon ja kiinteistöön kulku.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala
Asemakaavoitus

Projektinnumero 0000292
Diaarinumero HEL 2025-006107
ProjectWise-numero 4564_13

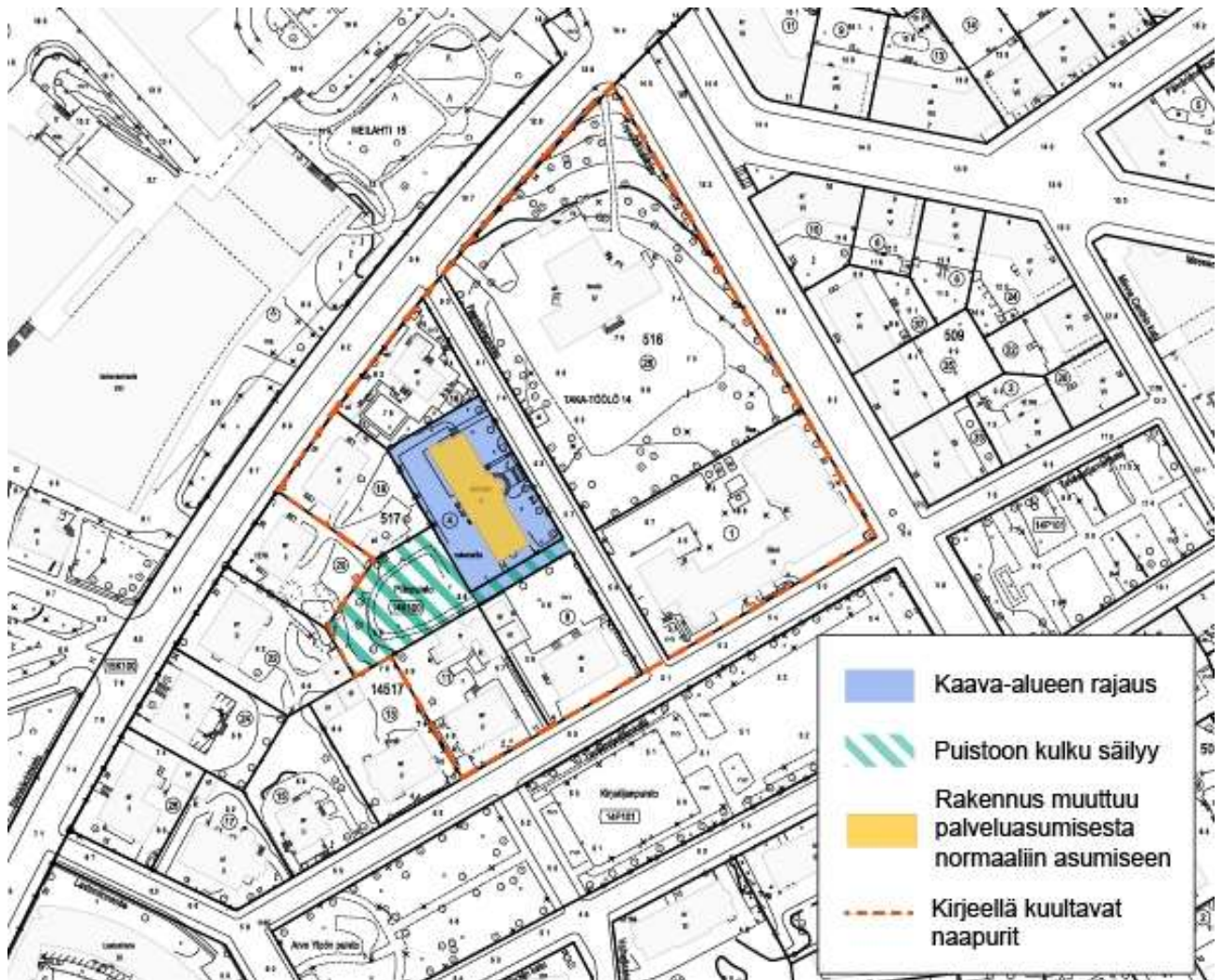
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) esitetään miksi asemakaava laaditaan, miten kaavoitus etenee ja missä vaiheessa siihen voi vaikuttaa. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään tarvittaessa kaavaprosessin edetessä, jolloin OAS:n päivitetty versio löytyy Helsingin karttapalvelusta <https://kartta.hel.fi/suunnitelmat>. Kaupunkisuunnittelua voi seurata Suunnitelma-vahti-palvelun avulla (<https://www.hel.fi/suunnitelmavahti>) sekä sosiaalisen median kanavissa (facebook.com/kaupunkiymparisto ja x.com/helsinkikymp).

OAS-numero: 1770-01/25

Päiväys: 10.11.2025

Kannen kuva: Paasikivenkadulta rakennuksen pääjulkisivu. Kuva: Tiia Ettala, Arkkitehtitoimisto Ettala Palomeras Oy

*Kuva: Kartalla on Paasikivenkatu 4 ja 6 kaavarajaus ja alerajaus kirjeillä kuul-
tavista naapureista. Rakennus muuttuu asumiseen. Puiston yhteydet säilyvät
ennallaan. Päivityksessä rajausta siirretty etelään.*

Suunnittelun tavoitteet ja alue

Kaavan mukainen käyttötarkoitus muutetaan sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialueesta asuinkerrostalojen korttelialueeksi. Nykyisin rakennuksessa on senior-/ palveluasumista. Piha järjestellään uudelleen asumiskäytön mukaan.

Tontti rajautuu koillissivultaan Paasikivenkatuun ja lounais- ja eteläisivultaan puisto-alueeseen. Tontin osoite on Paasikivenkatu 4-6.

Kaavaratkaisun tavoitteena on sallia tavallista asumista.

Osallistuminen ja aineistot

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) -vaiheen aineisto oli esillä, kun kaavaprosessi alkoi. Sen jälkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on täydennetty. Kaavoituksen etenemisen vaiheet ja osallistumismahdollisuudet on kuvattu viimeisellä sivulla.

Suunnitteluun liittyvää aineistoa päivitetään Helsingin karttapalveluun <https://kartta.hel.fi/suunnitelmat>. Kaupunkiympäristön asiakaspalvelu palvelee puhelimitse numerossa 09 310 22111 ja verkossa <https://www.hel.fi/kaupunkiymparisto/asiakaspalvelu>. Asiakaspalvelun käyntiosoite on Työpajankatu 8. Tarkistathan asiakaspalvelupisteen aukiolon. Myös suunnittelijaan voi olla yhteydessä.

Osalliset

Alueen suunnittelussa osallisia ovat:

- alueen ja lähialueiden maanomistajat, asukkaat ja yritykset
- seurat ja yhdistykset
 - o Helsingin Yrittäjät ry
 - o Helsingin seudun pyöräilijät ry
- viranomais- ja asiantuntijatahot
 - o Digita Oy
 - o DNA Oyj
 - o Elisa Oyj
 - o Helen Oy
 - o Helen Sähköverkko Oy
 - o Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY)
 - o Telia Finland Oyj
 - o Telia Towers Finland Oy
 - o sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala/Pelastuslaitos
 - o kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala/Kaupunginmuseo
- kaupunkiympäristön toimiala.

Vaikutusten arviointi

Kaavan valmistelun yhteydessä arvioidaan kaavan toteuttamisen vaikutuksia muun muassa seuraaviin:

- vaikutukset ilmastonmuutokseen sopeutumiseen
- vaikutukset liikenteeseen
- vaikutukset kulttuuriperintöön
- vaikutukset kaupunkikuvaan
- vaikutukset ihmisten elinoloihin

Valmistelun yhteydessä laaditaan tarvittavat selvitykset kaavaratkaisun merkittävien vaikutusten arvioimiseksi. Vaikutusten arviointia suorittavat kaavan valmisteluun osallistuvat kaupungin asiantuntijat sekä tarvittaessa muut viranomaiset ja osalliset.

Vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään rakennushistoriaa koskevaa selvitystä vuodelta 2016 sekä viitesuunnitelmaa vuodelta 2025.

Suunnittelun taustatietoa

Tontti on yksityisomistuksessa.

Kaavoitus on tullut vireille tontin omistajan tai haltijan hakemuksesta.

Kaupunki valmistelee asemakaavan muutoksen perusteella mahdollisesti kyseeseen tulevan maankäyttösopimuksen tontinomistajan ja/tai hakijan kanssa käytävissä neuvotteluissa.

Alueella on voimassa asemakaava tai asemakaavat 7995 (27.08.1982).

Voimassa olevassa asemakaavassa (1982) alue on merkitty sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (YS).

Rakennuksen kerrosluvuksi on merkitty kolme (III), josta kellarikerroksen pinta-alasta puolet saa käyttää asuinhuoneistoksi. Rakennusoikeutta on 1960 kerrosneliometriä ja rakennus on merkitty rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi (s₀).

Tontti on osoitettu suurelta osin istutettavaksi puilla ja pensailta. Topeliuksenkadun meluun liittyy melumääräyksiä.

Lisäksi tonttia koske ns. kaksitasokaava, joka mahdollistaa olemassa olevassa rakennuksessa uudisrakentamiseen verrattavia toimenpiteitä kaavassa annettujen ehtojen mukaisesti.

Alueella on voimassa Helsingin yleiskaava 2016 (tullut voimaan 5.12.2018). Helsingin yleiskaavassa 2016 alue on osoitettu kantakaupunki alueeksi (C2), jota kehitetään toiminnallisesti sekoittuneena asumisen, kaupan ja julkisten palvelujen, toimitilojen, hallinnon, puistojen, virkistys- ja liikuntapalvelujen sekä kaupunkikulttuurin alueena.

Taka-Töölön kerrostaloalueen valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) on lisätty kohdeluetteloon 2009. Kaupunginosaan sijoittuu maan suurin yhtenäinen 1930-luvun asuinkeuhkokuorttelien alue, joka kuuluu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön hyväksymään suomalaisen modernismin merkkiteosvalikoimaan (1993).

Kaupunginsuunnitteluviraston virastopäällikkö on tehnyt 12.9.2016 ehdollisen poikkeamispäätöksen asemakaavasta (62 §). Poikkeamislupa myönnettiin pääkäyttötarkoituksen muuttamiseksi sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa

palvelevien rakennusten (Ys) kortteli-alueesta seniori-/palveluasumiseen. Ehdossa varmistettiin rakennuksen kulttuurihistorian säilyminen sekä riittävä määrä palveluasumiseen liittyvien tilojen järjestäminen.

Tontilla sijaitsee rakennus, joka on valmistunut vuonna 1929 naistentauteihin erikoistuneeksi yksityissairaalaksi. Rakennus on toiminut vuosien saatossa erilaisissa sairaalatoiminnoissa. Vuonna 2015 rakennus on myyty yksityiseen omistukseen, sitä ennen rakennus on toiminut viimeisinä vuosina toimisto- ja kokouskäytössä. Rakennukselle haettiin pääkäyttötarkoituksen muutosta vuonna 2015 asemakaavan poikkeamisluvalla.

Suunnittelijoiden yhteystiedot

Maankäyttö

Thuy Pham-Linko (thuy.pham-linko(a)hel.fi)
suunnittelija, asemakaavoitus, p. 0931037218

Liikenne

Elina Rundell (elina.rundell(a)hel.fi)
liikenneinsinööri, p. 0931052955

Teknistaloudelliset asiat

Marianna Häkkinen (marianna.hakkinen(a)hel.fi)
projektipäällikkö, p. 0931052853

Julkiset ulkotilat, maisema

Oula Rahkonen (oula.rahkonen(a)hel.fi)
maisema-arkkitehti, p. 0931027273

Helsingissä 10.11.2025

Sinikka Lahti, tiimipäällikkö

Kantakaupunkitiimi

Kaavoituksen eteneminen

Vireilletulo

Kaavoitus on tullut vireille vuonna 2025 tontin omistajan tai haltijan hakemuksesta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)

OAS-vaiheen aineiston esilläolo mielipiteiden esittämistä varten järjestettiin 4.8.2025–25.8.2025. Esilläolosta ilmoitettiin kirjeillä ja verkkosivuilla www.hel.fi/suunnitelmat sekä lehdessä (Helsingin uutiset).

Kaavaehdotus

Kaavaehdotuksen julkisesta nähtävilläolosta ilmoitetaan verkkosivuilla www.hel.fi/kaavakuulutukset. Kaavaehdotuksesta on mahdollisuus tehdä muistutus. Viranomaisilta pyydetään lausunnot kaavaehdotuksesta.

Kaavan valmistelun aikana saatuihin huomautuksiin vastataan vuorovaikutusraportissa, joka löytyy karttapalvelusta <https://kartta.hel.fi/suunnitelmat>.

Muistutukset, lausunnot ja tarkistettu kaavaehdotus käsitellään kaupunkiympäristölautakunnassa arviolta keväällä 2026. Kaupunkiympäristölautakunnan päätöksestä lähetetään tieto niille, jotka ovat muistutuksen yhteydessä ilmoittaneet sähköposti- tai postiosoitteensa.

Hyväksyminen

Kaavan hyväksyy kaupunkiympäristölautakunta. Tieto kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä lähetetään niille, jotka ovat sitä kirjallisesti pyytäneet kaavaehdotuksen julkisen nähtävilläolon aikana.

Muutoksenhaku ja voimaantulo

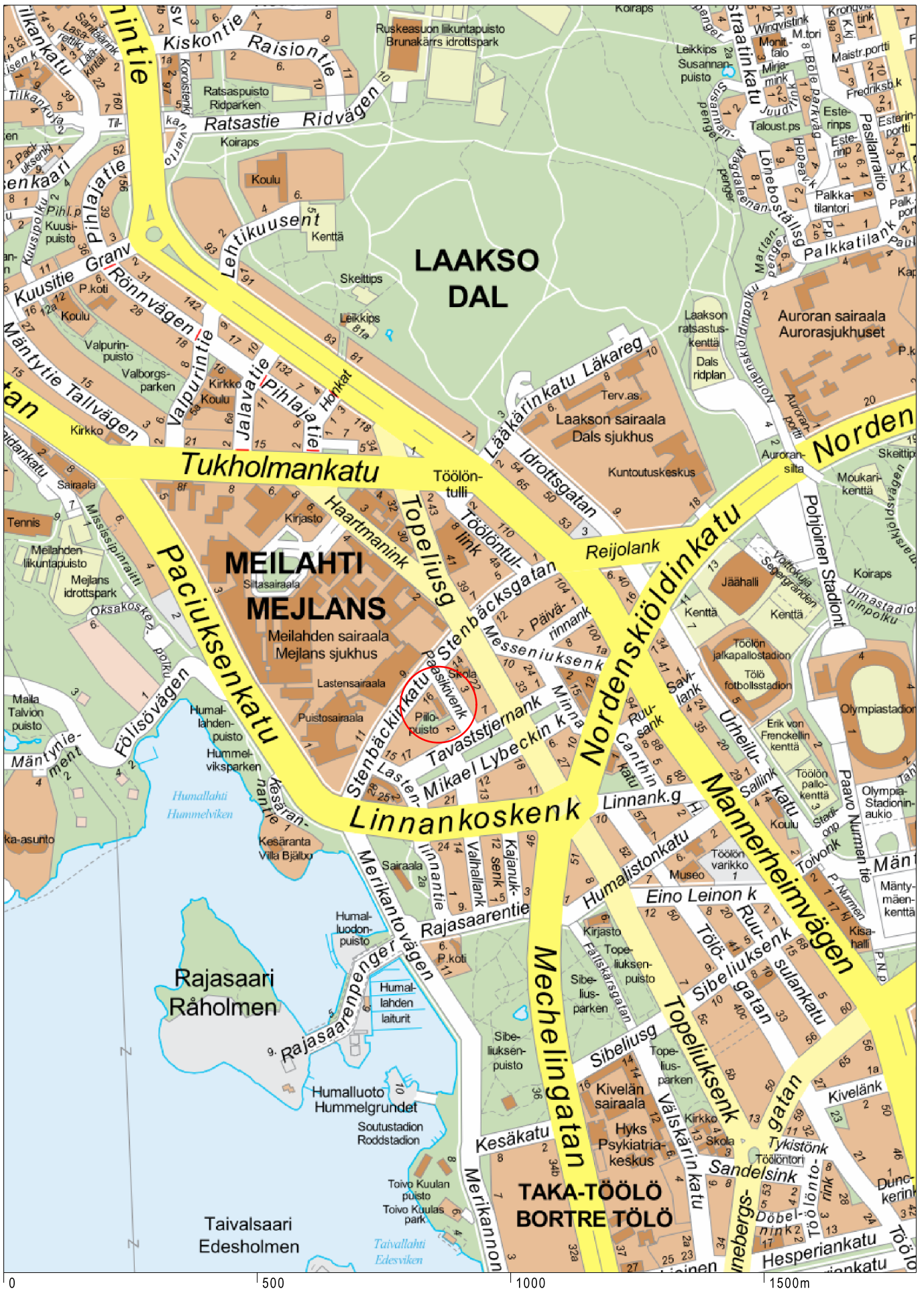
Hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Kaava tulee voimaan, jos hyväksymispäätöksestä ei ole valitettu tai valitukset on hylätty.

Helsinki

Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus

Työpajankatu 8
00580 Helsinki
PL 58212
00099 Helsingin kaupunki

www.hel.fi

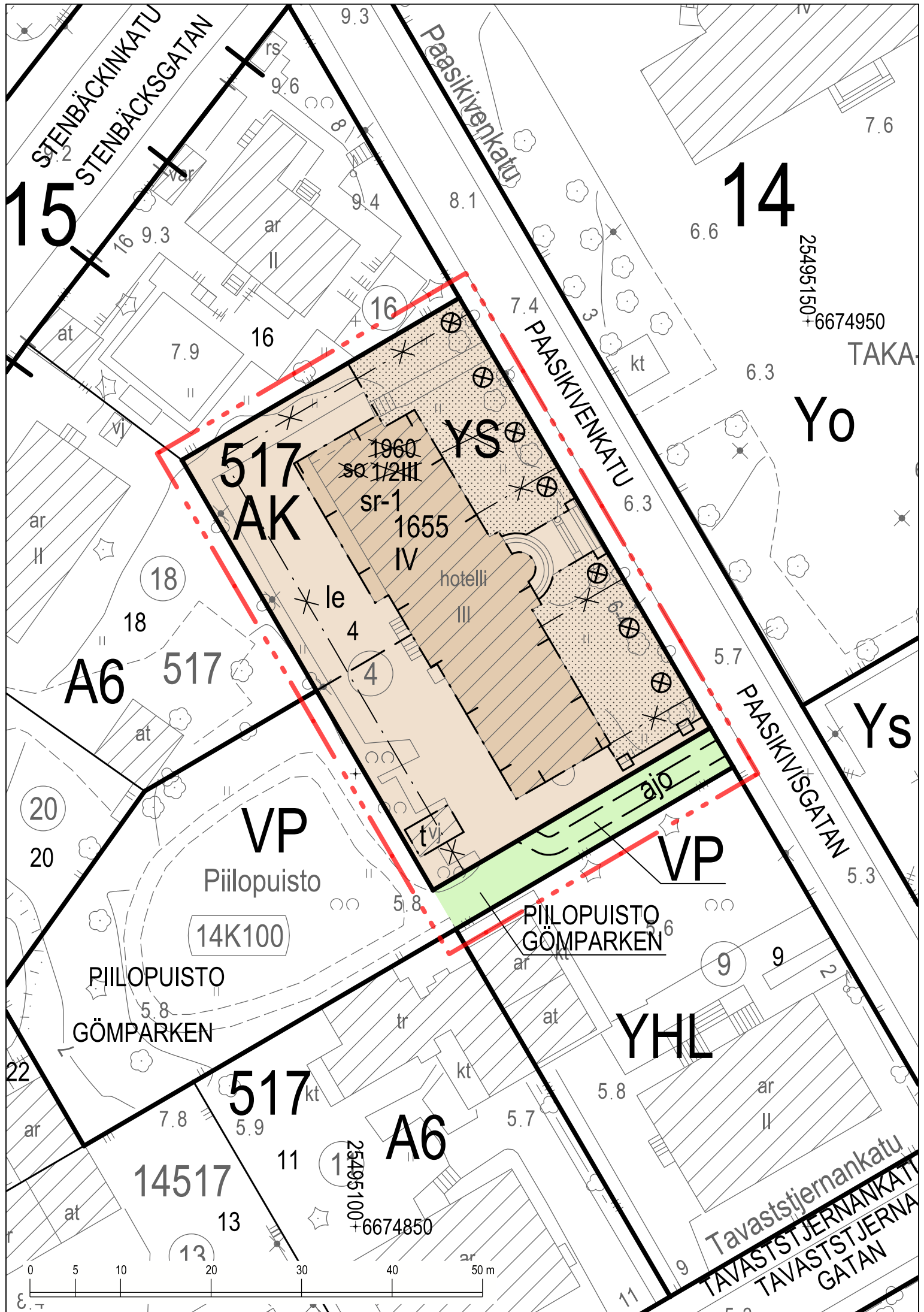
Sijaintikartta
Paasikivenkatu 4 ja 6

Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus

Ilmakuva
Paasikivenkatu 4 ja 6

Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Asuinkerrostalojen korttelialue.

Puisto.

2 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Osa-alueen raja.

Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.

517

Korttelin numero.

4

Ohjeellisen tontin numero.

PIILOPUISTO

Puiston nimi.

1655

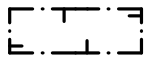
Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

IV

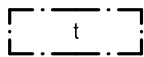
Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

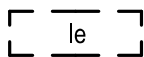
Rakennusala.

Rakennusala.

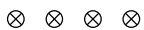
Talusrakennuksen rakennusala.

Leikki- ja oleskelualueeksi varattu alueen osa, sijainti ohjeellinen.

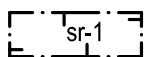
Istutettava alueen osa.

Säilytettävä ja tarvittaessa uudistettava puurivi.

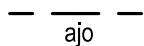
Tukimuuri.

Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kaupunkikuvallisesti erityisen arvokas suojeltava rakennus. Suojelu koskee rakennuksen julkisivuja, vesikattoa, alkuperäisiä tai niihin verrattavia rakenteita, rakennusosia ja arvokkaita sisätiloja. Rakennuksessa tehtävät korjaustyöt ja muutokset eivät saa heikentää sen arvoa tai hävittää sen ominaispiirteitä. Rakennusta ei saa purkaa.

Arvokkaita sisätiloja ovat erityisesti:

- pääsisäänkäynti auloineen sekä siihen liittyvät kaksi portaikkoa.
- rakennuksen keskeinen tilallinen rakenne.

Ajoyhteys, sijainti ohjeellinen.

RAKENNUSOIKEUS JA TILOJEN KÄYTTÖ

Asukkaiden käyttöön tulee rakentaa riittävien varasto- ja huolto-tilojen lisäksi vähintään seuraavat asumisen aputilat: talopesula, kuivaustila, talosauna ja vapaa-ajantila. Kaikki asumisen aputilat, yhteistilat sekä varasto-, huolto- ja tekniset tilat saa rakentaa asemakaavakarttaan merkityn kerrosalan lisäksi.

Tontille saa rakentaa talusrakennuksen enintään 20 m².

Maantasokerrokseen saa sijoittaa liike-, toimisto- ja työtiloja asemakaavakarttaan merkityn kerrosalan lisäksi.

Rakennuksessa asuntojen huoneistoalasta vähintään 50 % tulee toteuttaa asuinhuoneita, joissa on keittiön/keittotilan lisäksi kolme asuinhuonetta tai enemmän.

KAUPUNKIKUVA JA RAKENTAMINEN

Ikkunoiden ja muiden lasiaiheiden, kuten lasikaiteiden, koko, sijoitus, pintakuviointi, lasin ominaisuudet ja muut ratkaisut sekä valaistus on suunniteltava ja toteutettava siten, että lintujen törmäyminen lasiin minimoidaan.

Mahdolliset julkisivumuutokset ja talusrakennus tulee sovittaa korttelin kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti arvokkaaseen kaupunkikuvaan.

PIHAT JA ULKOALUEET

Tonttia ei saa aidata. Liittyminen puistoon tai toiseen tonttiin tulee toteuttaa saumattomasti.

Pihalle sijoittuvat pysäköintipaikat tulee rajata yleisiä alueita vastaan matalin istutuksin.

Tontin piha muodostaa puistoalueen kanssa saumattoman kokonaisuuden, joka tulee säilyttää ja hoitaa niin, että sen kulttuurihistoriallinen, puutarhataiteellinen ja kaupunkikuvallinen arvo säilyy.

YMPÄRISTÖTEKNIikka

Rakennuksen julkisivujen ääneneristävyyden tulee mitoittaa siten, että saavutetaan tilojen käyttötarkoitusta vastaavat melutason ohjearvot sisällä.

LIIKENNE JA PYSÄKÖINTI

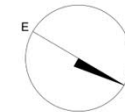
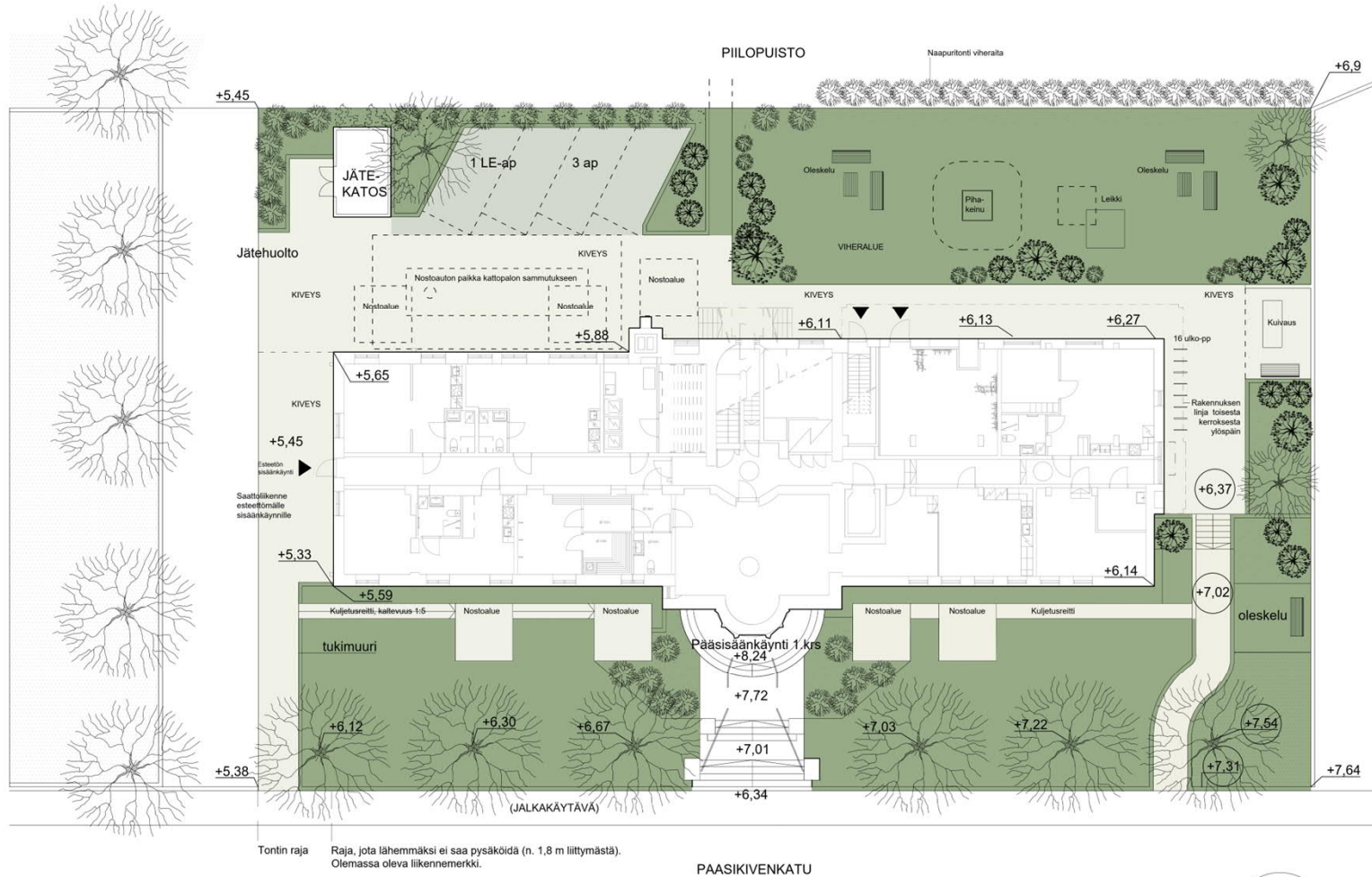
Jos tontille toteutetaan autopaikkoja, liikkumisesteisille tulee toteuttaa vähintään 2 autopaikkaa/tontti.

Pyöräpaikkojen määrät ovat:

- vieraspysäköinti vähintään 1 pp/1 000 k-m² sisäänkäyntien läheisyyteen
- liike- ja toimistotilat vähintään 1 pp/50 k-m²

TONTTIJAKO

Tällä asemakaava-alueella korttelialueelle on laadittava erillinen tonttijako.

PAASIKIVENKATU 4-6

Vanhan sairaalarakennuksen
asemakaavan muutos asunnoiksi

22.05.2025

SISÄLLYSLUETTELO

KIINTEISTÖN TIEDOT	3
TONTTI JA SIJAINTI	3
ASEMAKAAVATILANNE JA POIKKEAMISPÄÄTÖS	4
RAKENNUKSEN HISTORIA TIIVISTETYSTI	4
SAAVUTETTAVUUS	4
NYKYTILANNE	5
PERUSTELUT KAAVAMUUTOKSELLE	5
PIHA-ALUE JA PYSÄKÖINTI	6
ASUNNOT	6
ESTEETTÖMYYS	6
ASUMISEN EDELLYTYKSET	6
ASUNTOLUETTELO	6
KERROSALA	6
LIITTYMINEN YMPÄRISTÖÖN	7
VALOKUVIA PIHAPIIRISTÄ	8
Pihapiirros 1:200	9
Pohjapiirustukset	10
Kellari	10
1.kerros	11
2.kerros	12
3.kerros	13
4.kerros	14
Ullakko	15
Julkisivu itään 1:150	16
Julkisivu pohjoiseen 1:150	16
Julkisivu länteen 1:150	17
Julkisivu etelään 1:150	17
Huoneisto- ja tilaluettelo	18
ASuntoluettelo	19
3h+k ja suuremmat eroteltuna	19

KIINTEISTÖN TIEDOT

Paasikivenkatu 4
00250 Helsinki

Kaupunginosa: 14
Kortteli: 517
Tontti: 14

TONTTI JA SIJAINTI

Tontin pinta-ala on 1953 m².

Tontti rajautuu koillisivultaan Paasikivenkatuun ja lounaissivultaan puisto-alueeseen. Kaakkoispuolella on takapihalle ja puistoon johtava ajoväylä, ja luoteessa tontti rajoittuu naapurirakennuksen pihamuriin. Tontti on suhteellisen tasainen ja sen koillispuolella on muutama vanha ja säilyttämisen arvoinen puu. Pääsisäänkäynti rakennukseen tapahtuu Paasikivenkadun puoleiselta tontin osalta. Rakennusta vastapäätä Paasikivenkadun toisella puolella sijaitsee Zacharias Topeliusskolan, jonka piha-alue avautuu Paasikivenkatu 4:n suuntaan.

Helsingin kartta 1:20 000

ASEMAKAAVATILANNE JA POIKKEAMISPÄÄTÖS

Asemakaavamuutosta haetaan alueella voimassa olevasta 20.3.1980 vahvistetusta asemakaavasta numero 7995. (Nykyinen asemakaava Liite 1)

Tontilla on Ys merkintä, joka tarkoittaa sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten kortteli-alueetta. Kerrosluku on ½ III, jossa murtoluku roomalaisen numeron edessä osoittaa kuinka suuren osan kellarin pinta-alasta saa kerrosluvun estämättä käyttää asuinhuoneistoksi.

Sallittu kerrosala on 1960 m².

Autopaikkavaatimus on 1 autopaikka kutakin kerrosalan 500m² kohti.

Asemakaavassa merkityille osille tonttia tulee istuttaa puita ja pensaita.

So tontin osa, jolla oleva rakennus on rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokas. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä.

Asemakaavasta on haettu poikkeamista ja poikkeamispäätös on saatu 12.09.2016. Poikkeamispäätöksen myötä rakennukseen sai toteuttaa senioriasuntoja, sekä näiden yhteis- ja palvelutiloja ja toimisto- sekä liiketilaa. (Poikkeamispäätös Liite 2)

Suunnitelmassa haetaan muutosta pääasialliseen käyttötarkoitukseen, kerrosalaan ja kerros määrään.

Nyt haettavassa muutoksessa muutokset voidaan toteuttaa niin, että rakennuksen arvokas ilme säilyy ja suojelutavoitteet toteutuvat.

RAKENNUKSEN HISTORIA TIIVISTETYSTI

Tämän Paasikivenkatu 4:ssä sijaitsevan talon rakennutti vuonna 1930 tohtori Toivo Alexander Länsimäki naistentauti- ja synnytys sairaalaksi. Siihen aikaan alue oli syrjässä muusta kaupungista, lähinaapurina oli vain yksi yksityinen asuinhuilu. Länsimäen sairaalan suunnitteli arkkitehti Elsi Borg.

Rakennuksen ensimmäinen osa valmistui 1930. Kellarissa oli silloin kylpyläosasto, keittiöosasto sekä aputiloja. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat hoitajien asunnot, sairaalasalali sekä toimenpidehuoneet. Toisessa kerroksessa olivat potilashuoneet, leikkaussali ja synnytystila. Kolmas kerros oli kokonaan tohtori Länsimäen yksityisasunto.

Vuonna 1951 rakennuksen osti Suomen Syöpäjärjestö. Vanhaa sairaalarakennusta uusittiin ja rakennuksen laajennusosa toteutettiin vuonna 1953. Laajennuksen julkisivu noudatteli pääosin Elsi Borgin aikaisemmin tekemiä laajennussuunnitelmia. Sisäiset muutostyöt on suunnitellut arkkitehti Iiro Tukki.

Vuonna 1976 HUS siirsi rakennukseen osan toiminnastaan.

Samfundet Folkhälsan osti kiinteistön vuonna 2003, ja toteutti siihen muutostöitä. Vuodesta 2005 rakennuksessa ovat toimineet Folkhälsan Förbund, Folkhälsanin tutkimuskeskus sekä Urheilulääkärit.

Rakennuksesta on laadittu kattava rakennushistoriallinen selvitys vuonna 2015. (Rakennushistoriallinen selvitys Liite 3)

Vuonna 2015 syyskuussa rakennus vaihtoi omistajaa, jolloin haettiin poikkeamispäätöstä toteuttaa rakennukseen senioriasuntoja palvelutiloihin. Muutostyö valmistui vuonna 2018. Tämän asemakaavamuutoksen tavoitteena on toteuttaa tiloihin asuntoja kaikille ikäryhmille.

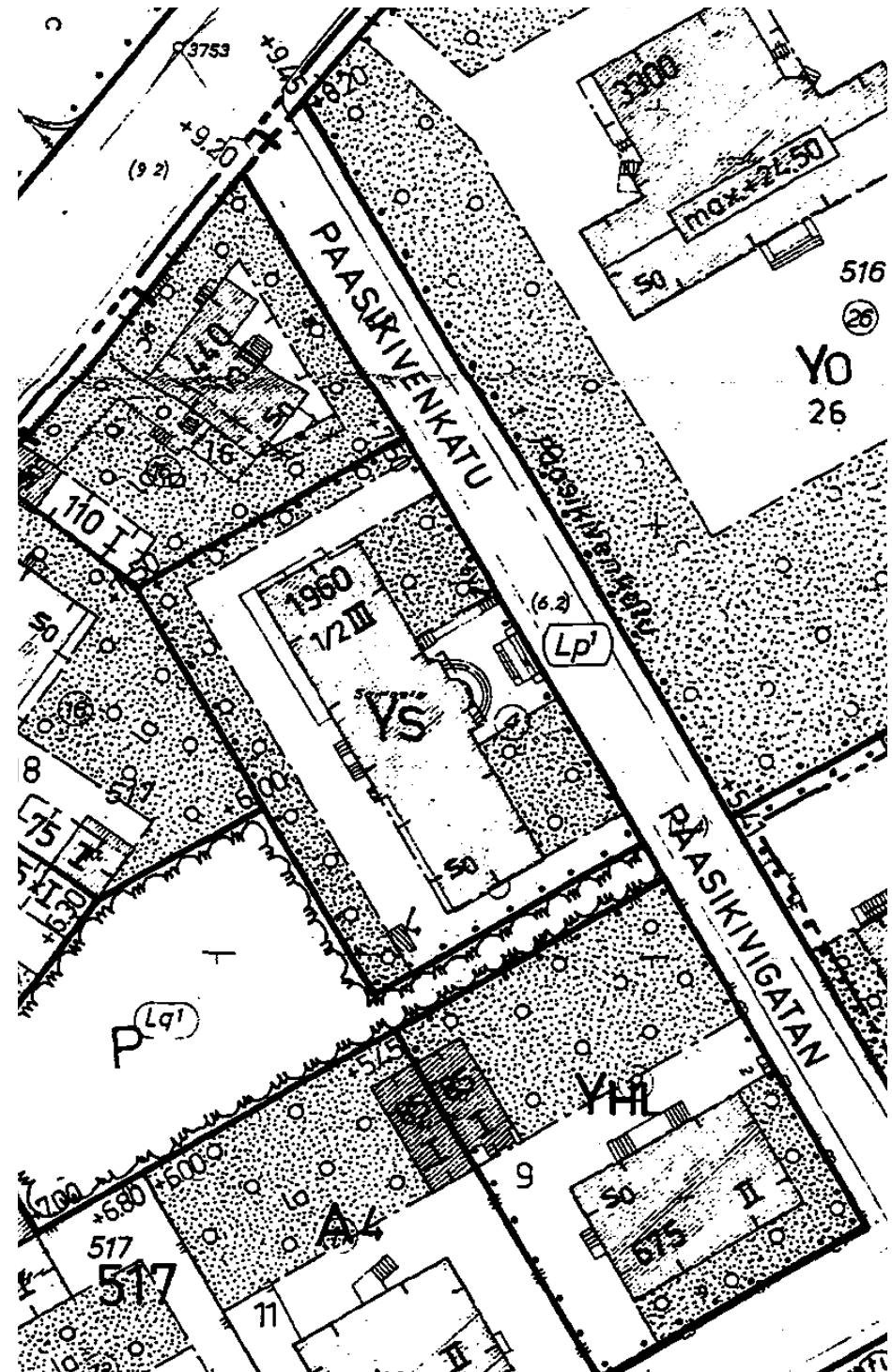
SAAVUTETTAVUUS

Paasikivenkatu on rauhallinen yksisuuntainen katu, jonka yhdellä puolella on kadunvarsipysäköintiä.

Kohteen saavutettavuus on hyvä. Lähimmän linja-autopysäkit sijaitsevat Topeliuksenkadulla. Lähimmät raitiovaununlinjat kulkevat Topeliuksenkadulla sekä Mannerheimintielle.

Tontille ajo tapahtuu tontin kaakkoispuolelta. Autopaikat on sijoitettu rakennuksen taustapuolelle puistoon rajautuen. Autopaikkojen viereen on rakennettu erillinen puurakenteinen jätekatos. Huolto liikenne toimii tämän kaakkoispuolen ajoväylän kautta.

Rakennuksen eteläpäädyssä on tila saattoliikenteelle. Tästä tilasta on esteetön pääsy rakennukseen.

NYKYTILANNE

Vuonna 2018 valmistuneessa laajassa käyttötarkoituksenmuutostyössä rakennukseen toteutettiin senioriasuntoja, henkilökunnan tiloja, liike- ja toimistotiloja sekä yhteistilaa. Kaksi säilytettävää porrashuonetta restauroitiin entiseen loistoonsa ja julkisivut restauroitiin ja kunnostettiin ikkunoita ja parvekkeita myöten. Rakennuksessa on uudehko hissi, jolla pääsee kaikkiin kerroksiin esteettömästi.

Nyt haettava asemakaavan muutos mahdollistaisi tilojen säilyttämisen sisätilojen osalta pitkälti ennallaan. Julkisivut säilyvät ennallaan ja piha-alueella tehdään tarvittavia muutoksia. Näitä ovat viheralueen lisääminen, pelastuslaitoksen nostopaikkojen ja -reittien toteutus sekä autopaikkojen vähentäminen. Jätetila ja ajorajastelyt pysyvät ennallaan.

Rakennus muodostuu kolmesta pääkerroksesta sekä kahdesta kellarikerroksesta, joista päällimmäinen on suurimmaksi osaksi maanpinnan yläpuolella ja siinä on ikkunoita. Viitesuunnitelmassa tämä pääosin maanpäällinen kerros on nimetty maantasokerrokseksi. Rakennuksen julkisivut ovat rapattuja maantasokerrosta lukuun ottamatta. Kaakkoon avautuu 2. ja 3. kerroksessa parvekkeet (vanha osa) ja sisäpihalle sekä puiston suuntaan avautuvat laajennusosan parvekkeet 1.-3. kerroksessa. Rakennuksen näyttävä pääsisäänkäynti on Paasikivenkadun suuntaan. Rakennuksessa on persoonallinen ja arvokas aulatali ja kaunis kaareva porrashuone.

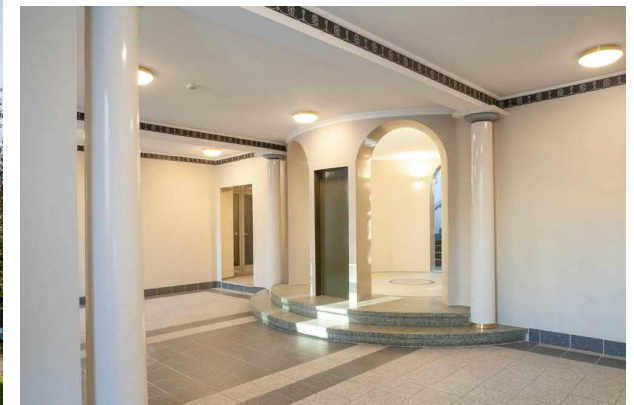
PERUSTELUT KAAVAMUUTOKSELLE

Paasikivenkatu 4:n haettu asemakaavamuutos edesauttaa kaupungin strategisten tavoitteiden toteutumista edistämällä asuntotuotantoa hyvin saavutettaville alueille AM-ohjelman 2024 tavoitteiden mukaisesti.

Hankkeen sijainti korkean asutokysynnän alueella Taka-Töölössä tukee osaltaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) terveydenhuollon ammattilaisten saatavuutta ja pysyvyyttä.

Eriytynyt syy on olemassa olevan rakennuksen tarkoituksenmukainen käyttö ja tehokkaampi hyödyntäminen.

Haettu toimenpide ei aiheuta haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle taikka alueiden käytön muulle järjestämiselle, eikä vaikeuta luonnonsuojelun taikka rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Haettu toimenpide ei myöskään johda vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen eikä muutoin aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

PIHA-ALUE JA PYSÄKÖINTI

Rakennuksessa on kaksi eri tyylistä pihaosuutta; Paasikivenkadun puolinen puistomainen edustuspiha ja rakennuksen takana oleva privaatti sisäpiha. Sisäpihalle saadaan sijoitettua oleskelu- ja leikkialueet. Sisäpihalta on kulkuyhteys rakennuksen vieressä sijaitsevaan Piilopuistoon, joka muodostaa visuaalisesti pihan jatkeen.

Sisäpihalle sijoitetaan neljä autopaikkaa, joista yksi on esteetön

Autopaikat:

Tarve:
Kaavoitus ei lähtökohtaisesti vaadi autopaikkojen toteuttamista.

Toteutettavat autopaikat:
4 ap, joista 1 esteetön ap

Pyöräpaikat:

Tarve:
1 pp / 30 k-m2 (asunnot) = 59 pp
1 pp / 50 k-m2 (toimisto- ja liiketilat) = 3 pp
Tarve yhteensä 62 pp, joista 46 on pyörävarastossa ja 16 pihatasolla.

ASUNNOT

Rakennukseen on sijoitettu tällä hetkellä asuntoja kolmeen varsinaiseen kerrokseen ja muut tilat on sijoitettu maantasokerrokseen sekä alempaan kellarikerrokseen. Maantasokerroksessa säilyvät nykyiset liike- ja toimistotilat, asukkaiden yhteistilat, ulkoiluväline- ja vaunuvarasto, yhteiset saunatilat, pesula- ja kuivaustilat sekä toimisto- ja liiketilat.

Rakennuksen kellarikerroksessa on kattavat varasto- ja irtaimistovarastotilat, joihin pääsee sekä hissillä sisäkautta että portaita pitkin ulkokautta, ja joihin ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

ESTEETTÖMYYS

Rakennus on saavutettavissa esteettömästi. Autopaikoista yksi on esteetön. Rakennuksen pihatason ratkaisut ja kulkuväylät toteutetaan esteettöminä.

Rakennus on ollut vuodesta 2004 sisätiloiltaan lähes kokonaan esteetön. Tuona vuonna rakennettiin rakennuksen eteläpuolelle maantasokerrokseen johtava esteetön sisäänkäynti. Tämän sisäänkäynnin edustalla on tilaa saattoautolle, invataksille tai ambulanssille. Vuoden 1950 laajennuksen yhteydessä rakennukseen rakennettiin hissi, joka uusittiin ja muutettiin esteettömäksi vuonna 2004. Hissi palvelee koko rakennusta aina kellarista 3. kerrokseen, kattaen myös pääsisäänkäynnin aulan ja laajennusosan välisen muutaman portaan tasoeron.

Maantasokerroksessa pieni osa pohjoispuolelta jää esteelliseksi, sillä lattiapinnassa on muutaman portaan tasoero, jota ei ole mahdollista poistaa. Maantasokerros on muuten esteetön ja siinä on aikaisemmin mainittu esteetön sisäänkäynti rakennuksen eteläpuolelta.

Kolmannessa kerroksessa kulku asunnon kattoterassille on esteellinen, johtuen kattoterassin lattiapinnan ja sisätilan lattiapinnan välisestä korkeuserosta.

ASUMISEN EDELLYTYKSET

Asumiskäyttö on alueelle sopivaa eikä aiheuta liikenteen tai muun kannalta häiriötä alueen muille asunnoille tai muulle toiminnalle. Rakennus, sen sijainti ja tontti täyttävät asumisen edellytykset ja tarjoavat hyvät, rauhalliset ja kattavat puitteet asumiseen rauhallisella ja vehreällä paikalla historiallisesti arvokkaassa rakennuksessa.

Rakennuksen Paasikivenkadun puoleinen puistomainen edustuspihan säilyy ennallaan, pihan oleskelualueet ja muut tarvittavat toiminnot on sijoitettu sisäpihan puolelle. Kuten myös autopaikat. Sisäpihaan rajautuva Piilopuisto toimii pihan jatkeena niin visuaalisesti kuin käytännössäkkin. Piilopuisto on kaunis ja rauhallinen viheralue kortteleiden välissä.

Tontin välittömässä läheisyydessä yhden korttelin päässä sijaitsevat Kirjurinpuisto (jossa on lasten yleinen leikkipuisto sekä jalkapalloalue) ja Arvo Ylpön puisto, joka tarjoaa vehreät puitteet oleskeluun. Rakennusta vastapäätä Topelius Skolanin pihalla sijaitsee suuri leikkialue, joka on julkisessa käytössä arkisin klo. 17 jälkeen ja viikonloppuisin.

Rakennus on saavutettavissa hyvin niin julkisilla kuin yksityisilläkin kulkuvälineillä. Välittömässä läheisyydessä toimii erinäisiä palveluntarjoajia sekä julkista ja yksityistä terveydenhuoltoa, mitkä osaltaan tukevat hyvän asumisen edellytyksiä.

ASUNTOLUETTELO

A1	2	1h+mk+kph	26,5 m2
A2	2	3h+kt+kph	91,5 m2
A3	2	1h+kt+kph	32,5 m2
A4	2	1h+kt+kph	28,5 m2
A5	2	2h+k+kph	40,0 m2
A6	2	3-4h+k+2kph	90,0 m2
A7	2	2h+avok+kph	42,5 m2
A8	3	2h+k+kph	51,5 m2
A9	3	1h+mk+kph	27,5 m2
A10	3	3h+kt+kph	92,5 m2
A11	3	1h+kt+kph	32,5 m2
A12	3	1h+kt+kph	28,0 m2
A13	3	2h+k+kph	40,0 m2
A14	3	3-4h+k+2kph	90,0 m2
A15	3	2h+avok+kph	43,0 m2
A16	4	3-4h+mk+kph	95,5 m2
A17	4	1h+kt+kph	82,5 m2
A18	4	2h+k+kph	40,0 m2
A19	4	3-4h+k+2kph	89,0 m2
A20	4	1h+avok+kph	46,0 m2
A21	4	1-2h+k+kph	49,5 m2

KERROSALA

Kerros	Bruttoala	Kerrosala
Kellari	316	0
1. kerros	516	0
Toimisto- ja liiketilat	195	195
Yhteistilat	366	366
2. kerros	567	567
3. kerros	567	567
4. kerros	518	518
Ullakko	0	0
Yhteensä:	2529	2213

Kerrosalat on laskettu pohjakuvista. Rakennusta ei ole tarkistusmitattu.

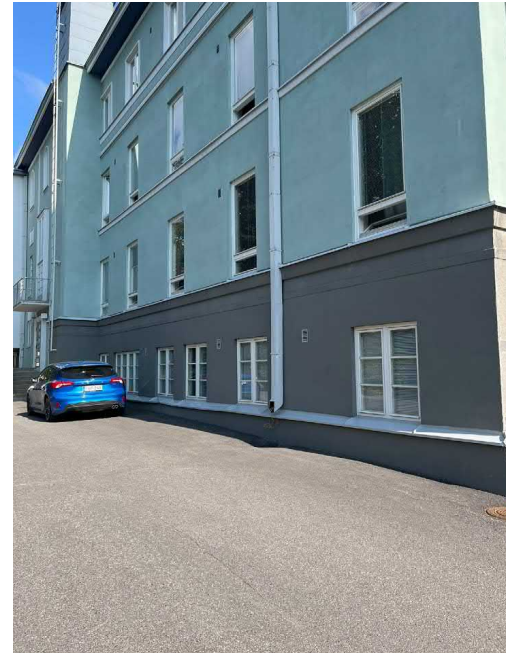
LIITTYMINEN YMPÄRISTÖÖN

VALOKUVIA PIHAPIIRISTÄ

Estreetön sisäänkäynti

Julkisivu Piilopuistoon

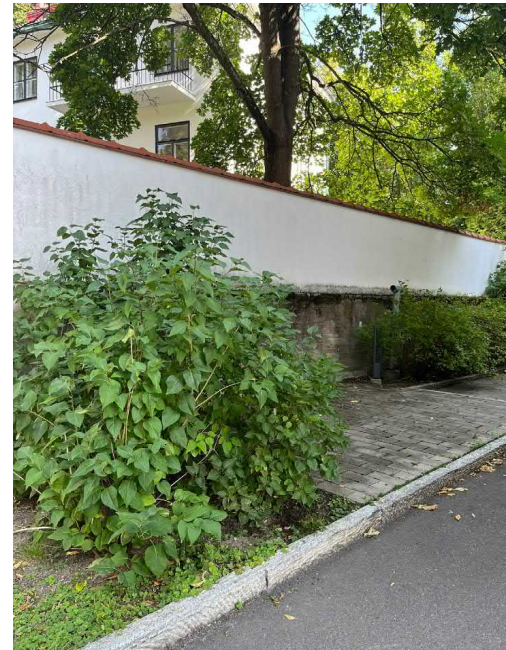
Takapiha

Näkymä Piilopuistoon

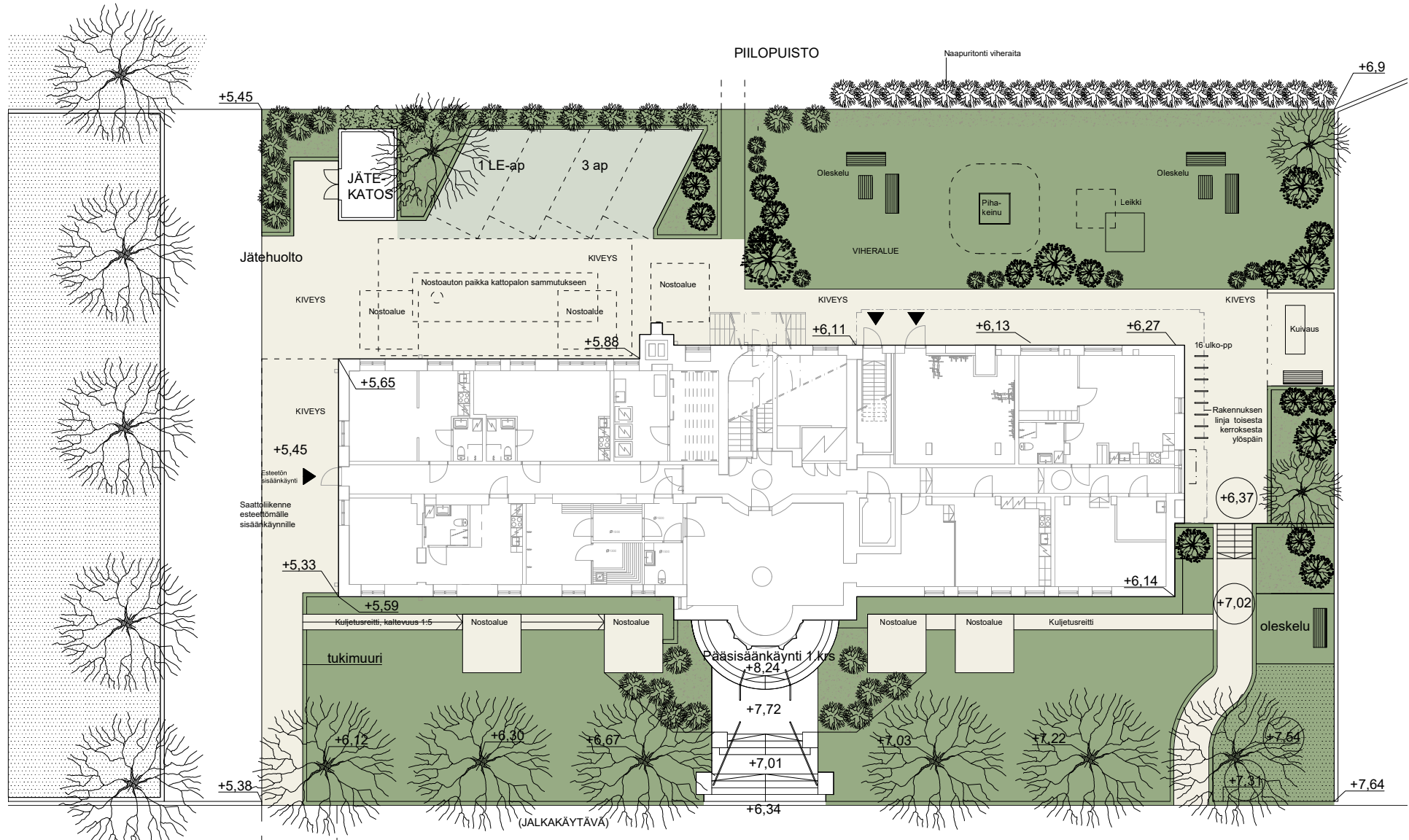
Näkymä Piilopuistosta

Talon päädyssä oleva alue

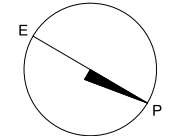

Talon päädyssä oleva alue

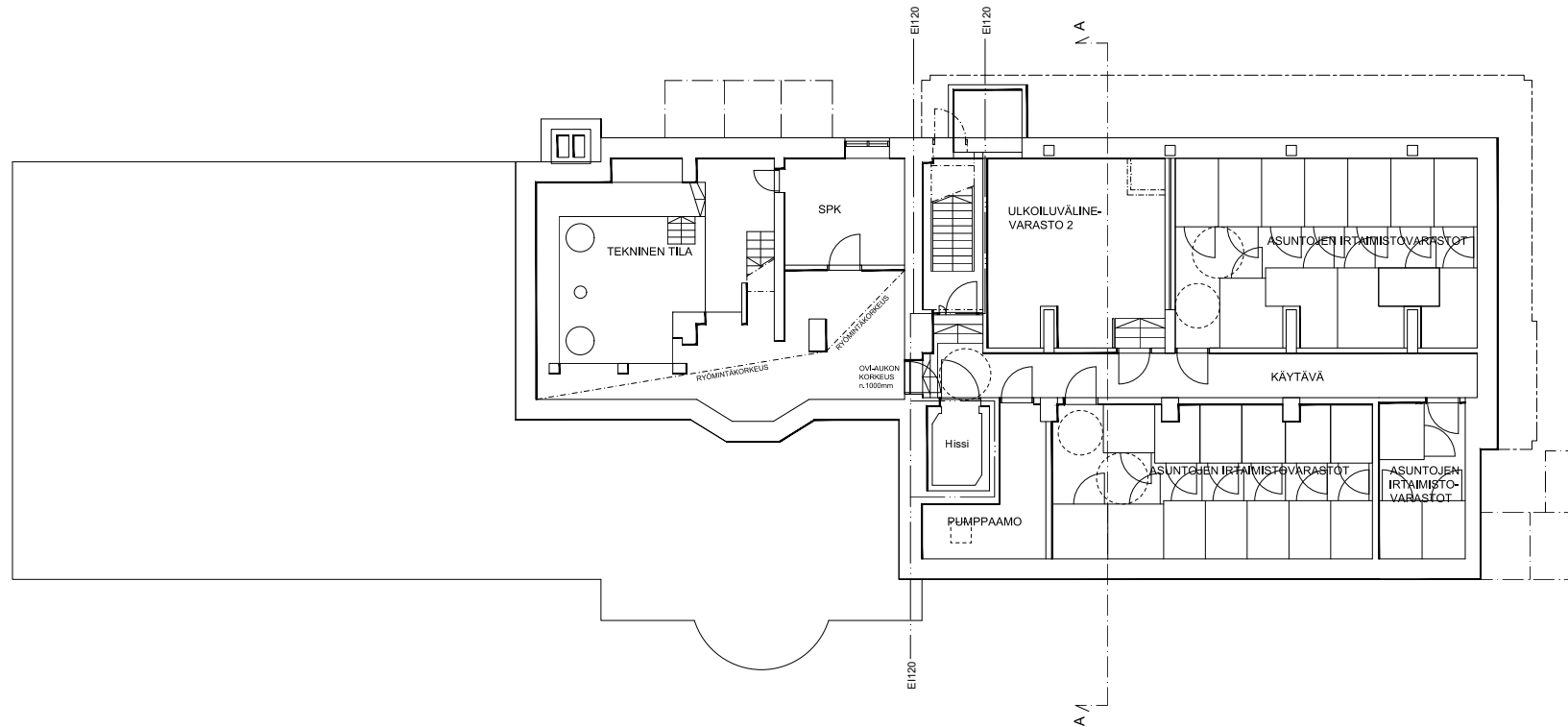

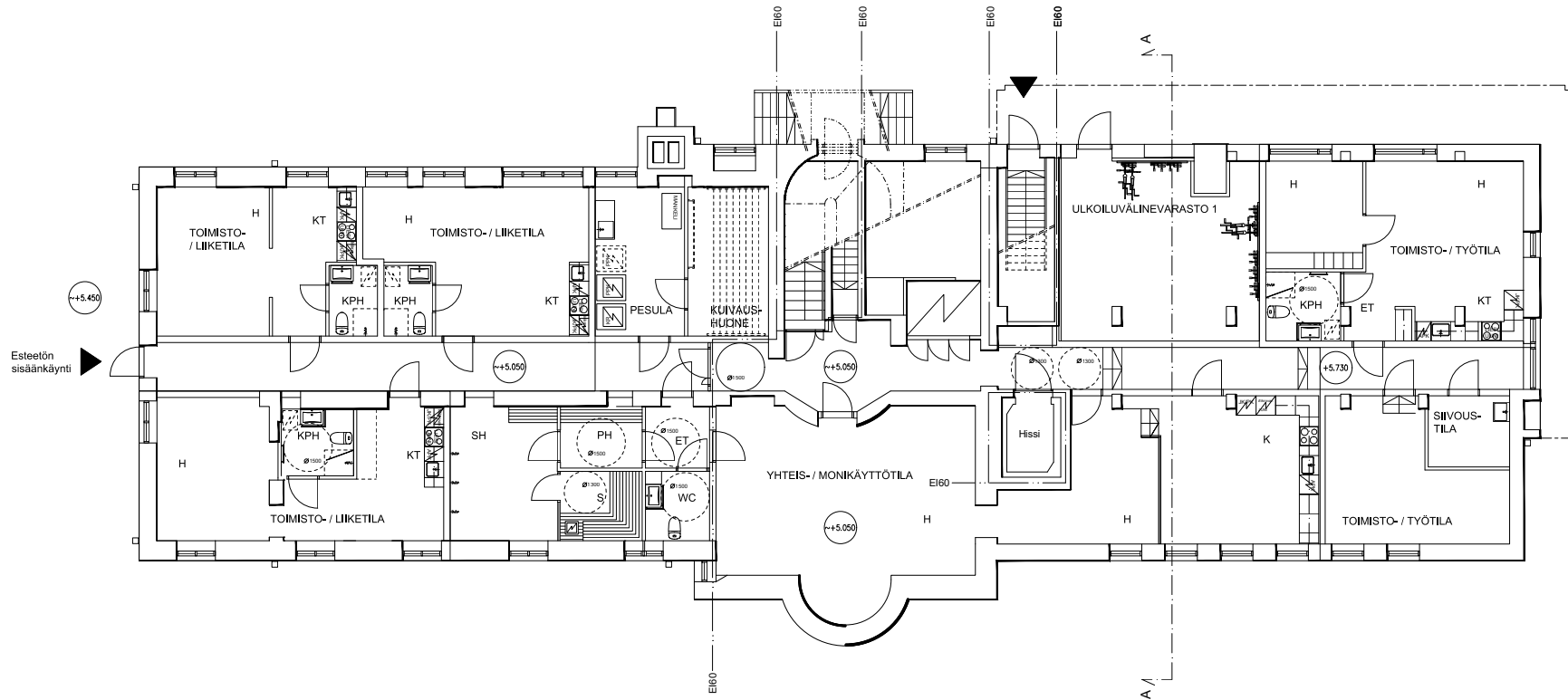
Tontin raja
 Raja, jota lähemmäksi ei saa pysäköidä (n. 1,8 m liittymästä).
 Olemassa oleva liikennemerkki.

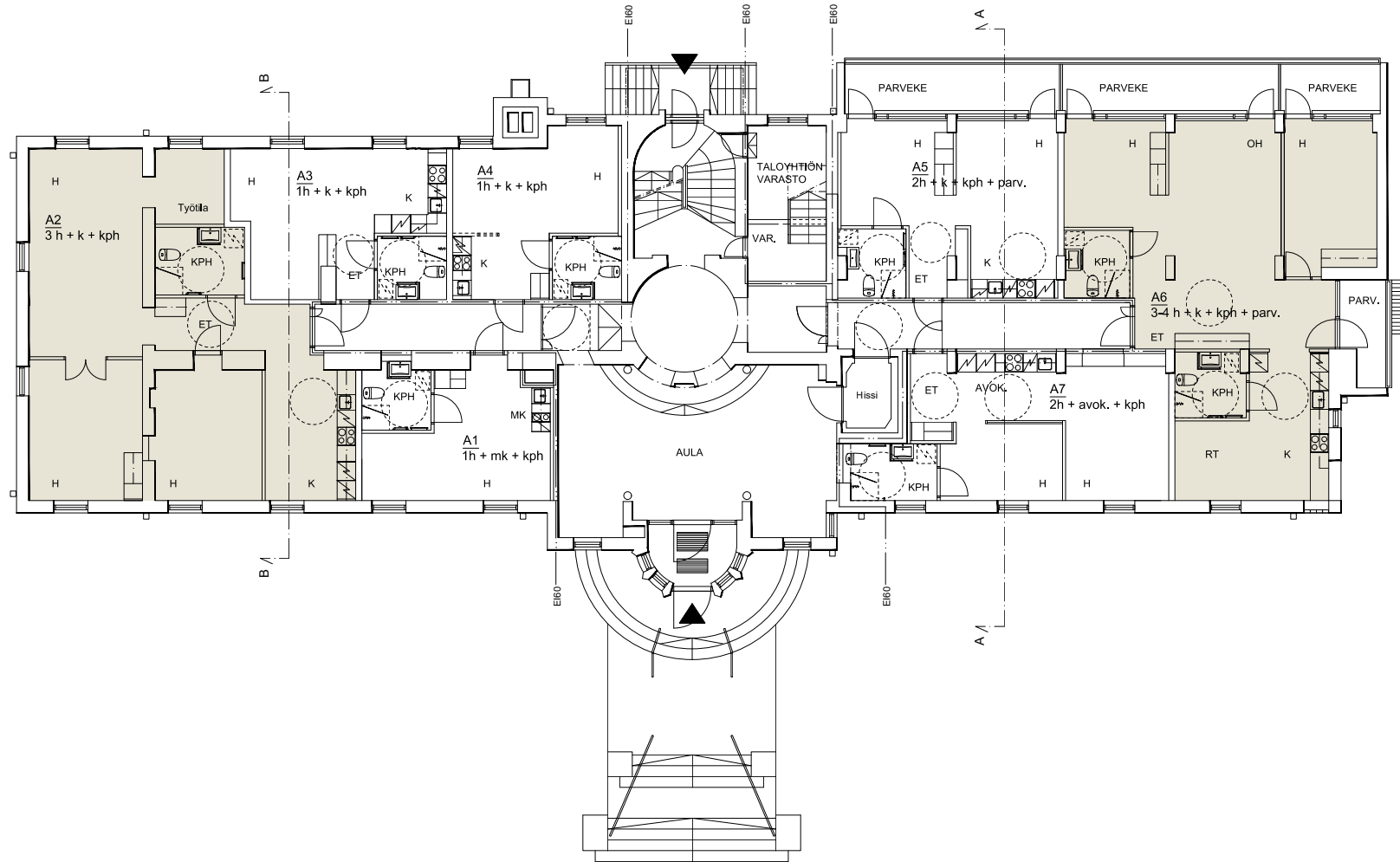
PAASIKIVENKATU

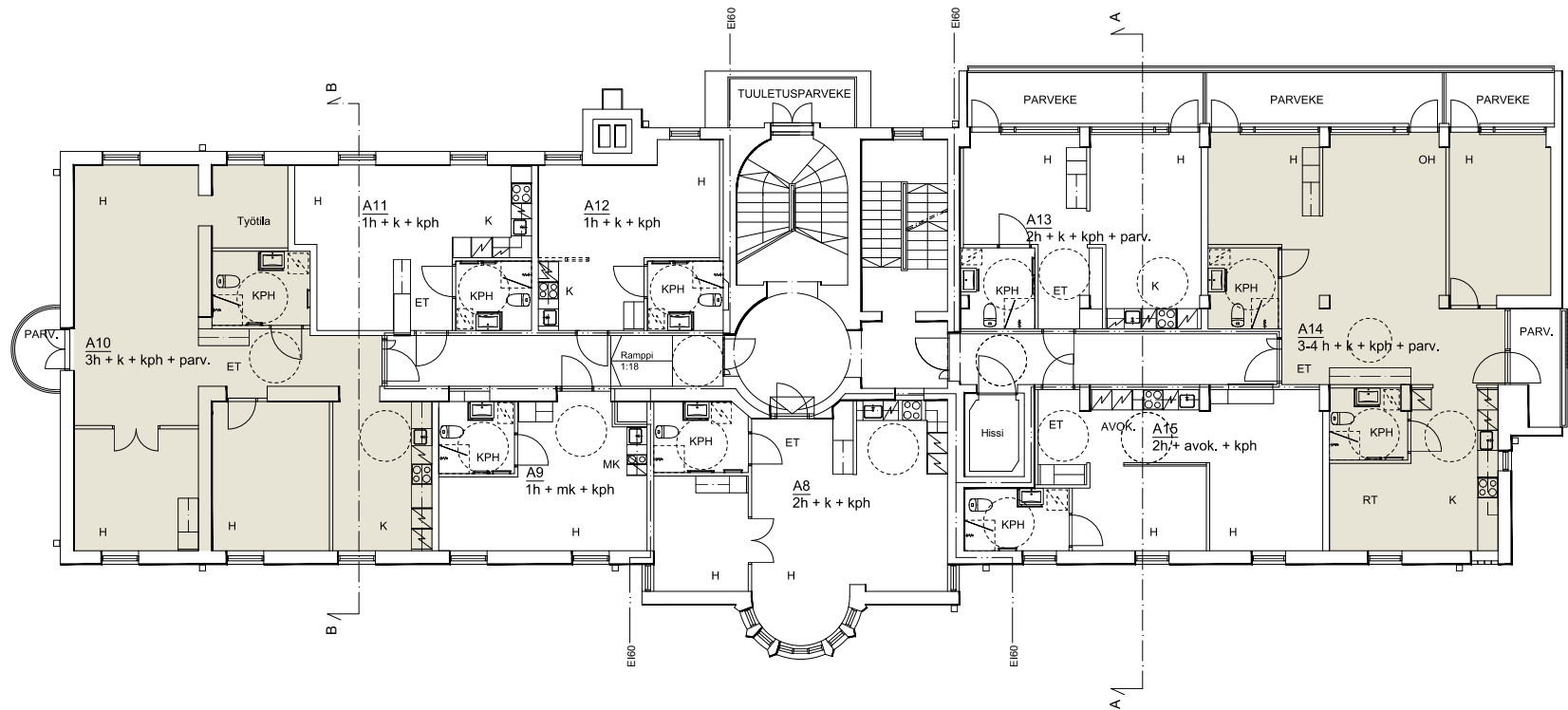

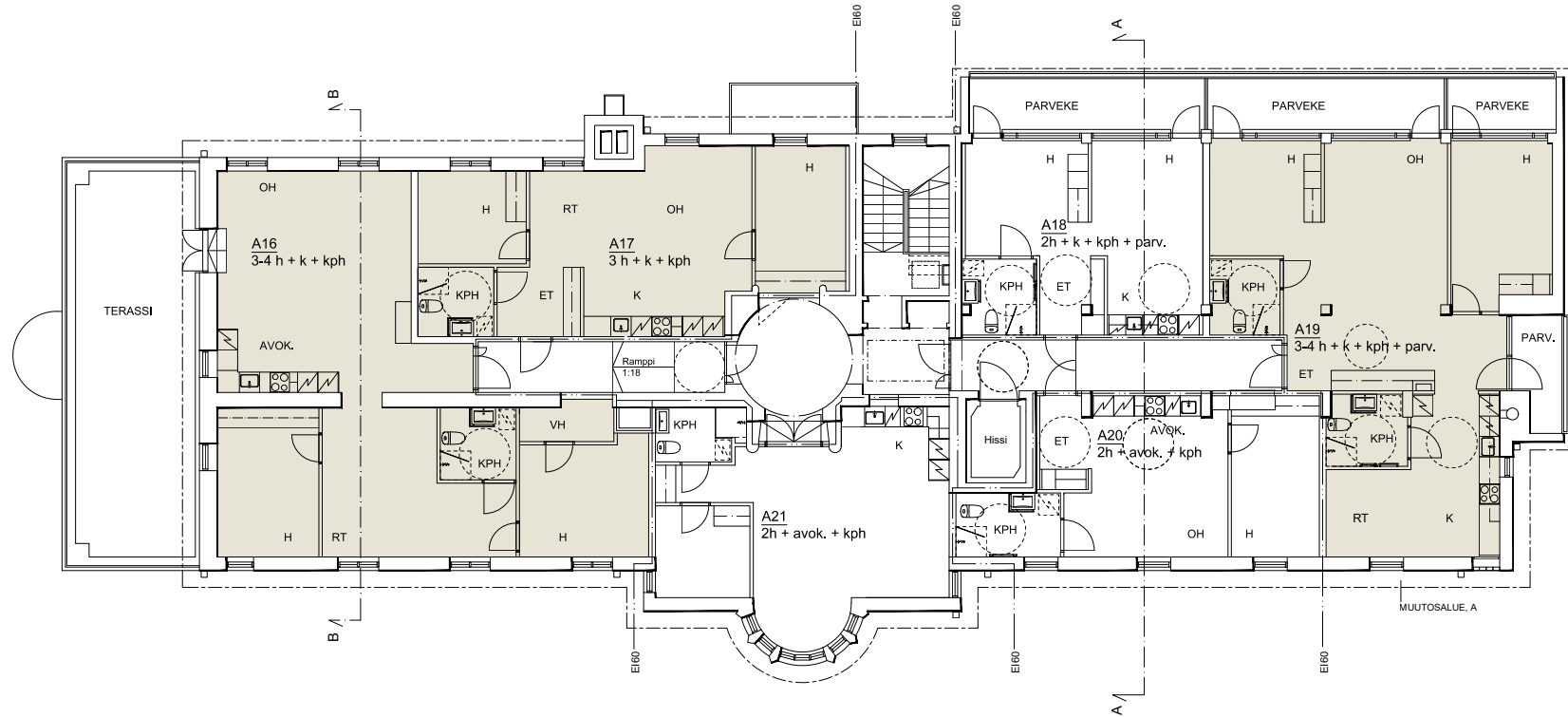
POHJAPIIRUSTUKSET
KELLARI

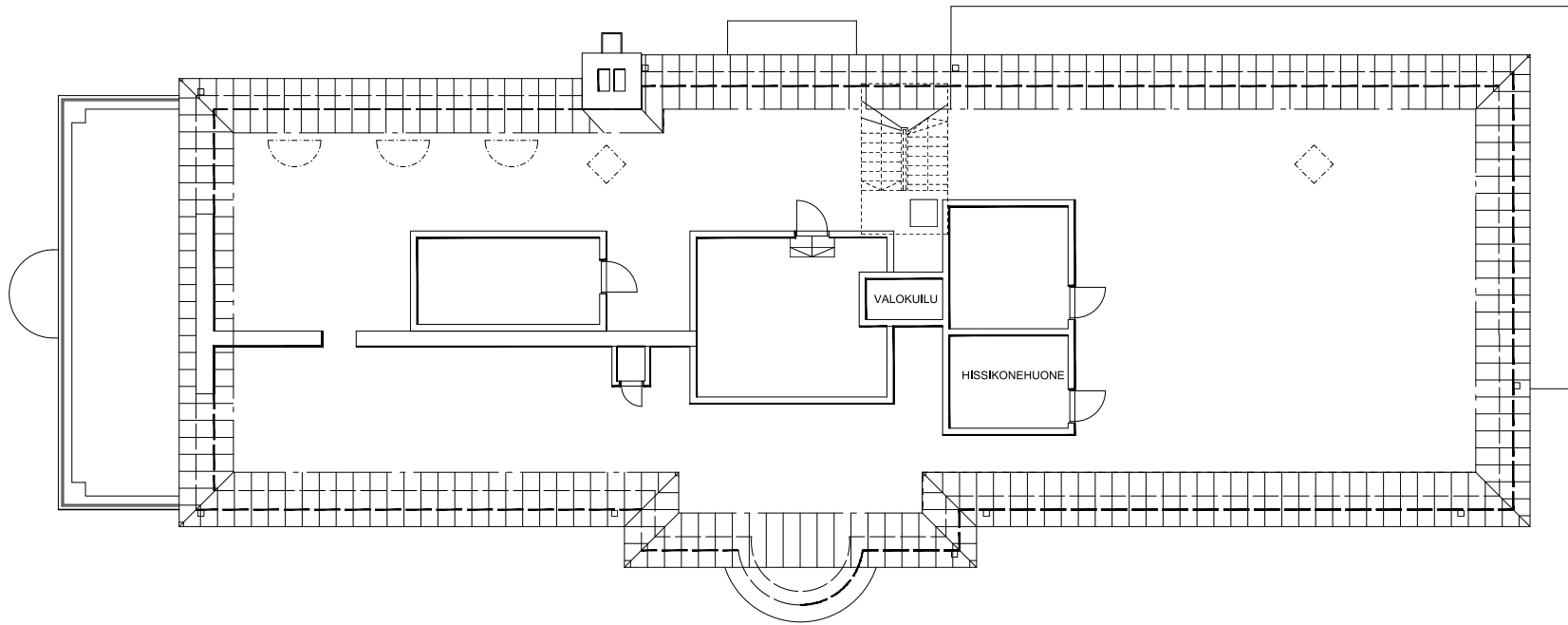

JULKISIVU ITÄÄN 1:150

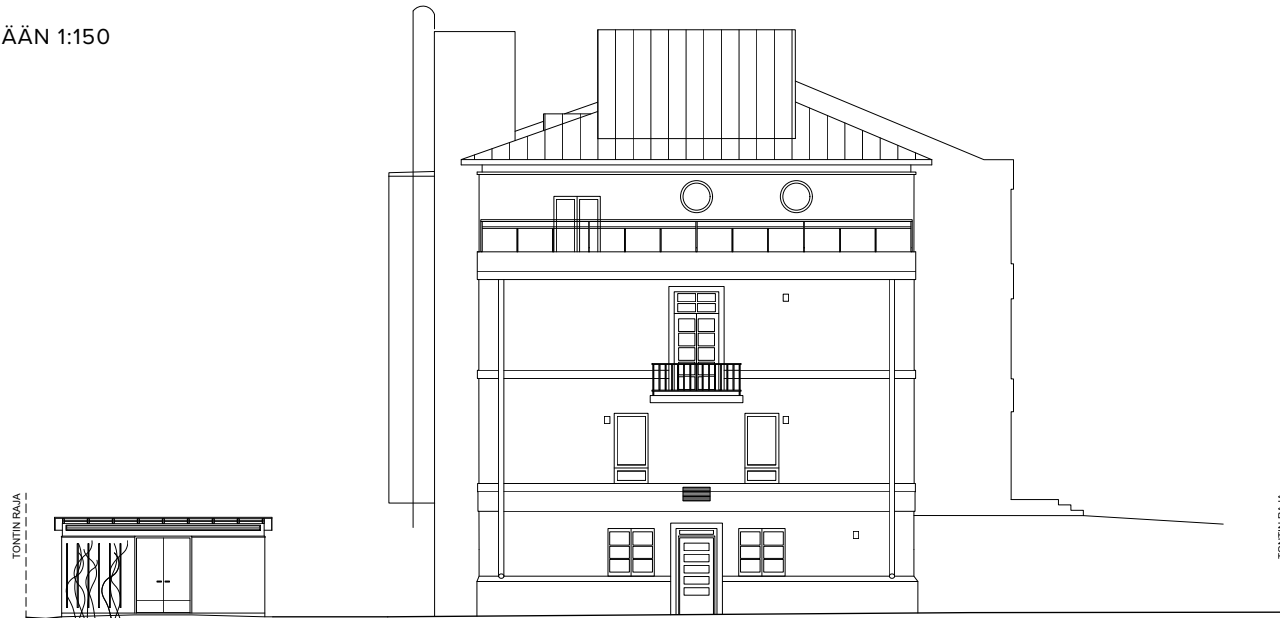

JULKISIVU POHJOISEN 1:150

JULKISIVU LÄNTEEN 1:150

JULKISIVU ETELÄÄN 1:150

HUONEISTO- JA TILALUETTELO

Osoite	Asumnon nro	Tilan nimi	Kerros	Huoneisto-tyyppi	Pinta-ala (m ²)
Paasikivenkatu 4-6		Porrashuone ja käytävät	1		79
Paasikivenkatu 4-6	B3	Toimisto- / liiketila	1		37
Paasikivenkatu 4-6		Pesula	1		13
Paasikivenkatu 4-6		Kuivaushuone	1		12
Paasikivenkatu 4-6		Saunatila	1		34
Paasikivenkatu 4-6		Yhteistila keittiöineen	1		84
Paasikivenkatu 4-6		Toimisto- / askartelutila	1		44
Paasikivenkatu 4-6		Ulkoiluvälinevarasto	1		33
Paasikivenkatu 4-6		Siivoustila	1		5,5
Paasikivenkatu 4-6		Varasto (ikkunallinen)	1		38
Paasikivenkatu 4-6	B1	Toimisto- / liiketila	1		30
Paasikivenkatu 4-6	B2	Toimisto- / liiketila	1		31
Paasikivenkatu 4-6		Porrashuone, aula ja käytävät	2		106
Paasikivenkatu 4-6		Taloyhtiön varasto	2		13
Paasikivenkatu 4-6	A1		2	1h+mk+kph	26,5
Paasikivenkatu 4-6	A2		2	3h+kt+kph	91,5
Paasikivenkatu 4-6	A3		2	1h+kt+kph	32,5
Paasikivenkatu 4-6	A4		2	1h+kt+kph	28,5
Paasikivenkatu 4-6	A5		2	2h+k+kph	40
Paasikivenkatu 4-6	A6		2	3-4h+k+2kph	90
Paasikivenkatu 4-6	A7		2	2h+avok+kph	42,5
Paasikivenkatu 4-6		Porrashuone ja käytävät	3		72
Paasikivenkatu 4-6	A8		3	2h+k+kph	51
Paasikivenkatu 4-6	A9		3	1h+mk+kph	27,5
Paasikivenkatu 4-6	A10		3	3h+kt+kph	92,5
Paasikivenkatu 4-6	A11		3	1h+kt+kph	32,5
Paasikivenkatu 4-6	A12		3	1h+kt+kph	28
Paasikivenkatu 4-6	A13		3	2h+k+kph	40
Paasikivenkatu 4-6	A14		3	3-4h+k+2kph	90
Paasikivenkatu 4-6	A15		3	2h+avok+kph	43
Paasikivenkatu 4-6		Porrashuone ja käytävät	4		52
Paasikivenkatu 4-6	A16		4	3-4h+kt+kph	95,5
Paasikivenkatu 4-6	A17		3	3h+kt+kph	82,5
Paasikivenkatu 4-6	A18		4	2h+k+kph	40
Paasikivenkatu 4-6	A19		4	3-4h+k+2kph	89
Paasikivenkatu 4-6	A20		4	1h+avok+kph	46
Paasikivenkatu 4-6	A21		4	1-2h+k+kph	49,5
Paasikivenkatu 4-6		Porrashuone ja käytävät	Kellari		31
Paasikivenkatu 4-6		Ulkoiluvälinevarasto	Kellari		28
Paasikivenkatu 4-6		Irtaimistovarasto 1	Kellari		48
Paasikivenkatu 4-6		Irtaimistovarasto 2	Kellari		11,5
Paasikivenkatu 4-6		Irtaimistovarasto 3	Kellari		41,5
Paasikivenkatu 4-6		Pumppaamo	Kellari		9
Paasikivenkatu 4-6		Tekniset tilat	Kellari		70
Asunnot yhteensä					1 158,5
Toimisto- ja liiketilat yhteensä:					98,0
Asuntojen yhteistilat yhteensä:					187
Porrashuoneet, aula ja käytävät yhteensä					230
Muut tilat (kerroksissa) yhteensä:					13
Kellarin (alin kellatikerros) tilat yhteensä:					239

ASUNTOLUETTELO

3h+k ja suuremmat eroteltuna

Asunto	Kerros	Huoneisto-tyyppi	Pinta-ala	3h+k ja suuremmat	1-2h+k
A1	2	1h+mk+kph	26,5 m2		26,5 m2
A2	2	3h+kt+kph	91,5 m2	91,5 m2	
A3	2	1h+kt+kph	32,5 m2		32,5 m2
A4	2	1h+kt+kph	28,5 m2		28,5 m2
A5	2	2h+k+kph	40 m2		40 m2
A6	2	3-4h+k+2kph	90 m2	90 m2	
A7	2	2h+avok+kph	42,5 m2		42,5 m2
A8	3	2h+k+kph	51 m2		51 m2
A9	3	1h+mk+kph	27,5 m2		27,5 m2
A10	3	3h+kt+kph	92,5 m2	92,5 m2	
A11	3	1h+kt+kph	32,5 m2		32,5 m2
A12	3	1h+kt+kph	28 m2		28 m2
A13	3	2h+k+kph	40 m2		40 m2
A14	3	3-4h+k+2kph	90 m2	90 m2	
A15	3	2h+avok+kph	43 m2		43 m2
A16	4	3-4h+mk+kph	95,5 m2	95,5 m2	
A17	4	3h+kt+kph	82,5 m2	82,5 m2	
A18	4	2h+k+kph	40 m2		40 m2
A19	4	3-4h+k+2kph	89 m2	89 m2	
A20	4	1h+avok+kph	46 m2		46 m2
A21	4	1-2h+k+kph	49,5 m2		49,5 m2
Asunnot yhteensä:		21 kpl	1 158,5 m2	631,0 m2	527,5 m2

Asuntojen keskikoko on 55,16 m2

Paasikivenkatu 4

Rakennushistoriallinen selvitys

Arkkitehtitoimisto Gramatikova & Lindberg

Tilaaja

SY Invest Oy Ab
Kalevankatu 56 A
00180 Helsinki

Ohjaus

Johanna Björkman, Helsingin kaupunginmuseo
Riitta Salastie, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Tekijät

Tiia Ettala, arkkitehti
Maria Berga, graafikko

Arkkitehtitoimisto Gramatikova & Lindberg
Stenbäckinkatu 6 A, 00250 Helsinki
p. 040 5678560
anna-mari.gramatikova@g-l.fi

Työ on suoritettu syksyllä 2015 - keväällä 2016

© Tiia Ettala

Kannen kuva: Tiia Ettala
Takakannen kuva: Arkkitehtilehti 1930
Nykytilannevalokuvat: Tiia Ettala

Sisällysluettelo

Johdanto	1	5
Kohde	1.1	5
Perustiedot	1.2	6
Tehtävä	1.3	7
Yksityis- ja naistensairaalat 1900-luvun alussa	1.4	8
Alueen asemakaavallinen historia	1.5	11
Rakennushistoria	2	16
1930 - Tohtori Länsimäen sairaala	2.1	16
Elsi Borg	2.2	28
Alkuperäiset pääpiirustukset vuodelta 1929	2.3	32
1953 - Sairaskoti Radium	2.4	36
Laajennuksen pääpiirustukset vuodelta 1952	2.5	42
Muutosvaiheet	3	52
Myöhemmät käyttäjät ja muutostyöt	3.1	52
Nykytilanne	4	57
Sisätilat	4.1	57
Julkisivut ja piha	4.2	76
Säilyneisyyskaaviot	4.3	88
Yhteenveto	5	92
Lähteet		94

Käytetyt lyhenteet

Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto	HKM
Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto	RAKVV
Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto	KSV
Museoviraston kuvakokoelmat	MV
Arkkitehtuurimuseo	MFA

1, Johdanto

1.1, Kohde

Tohtori Toivo Aleksanteri Länsimäki (1884-1973) perusti vuonna 1930 Taka-Töölöön yksityisen naistensairaalan. Rakennuttajan ja kaupungin välisten neuvotteluiden päätteeksi paikaksi valikoitui Espoonkadun (nyk. Paasikivenkatu) varrella sijaitseva tontti, joka oli aivan Meilahden uuden sairaala-alueen, ja sinne suunnitteilla olevan Naistenklinikan vieressä.

Muihin tuon ajan yksityissairaaloihin verrattuna Tohtori Länsimäen naistensairaalaan tekee erityisen seikka, että rakennuksen suunnittelija oli nainen, arkkitehti Elsi Borg (1893 -1958). Uuden sairaalan suunnittelussa tilaajan ja suunnittelijan yhteistyö on ilmeisesti ollut hyvin tiivistä, sillä pääpiirustukset on sigeneerattu

”Helsingissä maaliskuulla 1929 Tri Länsimäen suunnitelmien mukaan Elsi Borg”.

Sairaaloitoiminnot sijaitsivat kahdessa ensimmäisessä kerroksessa, ja niihin liittyvät aputilat ylemmässä maantason kellarikerroksessa. Rakennuksen ylimmässä kerroksessa oli Tohtori Länsimäen yksityisasunto.

Rakennus suunniteltiin jo alunperin toteutettavaksi kahdessa vaiheessa. Vuonna 1930 rakennetun sairaalan pääsisäänkäynti erkereineen sijaitsi tästä syystä rakennuksen pohjoispäädyssä, ja vasta 1953 toteutunut laajennus täydensi 1920-luvun klassismia edustavan sommitelman symmetrian.

Vuonna 1951 rakennus siirtyi Suomen Syöpäyhdistyksen

omistukseen, ja Sairaskoti Radium -nimellä jatkaneen laitoksen laajennuksen suunnitteli arkkitehti Iiro Tukki. Paasikivenkadun puolella laajennus noudatteli hyvin pitkälti Elsi Borgin alkuperäistä suunnitelmaa, mutta pihan puolella ilme oli selvästi modernimpi, ja sinne tehtiin mm. koko laajennusosan levyiset parvekkeet.

Myöhemmin rakennus on ollut sekä Helsingin yliopistollisen keskussairaalan että Samfundet Folkhälsanin omistuksessa, viime vuosikymmeninä lähinnä kokous- ja toimistokäytössä. Eri omistajat ja käyttötarkoitukset ovat muokanneet sisätiloja, mutta julkisivut ja sisäänkäyntiaula portaikkoineen ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussa.

Vuonna 2015 rakennus siirtyi yksityiseen omistukseen.

1.2, Perustiedot

Kohde

Paasikivenkatu 4,
entinen Tohtori Länsimäen
naistensairaala

Osoite

Paasikivenkatu 4
00250 Helsinki

Sijainti

Kaupunginosa 14
Kortteli 517
Tontti 14

Suunnittelijat

1929 Elsi Borg
1952–1953 Iiro Tukki

Rakennuttajat

1929 Tohtori Toivo Länsimäki
1952 Suomen syöpäjärjestöt

Laajuustiedot

Kerrosala 1981 m²
Kokonaiskerrosala 2591 m²
Tontin pinta-ala 1953 m²

Käyttöhistoria

1930–1951 Tohtori Länsimäen sairaala - naistentauteihin erikoistunut yksityissairaala
1951–1976 Sairaskoti Radium - syöpäpotilaiden hoitoasuntola ja diagnoosipoliklinikka
1976–2003 HYKS - mm. arkistointia ja mikrokuvausta
2005–2015 Topaasi - Tutkimuskeskus, kokous- ja toimistotiloja sekä urheilulääkäreiden vastaanotto

Omistus

1930–1951 Toivo Aleksanteri Länsimäki
1951–1972 Suomen syöpäjärjestöt
1972–2003 Helsingin yliopistollinen keskussairaala
2003–2015 Samfundet Folkhälsan

Kaavatilanne

Asemakaava 7995, saanut lainvoiman 20.3.1980.

Tontilla on Ys ja s₀ merkinnät:

Ys Sairaaloiden ja muiden sosiaalista toimintaa palvelevien rakennusten korttelialue
s₀ Tontin osa, jolla oleva rakennus on rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä eikä siinä saa suorittaa sellaista uudisrakentamista tai sellaisia muutos- tai korjaustöitä, jotka turmelevat rakennuksen julkisivujen tai kaupunkikuvan rakennustaiteellista arvoa

Rakennus sijaitsee RKY-alueella (Museoviraston inventointi - Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt) - RKY 2009: Taka-Töölön kerrostaloalue.

1.3, Tehtävä

Tämä suppea rakennushistoriallinen selvitys tilattiin uuden käyttötarkoituksen selvittämisen tueksi kiinteistön vaihdettua omistajaa syksyllä 2015. Selvityksessä on tarkasteltu rakennuksen syntyvaiheita, käyttöä, muutoshistoriaa sekä nykytilaa.

Keskeisenä kirjallisena lähteenä ovat olleet Maarit Henttosen kirjat *Elsi Borg 1893-1958 arkkitehti ja Kansakunnan parhaaksi. Suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920-1940-luvulla arkkitehtonisena, lääketieteellisenä ja yhteiskunnallisena suunnittelukohteena.*

Rakennusvalvontaviraston ja museoiden lisäksi aineistoa on saatu myös Syöpäyhdistykseltä ja Folkhälsanilta.

Suullisia tietoja on saatu talossa työskennelleiltä henkilöiltä, sekä

Tohtori Toivo Länsimäen jälkeläisiltä ja sukulaisilta. Jälkimmäisiltä on saatu käyttöön myös vanhoja valokuvia, joiden kautta pääsee kurkistamaan elämään sairaalan ylimmän kerroksen asunnossa.

Rakennuksen nykytilaa on dokumentoitu valokuvaamalla, ja säilyneisyydestä on tehty yleispiirteinen inventointi säilyneisyyksikaavioineen.

1.4, Yksityis- ja naistensairaalat 1900 -luvun alussa

Suomen ensimmäinen synnytyslaitos perustettiin Turkuun vuonna 1816. Laitoksen tarkoitus ei ollut niinkään palvella synnyttäjiä, vaan kouluttaa kättilöitä. Alkuaan sairaaloiden synnytyspaikat olikin tarkoitettu vain köyhille, naimattomille naisille.

Lääkäreiden määrä alkoi Suomessa kasvaa 1800-luvun lopussa, aiheuttaen ammattikunnan sisäistä kilpailua. Yhdessä lisääntyneen lääketieteellisen tiedon kanssa tämä johti lääketieteen erikoistumiseen, ja vähitellen kokonaisten sairaaloiden erikoistumiseen johonkin tiettyyn professioon. Gynekologia ja obstetriikka olivat kaksi tärkeintä ja nopeimmin kasvavaa erikoisalaa. Myös yksityiset ja kaupungit alkoivat

valtion tuella perustaa 1800-1900 -luvun vaihteessa synnytyslaitoksia.¹

Vuonna 1900 vain alle 4% synnytyksistä hoidettiin sairaalassa. 1930-luvun alussa luku oli jo 19% ja vuosikymmenen lopussa lähes 33%. Vuonna 1960 jo yli 92% naisista synnytti sairaalassa. Hyvin lyhyessä ajassa siis tapahtui valtava muutos synnytyskulttuurissa.² Kuten Maarit Henttonen väitöskirjassaan toteaa: "Modernin ajan sairaalat eivät olleet enää vain valtion ylläpitämiä laitoksia, joita vain köyhimmät ihmiset käyttivät, vaan ne tulivat osaksi kaikkien yhteiskuntaluokkien maailmaa."³

1900-luvun alkuvuosikymmeninä viranomaiset suhtautuivat myötämielisesti yksityissairaaloiden perustamiseen, sillä niiden nähtiin helpottavan lukumäärällisesti

niukkojen julkisten hoitopaikkojen jakamista. Valtio tosin avusti rahallisesti näitä yksityissairaaloita vapaapaikkoja vastaan.

Sairaanhoitajaisarusten Ida ja Maria Rytkösen Helsingin Kaivopuistoon vuonna 1929 perustama yksityinen synnytysairaala Salus ja Tohtori Länsimäen naistensairaala vastasivat tähän kysyntään.

Moderni ideologia keskitetystä ja vertikaalisesta sairaalarakentamisesta levisi ensimmäisen ja toisen maailmansodan välisenä aikana myös Suomeen. Muutosta sairaala-arkkitehtuurissa on perinteisesti selitetty lääketieteen huimalla kehityksellä, joka sai alkunsa kun mm. Listerin, Kochin ja Pasteurin tutkimukset 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla mullistivat lääketiedettä. Bakteerien

1. Henttonen 2009, 17

2. Henttonen 2010

3. Henttonen 2009, 19

4. Henttonen 2009, 14

vas. Rytkösen sairaanhoitajasairaus perustama yksityinen naistensairaala Salus Helsingin Kaivopuistossa. Sairaalan suunnitteli Rytkösten sisar, arkkitehti Kerttu Rytkönen. 2001, Kari Hakli, HKM

oik. Arkkitehti Jussi Paatelan suunnittelema Naistenklinikka 1924-1934, Foto Roos, MFA.

ymmärtäminen sairauksien lähteiksi nosti suunnittelun keskiöön erityisesti hygieeniset lähtökohdat. Henttosen sanoin: "Moderni sairaala-arkkitehtuuri fokusoitui tieteellis-teknisiin lähtökohtiin, sen tuli olla anonyymia ja tehokasta arkkitehtuuria".⁴ Modernismilla ja lääketieteellä oli yhteinen pyrkimys valoon, ilmaan ja aurinkoon sekä avoimuuden hygieniaan. Potilashuoneet pyrittiin sijoittamaan aurinkoon ja aputilat saivat jäädä varjon puolelle.

Helsinkiin vuonna 1934 valmistunutta Naistenklinikkaa esiteltiin lehdistössä muun muassa *moderniviivaisena, valkoisena rakennuksena, joka oli lasin ja betonin konstruktio*.⁵ Joitakin vuosia myöhemmin Viipuriin valmistui kunnallinen naistensairaala, joka oli Naistenklinikkan tavoin moderni

vaaleaksi rapattuine julkisivuineen ja suurine ikkunoineen. Sairaalasunnittelussa kohtasivat arkkitehtuurin ja lääketieteen asiantuntijat ja ihanteet. Maarit Henttonen toteaa Helsingin kaupunginmuseon Sofia-lehden artikkelissaan *Kansakunnan parhaaksi*: "Lääketieteen asiantuntijoilla oli tärkeä osa sairaalasunnittelussa, ja voi kysyä, onko edes mahdollista erottaa heidän ja arkkitehtien panosta. Yleistäen sanottuna lääkärit vaikuttivat etenkin pohjaratkaisuihin, sairaanjoitajat sisustukseen ja kalustukseen, tilallistamisen ja julkisivujen jäädessä arkkitehdeille." Henttonen jatkaa: "Kiinnostavaa on, että suomalaiset arkkitehdit suunnittelivat sairaalat moderneiksi myös julkisivuiltaan. Esimerkiksi Kanadassa sairaaloiden pohjakaavat suunniteltiin 1800-luvun lopulta toiseen maailmansotaan asti hyvin

moderneiksi ja rationaaliseksi, mutta julkisivut muistuttavat kartanoa tai linnaa." Henttosen mukaan Suomen sairaaloiden julkisivujen modernismi selittyy osaksi sillä, että vilkas sairaalarakentaminen ajoittui juuri funktionalismin läpimurtoon.⁶

Terveystieteiden kehityksestä tuli 1900-luvulla yksi modernin yhteiskunnan keskeisinstituutioista. Lääketieteen kehitys yhdessä hygieniakäsitysten kanssa muokkasi sairaaloita, mutta toisaalta modernien sairaalarakennusten on väitetty myös kiihdyttäneen lääketieteen kehitystä.⁷

Länsimäen sairaalan synty ajoittui juuri sairaala-arkkitehtuurin murrosvaiheeseen. Borgin suunnitelma edustaa vielä klassista muotokieltä, vaikka pohjaratkaisussa onkin viitteitä uusista ajatuksista.

5. Henttonen 2009, 90

6. Henttonen 2010

7. Henttonen 2010

1.5, Alueen asemakaavallinen historia

Taka-Töölö oli vielä 1800-luvun alussa luonnontilaista niittyä, kalliota, ja soista metsikköä. Turun maantie eli myöhempi Läntinen Wiertotie päällystettiin 1800-luvun puolivälissä sepelillä Töölöä halkovalta osuudelta, mutta päällystyksen jälkeenkin oli miellyttävämpi kulkea Töölöstä keskikaupungille vesiteitse.⁸

1800- ja 1900-lukujen vaihteessa Töölön laajoilla kallioilla oli pääasiassa huvila-asutusta, mutta alueelle oli alkanut muuttaa myös työväestöä. Alueen tärkein teollisuuslaitos oli Kauppaneuvos Kiseleffin omistama Töölön sokeritehdas, ja 1800-luvun lopulla Helsingin Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiö sijoitti varikkonsa Rosavillan huvilan tontille. Kallioiden

välisissä notkelmissa oli pääasiassa venäläisten, eli "kaaliryssien" vihannesviljelyksiä.⁹

1800-luvun lopulla kaupungin kasvupaineet alkoivat olla suuret, ja kaupunginvaltuustossa keskusteltiin jo 1870-luvun lopulla kaupunkialueen luoteispuolisen alueen kaavoittamisesta. Vaikeamaastoinen alue kuitenkin viivästytti ja vaikeutti suunnittelua.¹⁰

Arkkitehdit kiinnostuivat kaupunkisuunnittelusta Suomessa 1800-luvun viimeisellä vuosikymmenellä, itävaltalaisen arkkitehtiprofessorin Camillo Sitten vuonna 1889 julkaiseman kirjan innostamina. Sitte korosti luovan suunnittelun osuutta kaavoituksessa. Vuonna 1898 arkkitehti Lars Sonck julkaisi Finsk Tidskriftissä artikkelin *Modern vandalism: Helsingfors*

stadsplan, jossa hän toi esille mahdollisuuden julkisen kilpailun järjestämisestä Töölön asemakaavan laatimiseksi.¹¹ Professori Riitta Nikula mainitsee väitöskirjassaan *Yhtenäinen kaupunkikuva 1900-1930* kaupungin olleen nuorten arkkitehtien aktiivisuudesta hämmentyneitä, suorastaan närkästyneitä. Tuolloin oli ennen kuulumatonta, että lehdistön avulla nuoret suunnittelijat vaikuttivat kaupungin asioiden hoitoon.¹²

Keskustelun seurauksena Helsingin kaupunki julkisti vuonna 1898 Suomen ensimmäisen asemakaavakilpailun.¹³ Kilpailun kahdessa vaiheessa ei löytynyt yhtä sellaisenaan toteutettavaa ehdotusta, ja lopulta kahden kilpailussa menestyneen työryhmän jäsenet Gustaf Nyström ja Lars Sonck saivat tehtäväkseen laatia lopullisen

8. Taka-Töölön arkkitehtuuriopas

9. Helminen 2006, 80

10. Helminen 2006, 81

11. Lindh 2002

12. Helminen 2006, 83

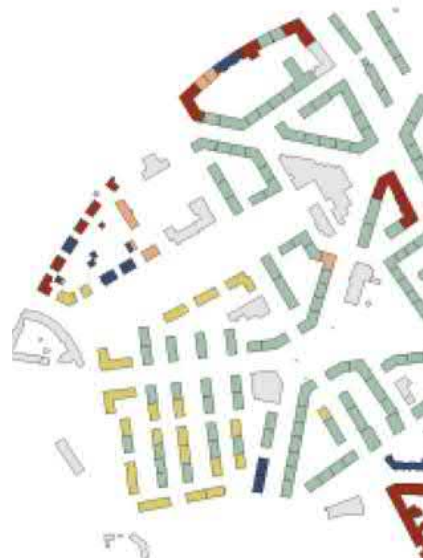
13. Helminen 2006, 82

Taka-Töölön nykyiset korttelit piirrettynä Töölön vuonna 1906 vahvistetun asemakaavan päälle. Pliirustuksesta nähdään, että Taka-Töölön keskiosat ja nykyisen Mannerheimintien varsi on rakennettu melko tarkkaan vuoden 1906 asemakaavan mukaisesti. Sen sijaan Humalistonkadun ja Stenbäckinkadun välinen osuus on muuttunut eniten. Lindh 2001, pohjakartta HKA.

Yksityiskohta vuonna 1917 vahvistetusta Töölön asemakaavan muutospiirustuksesta. Kuvan pari eteläisintä ja pari pohjoisinta korttelia toteutettiin tämän asemakaavan mukaisesti. Keskeiset katulinjaukset olivat kuitenkin jo paikoillaan. Lindh 2002.

Teemakartta Taka-Töölön rakennusvaiheista jaoteltuna viiteen ajanjaksoon. Lindh, 2002.

asemakaavan, joka hyväksyttiin vuonna 1906. Kilpailun toinen vaihe oli Taka-Töölön kannalta merkittävä, sillä suunnittelualue ulotettiin silloin kattamaan alue kokonaan.

Kaava uudistettiin vuonna 1916 asemakaava-arkkitehti Bertel Jungin toimesta. Jung näki Töölön jugendista ammentavan asemakaavan jo vanhentuneena ja halusi lisäksi ottaa paremmin huomioon olemassa olevan maa-alueen pinnanmuodot ja istutukset. Bertel Jung uudisti kaavaa perusteellisesti ja kaavan arveltiin tulleen vahvistetuksi pitkäksi ajaksi eteenpäin. Asemakaavanmuutoksia tehtiin kuitenkin rakentamisen edetessä aina 1930-luvun lopulle saakka.¹⁵

Jo vuonna 1919 tehtiin ehdotus Stenbäckin- ja Linnankoskenkatujen välillä olevien kortteleiden 503, 510, 511 ja 517 järjestelyksi

hienojen yksityistalojen tonttitarpeen tyydyttämiseksi, ja asemakaavanmuutos vahvistettiin vuonna 1921.¹⁶

Vuonna 1928 Toivo Länsimäki anoi saada ostaa Taka-Töölössä sijaitsevat tontit 4 ja 6 korttelissa 517 gynekologisen sairaalan rakentamista varten.¹⁷ Vuonna 1929 vahvistetussa asemakaavamuuoksessa tontit on yhdistetty, ja kahden huvilan paikalle on esitetty paikka yhdelle suuremmalle rakennukselle. Yhteys korttelin keskellä sijaitsevaan puistoon on siirretty aiempien tonttien välistä uuden tontin eteläpuolelle.

Nykyään kortteli on osa Museoviraston valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY, Taka-Töölön kerrostaloalue).

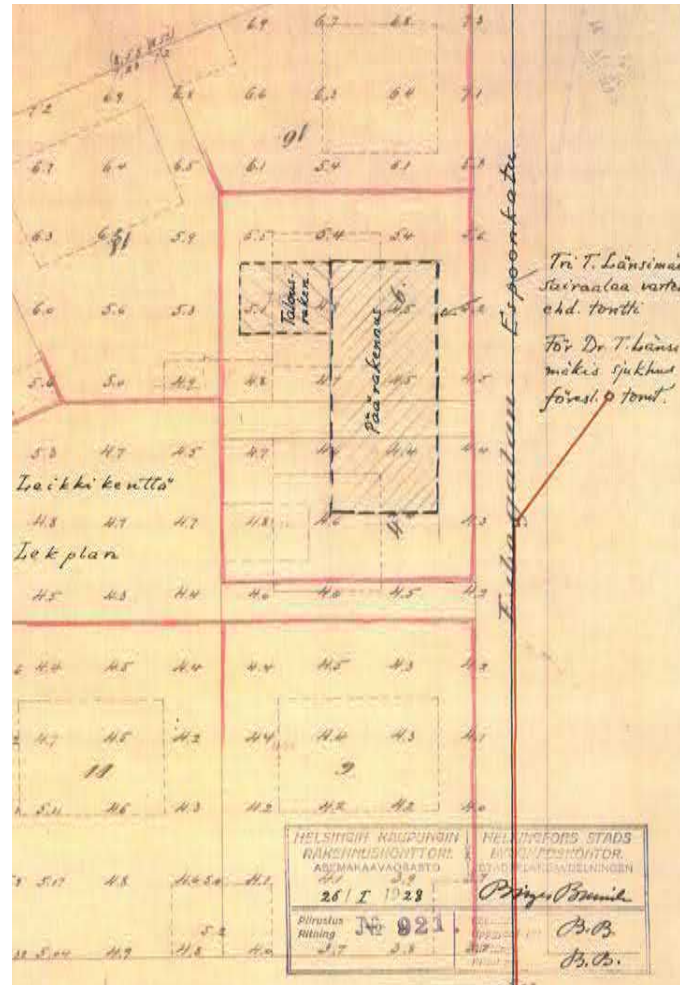
15. Museovirasto, RKY

16. Brunila, 62

17. Henttonen 2009, 76

vas. Asemakaavan muutos vuodelta 1921,
jolla pyrittiin vastaamaan kasvaneeseen
hienojen yksityistalojen tonttitarpeeseen,
KSV.

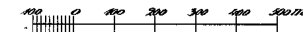
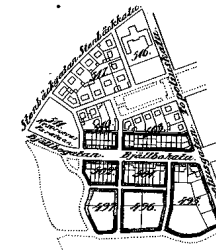
oik. Vahvistamaton piirustus nro 921
vuodelta 1928, KSV

Karta utvisande byggnads- Kartta osoittava rakennus-
ordningens tillämpning på järjestyksen määräysten
kvarteren n° 503, 510, 511 och sovittelun kortteleihin n^o
517 i 14 stadsdelen av Helsing- 503, 510, 511 ja 517 Helsingin
fors stad. kaupungin 14 kaup. osassa.

Med gul ring utmärkt kvarter be- Keltaisella värillä merkityt korttelit ovat
bygges i enlighet med särskilda här- rakennettavat täällä varken erikseen
för stadfästas bestämmelser. li. vahvistettujen määräysten mukaan.

För de med blå ring utmärkta. Sinisellä värillä merkityt korttelit ovat
kvarteren gälla bestämmelserna i niiden määrityksessä olleissa joissa
Helsingfors stads byggnadsordning Helsingin kaupungin rakennusjär-
bestämmelserna med blått utmärkta jestyksessä samalla värillä erit-
områden. tyille alueille puhtaana.

12. 503

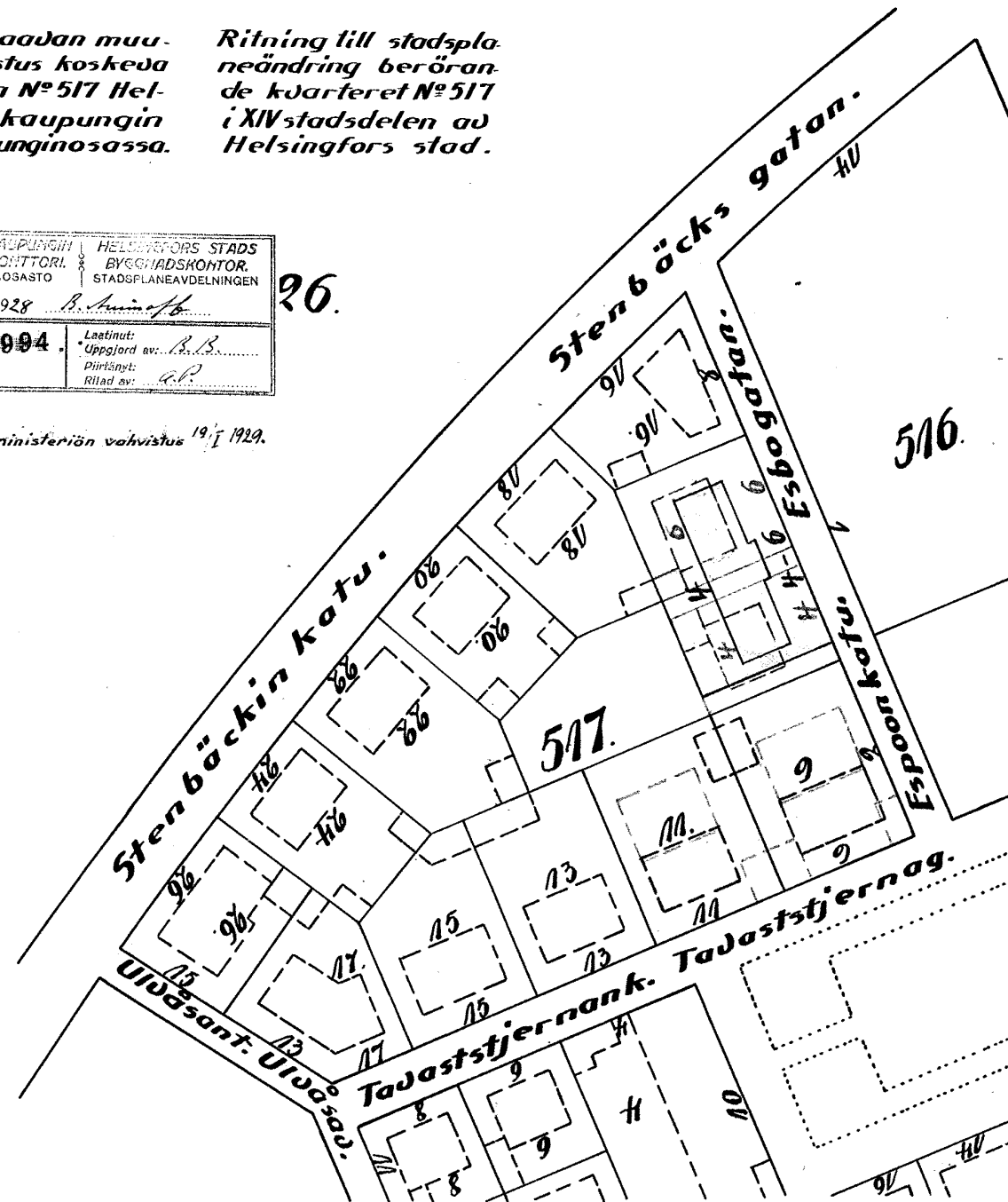
Paikittämällä av. Järjestyksen -
määräytteen 21. E. 1921
Helsingfors stads byggnadskontor
Helsingin kaupungin rakennuskonttori
P. B. B.

Asemakaavan muu-
tospäätös koskeda
korttelia N° 517 Hel-
singin kaupungin
XIV kaupunginosassa.

Ritning till stadspla-
neändring beröran-
de kvarteret N° 517
i XIV stadsdelen av
Helsingfors stad.

HELSINGIN KAUPUNGIN RAKENNUSKONTTORI ASEMAKAAVAOSASTO		HELSINGFORS STADS BYGGNADSKONTOR. STADSPLANEAVDELNINGEN	
28/6 1928		B. Suinifb	
Piirustus Ritning	N° 994	Laatinut: • Uppgjord av: B. B.	Piiritsnyt: Ritad av: G. P.

Sisäasiainministeriön vahvistus 19. I 1929.

Vahvistettu asemakaavan muutos vuodelta
1929, KSV

2, Rakennushistoria

2.1, Tohtori Länsimäen sairaala

Työskenneltyään vuosina 1915-1919 professori Otto Engströmin gynekologisella klinikalla, tohtori Toivo Aleksanteri Länsimäki perusti oman yksityisen naistensairaalan Freesenkadulle Töölön. Vuonna 1927 Länsimäki anoi kaupungilta Punaisen Ristin sairaalalle varattua tonttipaikkaa Taka-Töölöstä korttelista 479b (nykyisen Töölön sairaalan kortteli). Tonttia ei kuitenkaan myyty hänelle sillä perusteella, että tontti olisi liian suuri ja epäedullinen pienen rakennuksen toteuttamista varten.¹

Seuraavana vuonna Länsimäki anoi saada ostaa Taka-Töölössä sijaitsevat tontit 4 ja 6 korttelissa 517 gynekologisen sairaalan rakentamista varten. Tontit

olivat huvilatontteja, sillä vuonna 1921 hyväksytyssä Töölön asemakaavamuutoksessa kyseinen kortteli oli kaavoitettu nimenomaaan hienojen yksityistalojen tonttitarpeen tyydyttämiseksi. Kaupungin arkistosta löytyvien asiakirjojen mukaan tontit suostuttiin kuitenkin myymään Länsimäelle, sillä ne oli tarkoitettu useampikerroksisia rakennuksia varten.²

Tontit sijaitsivat aivan Meilahteen kaavailun sairaala-alueen vieressä. Alueelle oli jo alettu suunnitella uutta Naistenklinikkaa, joka valmistui 1934. Tämä on varmasti osaltaan vaikuttanut Länsimäen tonttivalintaan. Vuonna 1928 päivätyssä asemakaavamuutoksessa tontit 4 ja 6 yhdistettiin tontiksi numero 4. Asemakaava vahvistettiin tammikuussa 1929. Tohtori Länsimäki sai tontin haltuunsa maksamalla

600 000 markan kauppahinnasta 150 000 markkaa ja saaden loput summasta korottomaksi lainaksi niin kauan kuin tonttia käytettäisiin sairaalatarkoitukseen. Sairaalan rakennuskustannuksiin Länsimäki sai apua valtiolta. Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusrahastosta myönnettiin lainaa uuden sairaalan rakentamista varten sillä ehdolla, että sairaalassa on pidettävä yksi vapaaapaikka, jonka käyttämisestä oli ajan tavan mukaan tehtävä selonteko lääkintöhallitukselle vuosittain.²

Elsi Borg valikoitui sairaalan suunnittelijaksi mitä todennäköisimmin veljensä Kaarlo Borgin kautta. Tilaajan ja suunnittelijan yhteistyö vaikuttaa olleen tiivistä, sillä Borg on signeerannut pääpiirustukset: *"Helsingissä maaliskuulla 1929 Tri Länsimäen suunnitelman mukaan*

1. Henttonen 2009, 75

2. Henttonen 2009, 76

Kun Topeliuksenkatua 1930-luvulla vielä rakennettiin, oli Espoonkadun varteen jo noussut kolme taloa, vasemmalta lukien Anniki Paasikiven piirtämä Alli ja J.K.Paasikiven koti, Tohtori Länsimäen sairaala, ja Elias Paalasan omalle perheelleen piirtämä talo. Taustalla Helsingin yleisen sairaalan talouskeskuksen savupiippu ja keskellä Hård af Sgerstadin piirtämä Zacharias Topeliusskolan. HKM

<p>3. <i>Lääkärimatrikkeli 1952</i></p> <p>4. <i>Henttonen 2009, 78</i></p> <p>5. <i>Kati Stenius</i></p>	<p><i>Elsi Borg</i>” On tiedossa, että Toivo Länsimäki oli kiinnostunut tekniikasta ja rakentamisesta, ja mm. Lääkärimatrikkelissa vuodelta 1952 lukee Länsimäen kohdalla seuraavasti: ”Suunnittelemansa ja rakentamansa yksit naistentsair yllilääk 15/10-19 - 1/3-51 jolloin sair luovutettiin Syöpäyhdy ja Syöpäsäätiön sair.”³</p> <p>Ensimmäinen rakennusvaihe valmistui vuonna 1930. Kuten tuohon aikaan oli yleistä, rakennus suunniteltiin toteutettavaksi kahdessa vaiheessa. Siitä johtui sisäänkäynnin sijainti rakennuksen pohjoispäässä.</p> <p>Kuten kappaleessa 1.4 todettiin, oli funktionalismi ja sen mukana moderni sairaasuunnittelu saavuttanut Suomen jo 20-luvun lopulla. Länsimäen sairaalan arkkitehtuuri edusti kuitenkin</p>	<p>1920-luvun klassismia. Helsingfors journalen kuvasi artikkelissaan uutta sairaalaa seuraavasti: ”Exteriören är värdig och interiören ändamålsenlig, utan vare sig funktionalismen eller andra -ismer”.⁴</p> <p>Elsi Borg suunnitteli samaan aikaan Länsimäen sairaalaa ja Viipurin sotilassairaalaa, jota hän teki yhdessä Olavi Sortan kanssa Puolustusvoimien palveluksessa. Vuodelle 1929 päivätyissä, Borgin signeeraamissa luonnoksissa Viipurin sairaalan ilme on selvän funktionalistinen. On mielenkiintoista pohtia, johtuuko Länsimäen sairaalan klassinen hahmo Borgin ajatuksesta sovittaa rakennus huvilaympäristöön, vaiko kenties tilaajan toivomuksesta. Säilyneistä valokuvista näkee, että Länsimäen asunto oli sisustukseltaan hyvin perinteinen. Valitettavasti mitään luonnoksia kohteesta ei ole</p>	<p>säilynyt, joten asia jää arvailujen varaan.</p> <p>Rakennus oli vaaleaksi rapattu ja sen ulkoseinät ovat solubetonia. Kantavat sisäseinät ovat tiilimuurattuja. Pääovelta saavuttiin tyyliteltyin korinttilaisin pylväin varustettuun odotusaulaan, joka huolellisen suunnittelunsa ansiosta vaikutti vaatimatonta kokoaan suuremmalta. Odotushallista tila jatkui muutaman askelman verran korotettuun, pyöreään ”niveleeseen”, jonka kautta oli kulku sairaalan keskikäytävään ja pääportaaseen. Askelmien välisessä seinäsyvennyksessä, suoraan pääovea vastapäätä, sijaitsi veistos, ja aula ja korotettu pyöreä tila oli erotettu toisistaan paksulla verholla.⁵ Erikoisena yksityiskohtana paikan päällä voi huomata hienoisen ”vinksautuksen” aulan levollisessa symmetriassa. Sisäänkäynti on</p>
---	--	--	---

Näkymä pääportaikosta sisäänkäyntiaulaan.
Valokuva 1930 A. Pietinen. MV.

Toisen kerroksen keskikäytävä eteläpäädystä hallin
suuntaan kuvattuna. Valokuva 1930 A. Pietinen. MV.

	noin 250 mm sivussa pilareiden ja portaikon muodostamasta akselista.	kerroksessa oli pelkästään potilashuoneita keskikäytävän kahden puolen, sekä huoneita palveleva kylpyhuone portaikon kupeessa. Toisin kuin ensimmäisessä kerroksessa, ei toisen kerroksen pohja noudattanut sen ajan uusimpia suunnitteluoppeja, joissa potilashuoneet sijoitettiin eteläiseen ilmansuuntaan, ja apu- ja toimenpidehuoneet pohjoiseen.	suoraan porrasta vastapäätä. Itse asuintilat käsittivät pariskunnan toisiinsa yhteydessä olevat, tilavat makuuhuoneet, kaksi muuta huonetta, wc- ja kylpyhuoneen, puulämmitteisen saunan sekä suuren olohuoneen takkoineen. Olohuoneen jatkeena oli avara, etelään avautuva kattoterassi eli vilpola.
	Sairaalan pohjaratkaisu perustui keskikäytävään. Ensimmäisessä kerroksessa pihan puolella sijaitsi suuri sairassali, ja kadun puolella olivat amanuenssin huone, eristys huone, pieni leikkaushuone ja kanslia, joka liittyi sisäänkäynnin odotushalliin vastaanottotiskin välityksellä. Ensimmäisen kerroksen eteläpäädyssä olivat hoitajien asuinhuoneet. Ylemmässä kellarikerroksessa sijaitsivat sairaalan suuri keittiö, kylpylätilat, pesula sekä talonmiehen ja palveluskunnan huoneet.	Kolmannessa kerroksessa sijaitsi tohtori Länsimäen yksityisasunto, johon tohtori muutti toisen vaimonsa, Allin, kanssa. Asuntoon saavuttiin yksityisportaan kautta, johon oli oma sisäänkäynti pohjoispäädyn terassilta. Kattoikkunan valaiseman eteisen ja pyöreän, kupolikattoisen hallin kautta oli kulku saliin, kirjastoon sekä yksityisempiin tiloihin vievään keskikäytävään. Asunnon keittiö oli sen ajan tapaan syrjässä,	Pariskunta oli lapseton, mutta asunnossa asui myöhemmin Allin veljen vaimo, Lilja Pihlas kahden lapsensa kanssa, veljen ollessa useita vuosia alakerran sairaalassa hoidettavana. Lilja Pihlas työskenteli myös ajoittain rakennuksessa sairaanhoitajana. ⁶ Myös Toivo Länsimäen lapsenlapsi edellisestä avioliitosta, Marja Pelo (e. Länsimäki), asui opiskeluaikanaan vuodesta 1966 isoisänsä luona, kunnes avioitui vuonna 1971. ⁷
6. Kati Stenius	Suuri leikkaussali oli toisessa kerroksessa, sisäänkäynnin yläpuolella. Puolipyöreä erkkeri toi valoa tilaan. Leikkaussalin ja sen aputilojen lisäksi toisessa		
7. Marja Pelo			
8. Marja Pelo ja Kati Stenius			

Leikkaus meneillään toisen kerroksen leikkaussalissa, leikkaamassa ilmeisesti Tohtori Länsimäki itse, 1930. Valokuvaaja A. Pietinen. MV.

Vauvaa kylvetetään, 1930. Valokuvaaja A. Pietinen. MV

- Lilja Pihlaksen tytär Pirkko Markkanen oli nelivuotias perheen muuttaessa Paasikivenkadulle vuonna 1941. Markkanen kuoli valitettavasti vuotta ennen tämän selvityksen tekemistä, mutta häntä on haastateltu Folkhälsanin kirjassa *Hus för folk & hälsa*. Markkasen tyttärellä Kati Steniuksella (s. 1967) on myös omakohtaisia muistoja lukuisista vierailuista kodissa, ja hänen kauttaan on löytynyt myös arvokkaita valokuvia elämästä rakennuksen ylimmän kerroksen asunnossa.
9. *Marja Pelo ja Kati Stenius*
10. *Marja Pelo*
11. *Folkhälsan 2009, 152*
12. *Kati Stenius*
13. *ARK 1930*
- Säilyneiden valokuvien ja talossa asuneiden ja vierailleiden henkilöiden muistikuvien perusteella Tohtori Länsimäen kotona oli lämmin ja kultturelli tunnelma. Rokokoo-tyylisillä huonekaluilla sisustettu, vaalea sali ei ollut juuri koskaan käytössä, vaan kodin sydän oli suuri olohuone eli "tupa".⁸ Tuvan kattoa rytmittivät tummat puupalkit ja tilaa hallitsivat takan viereinen suuri kulmasohva sekä vastakkaisella seinustalla sijainnut valtava, tumma astiakaappi. Tohtori viihtyi kirjastossaan, jonka seiniä hallitsivat kiinteät kirjahyllyt. Suuri kirjoituspöytä seiso huoneen keskellä ja eteläseinustalla oli sohvasyvennys. Kirjahyllyn edustaa vartioi tumma karhuveistos, jonka päällä lapset tykkäsivät leikkiä.⁹ Tuvan viereinen huone oli Toivo Länsimäen työhuone, jossa hän harrasti rakentelua ja nikkarointia. Marja Pelo asui opiskeluaikanaan samaisessa huoneessa, seinillä riippuvien työkalujen ympäröimänä.¹⁰
- Folkhälsanin kirjassa Pirkko Markkanen muistelee, että ennen kuin sairaalaa laajennettiin, pihan pohjoispuolella oli suihkulähde, nurmikko sekä kauniita ruusuistutuksia.¹¹ Elsi Borg oli hyvin kiinnostunut myös puutarhasuunnittelusta, joten on oletettavaa, että puutarha oli hänen käsialaansa. Markkanen muistelee myös, että pihalla pidettiin kaneja, ei lemmikkieläiminä, vaan ruuaksi. Jossain vaiheessa (todennäköisesti laajennuksen myötä) kanit siirrettiin pihalta kolmannen kerroksen terassille, josta niistä on tallella myös valokuva.
- Presidenttipari J.K. ja Alli Paasikivi asuivat sairaalan naapurissa, ja Kati Stenius muistaa äitinsä kertoneen, että Allit Paasikivi ja Länsimäki olivat läheisiä, ja että Alli Paasikivi piti lapsista ja hemmotteli heitä joskus kahvipavuilla tai sokerilla.¹²

vas. ylh. Suuri keittiö sijaitsi ylemmässä kellarikerroksessa.

oik.ylh. Ensimmäisen kerroksen pieni toimenpidehuone.

vas. alh. Ylemmän kellarikerroksen kylpylässä tehtiin ilmeisesti myös jonkinlaisia tutkimuksia.

oik. alh. Potilashuone.

Kaikki sivun kuvat A. Pietinen, 1930. MV.

*Toivo Länsimäki kirjastossaan.
Valokuva 1930 A.K, Helsingfors Journalen,
Brages Pressarkiv.*

*Ensimmäisen kerroksen sairassali.
Valokuva 1930 A.K, Helsingfors Journalen,
Brages Pressarkiv.*

Sairaalan sisäänkäyntiaulaa koristi professori Otto Engströmin rintakuva. Engström, jonka yksityissairaalassa Länsimäki työskenteli vuosina 1915-1919, jäi lääketieteen historiaan lääkärinä, joka oli suorittanut Suomessa ensimmäisen onnistuneen keisarintaikkauksen vuonna 1888. Valokuva 1930 A.K, Helsingfors Journalen, Brages Pressarkiv.

Marja Pelon perhealbumi.

Toivo Aleksanteri Länsimäki

- Syntyi Turussa 26.7.1884
- Aloitti lääketieteen opinnot vuonna 1907
- Väitteli tohtoriksi vuonna 1919 aiheenaan *Endometritis gonorrhoeica acuta, subacuta, chronica*.
- Työskenteli professori Otto Engströmin gynekologisella klinikalla vuosina 1915-1919, ja avusti siellä gynekologisen opetuksen antamisessa lääketieteen kandidaateille.
- Perusti oman yksityissairaalan ensin Freesenkadulle Töölöön vuonna 1919.
- Piti yksityistä naistensairaala osoitteessa Paasikivenkatu 4 (ent. Espoonkatu) vuosina 1930-1951.
- Toimi myöhemmin mm. Korpilahden, Vironlahden ja Lappfrördin vt kunnanlääkärinä, Viipurin lääninsairaalan vt alilääkärinä, Viipurin lääninvankilan vt lääkärinä ja Helsingin kuritushuoneen vt lääkärinä.
- Lääkärimatrikkeleissa mainitaan erikoisharrastuksiksi rakentelu (1935) sekä musiikki ja tekniikka (1952)
- Naimisissa kahdesti, kaksi lasta.
- Kuoli Helsingissä 16.9.1973

Toivo Länsimäki kirjastossaan, Kati Steniuksen perhealbumi.

Alli Länsimäki "tuvassa", jonne kodin elämä keskittyi, Kati Steniuksen perhealbumi.

Pirkko Markkanen ja silmälasipäinen kissa salissa.

Kaneja pidettiin aluksi pihalla, myöhemmin ne muuttivat asunnon kattoterassille. Kumpikin kuva Kati Steniuksen perhealbumista.

Toivo Läsimäki salissa, Kati Steniuksen perhealbumi.

2.2, Elsi Borg

Taiteilijan uraa harkinnut Elsi Naemi Borg aloitti arkkitehtiopinnot veljensä Kaarlon esimerkkiä seuraten vuonna 1919. Teknillisessä korkeakoulussa oli tuolloin jo jonkun verran naisopiskelijoita, mutta arkkitehdin ura ei ollut naiselle tavallinen valinta. Opettajinaan Borgilla oli mm. Yrjö Sadeniemi, Usko Nyström ja Gustaf Nyström.

1900-luvun alussa opetus arkkitehtiosastolla perustui vielä täysin klassisiin tyyleihin. Borgin lopputyönä suunnittelema glyptoteekki eli veistosmuseo edusti monumentaalista klassisismia ja sai kiitettävän arvosanan.¹⁴

14. Henttonen 1995, 14

15. Arkkitehtuurimuseon arkkitehtiesittelyt

Opiskeluaikanaan ja heti valmistuttuaan Borg teki apurahojen avulla useita opintomatkoja mm.

16. Henttonen 1995, 20

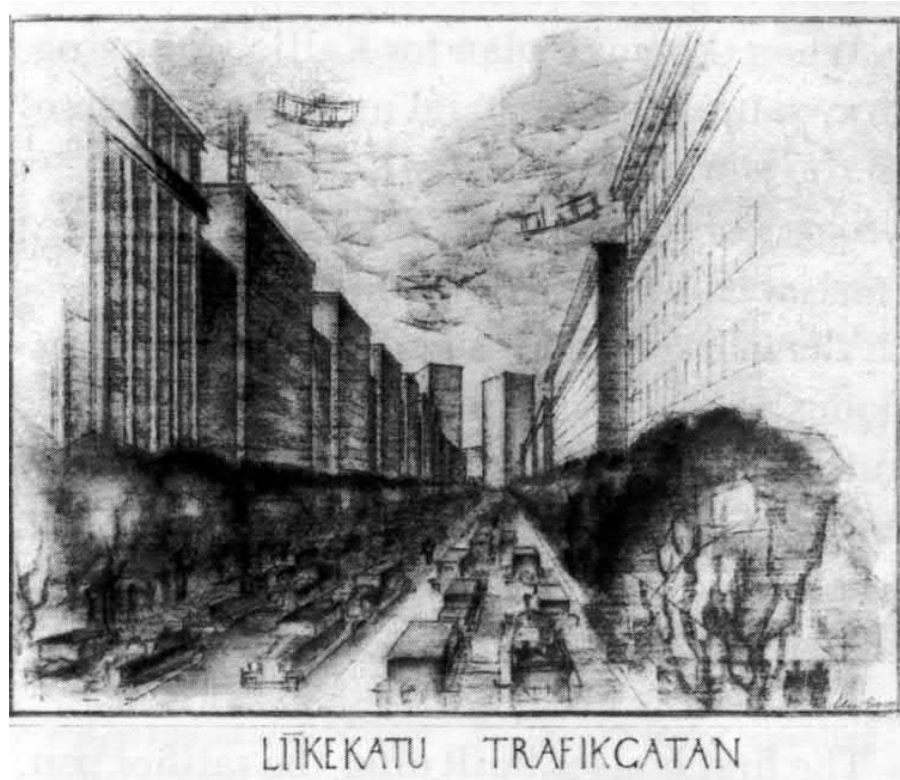
Itä-Suomeen, Pohjoismaihin, Ranskaan, Espanjaan ja Marokkoon. Hän teki mittapiirustuksia Karjalan rakennuksista sekä puutarhoista ja puistoista koti- ja ulkomailla. Jo opintojen aikana hän työskenteli piirtäjänä puutarha-arkkitehti Bengt Schalinin toimistossa.¹⁵

Valmistuttuaan Elsi Borg opiskeli myös Ateneumin taideteollisuusosastolla. 1920-luvulla hän työskenteli Viipurin asemakaavatoimistossa Otto-livari Meurmanin alaisena sekä sittemmin Oiva Kallion toimistossa, jossa hänet taitavana piirtäjänä laitettiin tekemään Helsingin keskustasuunnitelman kilpailun kuuluisat näkymäkuvat.¹⁶

Vuonna 1927 Borg perusti oman arkkitehtitoimiston, ollen yksi ensimmäisiä omaa toimistoaan

pyörittäneistä naisista Suomessa. Vuodesta 1928 lähtien hän työskenteli myös puolustusvoimien rakennusosastolla, varmasti johtuen osittain oman toimiston epäsäännöllisestä työtilanteesta. Puolustusvoimissa Borgin suurimpia suunnittelutehtäviä oli Viipurin sotilassairaala, jonka hän teki yhdessä Olavi Sortan kanssa vuosina 1929-32. Kuten Tohtori Länsimäen sairaala, myös Viipurin kokonaisuus suunniteltiin toteutettavaksi kahdessa vaiheessa.

Elsi Borg oli papin tytär, neljäs yhdeksästä lapsesta. Kotitaustasta saattoi olla hyötyä, kun hän vuonna 1928 voitti ensimmäisen palkinnon Jyväskylän maaseurakunnan kirkon suunnittelukilpailussa. Hän jätti taakseen mm. Erik Bryggmanin ja kaksi ehdotusta tehneen Alvar Aallon, joka olisi

Näkymäkuva Helsingin keskustasuunnitelman kilpailuehdotuksesta, 1927, MFA.

Helsingissä maalikuulta 1929
 Ni Länsimäen suunnitelmaa mukaan
 Elsi Borg

Länsimäen sairaalan
 pääpiirustusten signeeraus. RAKVV.

Elsi Naemi Borg

- Syntyi kulttuuri- ja pappissukuun Nastolassa 3.10.1893
- Neljäs yhdeksästä sisaruksesta
- Isä rovasti, äiti suomenkielen opettaja
- Vanhemmat ruotsinkielisiä, mutta kotikielenä suomi
- Aloitti opinnot 1912, valmistui 1919
- Oma toimisto Helsingissä vuodesta 1927
- Työskenteli puolustusvoimien rakennusosastolla 1929 - 1956
- Avioitui 1930 tunnetun kuvataiteilijan Anton Lindforsin kanssa, ei lapsia. Jäi leskeksi vuonna 1943.
- Tärkeimpiä töitä Taulumäen kirkko, Viipurin sotilassairaala (yhdessä Olavi Sortan kanssa) ja Lastenlinna (yhdessä Olavi Sortan ja Otto Flodin kanssa).
- Kuoli 30.12.1958 Helsingissä.

- mielellään päässyt tekemään kirkon omaan kotikaupunkiinsa. Koskaan aiemmin ei Suomessa ollut naisen toiminut kirkon suunnittelijana, mutta Borg sai viedä työn loppuun. Taulumäen kirkosta tuli yksi hienoimpia esimerkkejä 1920-luvun arkkitehtuurista Suomessa.¹⁷
- Elsi Borgin sai Länsimäen sairaalan toimeksiannon todennäköisesti veljensä, arkkitehti Kaarlo Borgin kautta, joka kyseisenä vuonna 1929 itse piirsi Arvo Ylpölle ensimmäiset lastensairaalan luonnospiirustukset. Yhdistävä verkosto löytyy myös Itsenäisyyden liitosta, johon Toivo Länsimäki ja Kaarlo Borg kumpikin kuuluivat.¹⁸
- Kaarlo Borgin kuoltua vuonna 1939 Elsi Borg sai yhdessä Otto Flodin ja Olavi Sortan kanssa tehtäväkseen saattaa loppuun Lastenlinnan suunnittelun, josta tuli yksi Borgin uran merkittävimmistä töistä.
- Vaikka Elsi Borgin töissä voi nähdä vaikutteita kunkin hänen läpikäymänsä aikakauden tyyli-suunnasta, hänen opiskeluaikoinaan omaksuma klassismi oli jossain muodossa kuitenkin aina töiden pohjana. Kuten Borg itse sanoi: *"...arkkitehti ei niin paljon itse luo, vaan aika piirtää arkkitehdin kautta"*.¹⁹ Myös puutarhasuunnittelu oli lähellä Borgin sydäntä, ja rakennuksen suhde ympäristöön ja luontoon oli hänelle aina hyvin tärkeää.
- Elsi Borg piti toimistoaan 1950-luvulle asti. Toimistossa suunniteltiin kaikkea asuintaloista kalusteisiin ja grafiikkaan, mutta myös siihen aikaan naisille harvinaisempia kohteita, kuten kirkkoja, tehdasrakennuksia ja mm. suuri määrä osuuspankkeja eri puolelle Suomea.
- Elsi Borgista kertovaa kirjaansa varten Maarit Henttonen on haastatellut hänen toimistossaan työskennelleitä arkkitehteja. Kertomuksista välittyy lämmin ja välitön tunnelma, vaikkakin Vironkadulla sijaitsevan toimiston lämpömittari talvisin näyttikin alle kymmentä astetta. Myös niinä päivinä kun hän työskenteli Puolustusvoimissa, Borg tuli lounasaikaan omalle toimistolleen valmistamaan pienessä keittokomerossa ruuan koko porukalle.²⁰ Toimistossa työskennellyt arkkitehti Kaisa Harjanne muistaa Borgin sanoneen opiskelijatyöille: *"Älä anna tappaa omaa persoonallisuuttasi, älä varasta toimistoaikaa ja muista että joka pyhänä piirtää se maanantaina radeeraa"*.²¹

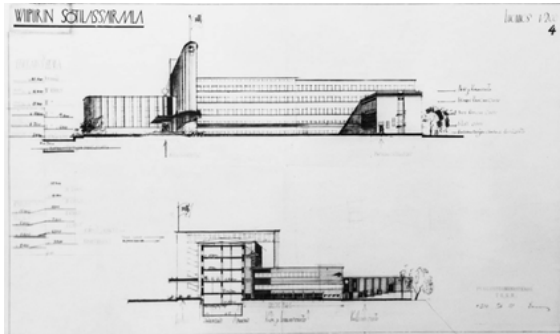
17. Henttonen 1995, 39

18. Henttonen 2009, 164

19. Henttonen 1995, 143

20. Henttonen 1995, 24

21. Henttonen 1995, 15

*Viipurin sotilassairaalan luonnos numero 4, 1929.
Signeeraus Elsi Borg. MFA*

*Helsingin Lastenlinna, 1939-1948. Elsi Borg, Olavi Sortta ja
Otto Flodin. MFA*

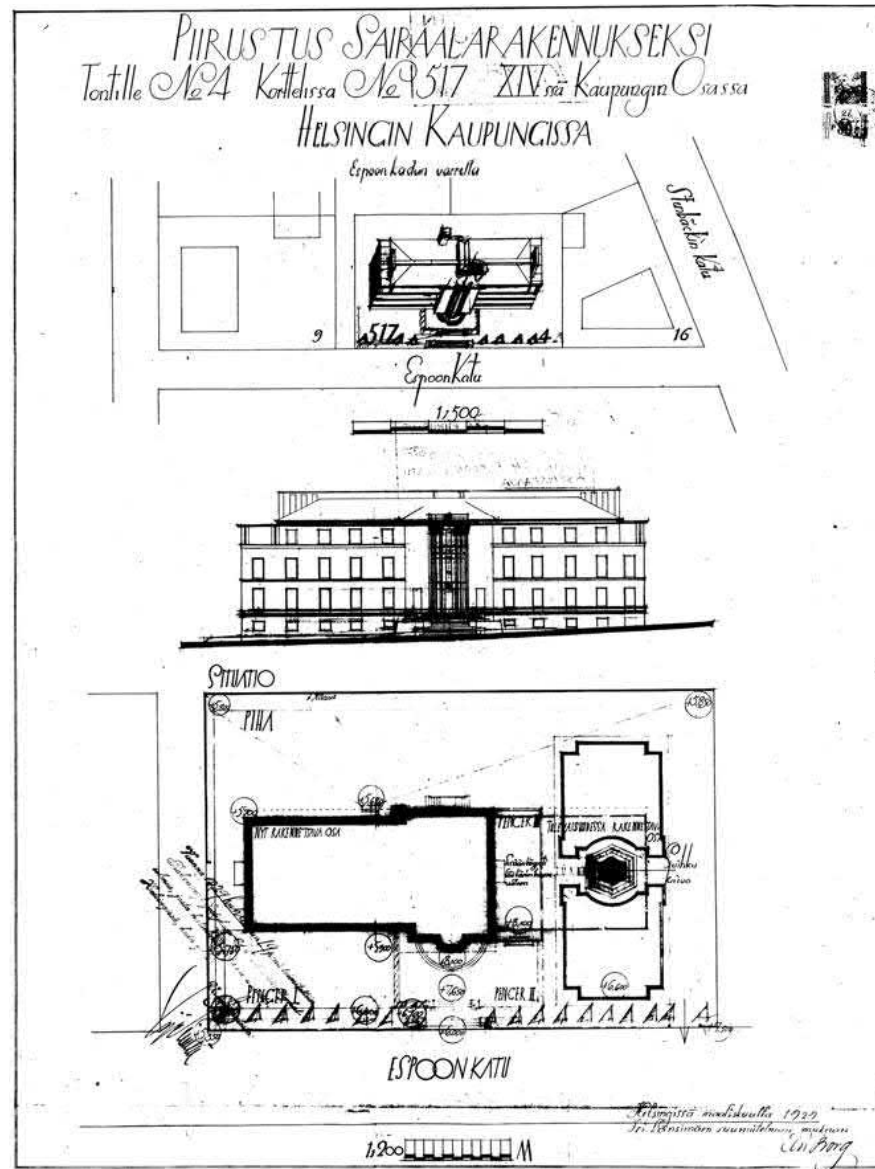

*Taulumäen kirkko, 1927-1929. Sivulaivojen alaosaan
olevien neljänmuotoisten ikkunoiden ajatuksena oli liittää
luonto osaksi jumalanpalvelusta, idea joka toistuu Borgin
myöhemmissäkin kirkkosuunnitelmissa. MFA.*

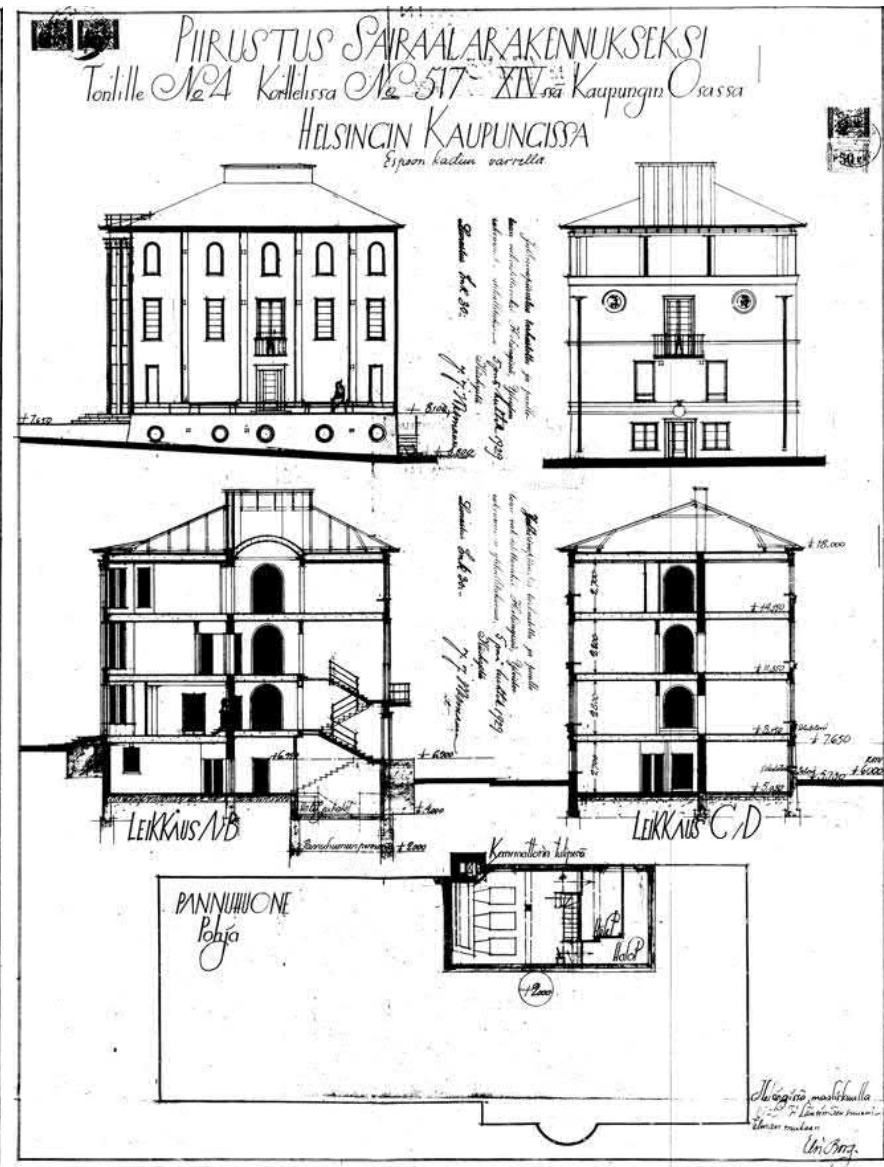
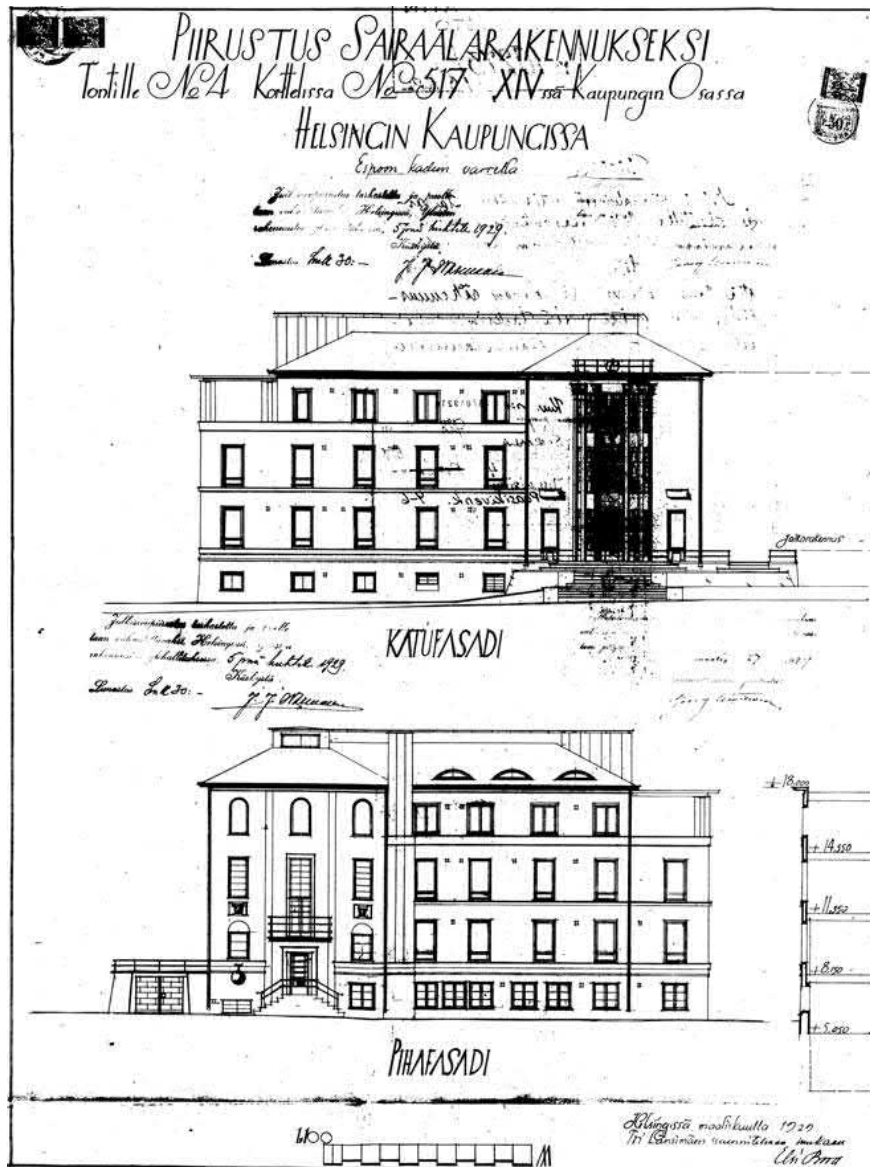
Suunnittelutyönsä ohessa Elsi Borg oli aktiivinen monissa yhdistyksissä. Vastapainoksi miesten hallitsemalle Arkkitehtiiliitolle naisarkkitehdit perustivat vuonna 1919 epävirallisen Tumstocken-yhdistyksen, ja parikymmentä vuotta myöhemmin Architectan. Borg oli aktiivisesti mukana kummankin yhdistyksen toiminnassa. Näiden lisäksi hän oli mm. Suomen Käsityön ystävien johtokunnan, Suomen Taiteilijaseuran, Valtion diplomi-insinööriiliiton, Suomen Taideteollisuusyhdistyksen sekä Soroptimistien jäsen. Henttonen 1995.

Elsi Borgilla oli hyvä huumorintaju ja hän oli legendaarinen piirtäjälahjakkuus. Hänen nasevia karikatyyrejänsä julkaistiin mm. vuosien 1929 ja 1930 *Arkkitehti*-lehdissä. Esimerkiksi Aallon Borg kuvasi voimakkaaksi hahmoksi, kun taas Erik Bryggman on hahmoteltu hiljaiseksi herrasmieheksi. Henttonen 1995.

2.3, Alkuperäiset pääpiirustukset vuodelta 1929

RAKVV

RAKVV

Länsimäen sairaala 1930, Pietinen, MV

Elsi Borgin suunnittelemaa kohdetta ei sen valmistuessa julkaistu Arkkitehtilehdessä, mutta vuoden 1930 lehdessä oli sen sijaan Oy Solubetonin mainos, jossa Länsimäen sairaalaa esittävän kuvan vieressä on teksti "Yksityistalo Helsingissä, seinät solubetonia".

2.4, Sairaskoti Radium

Toimittuaan parikymmentä vuotta yksityisenä naistensairaalaana, rakennus siirtyi 50-luvun vaihteessa uuteen vaiheeseen. Suomen Syöpäyhdistys ja Syöpäsäätiö järjestivät vuosina 1950-1951 suuren varainkeräyksen ja siihen liittyvän valistuskampanjan. Keräyksen päämääränä oli lisätä sädehoitopaikkojen määrää, ja jos taloudellinen tulos sen sallisi, niin perustettaisiin myös syöpäpolilinikka Helsinkiin. Presidentti ja rouva Paasikivi toimivat keräyksen suojelijoina.

Laaja kampanja tuotti loistavan tuloksen, jonka avulla aivan ensiksi hankittiin Turun lääninsairaalaan tarvikkeet ajanmukaisen sädehoidon antamiseksi. Tämän jälkeen, tammikuun 13. päivänä vuonna

1951, Suomen Syöpäyhdistys ja Syöpäsäätiö allekirjoittivat kauppakirjan, jonka perusteella talo ja tontti osoitteessa Espoonkatu 4-6 siirtyivät niiden omistukseen.²²

Tohtori Länsimäen sairaalaan perustettiin Sairaskoti Radium, joka oli sädehoitoa saavien syöpäpotilaiden apusairaala. Rakennukseen tuli lisäksi syöpäsairauksien toteamispolilinikka, jonne sai tulla tutkittavaksi ilman lähetettä, jos vain epäili itsessään syöpää. Laitoksena sairaskoti edusti uutta toimintamallia, joka perustui siihen tosiasiaan, että useimmat sädehoitopotilaat voivat hoitojen väliajan olla "kuten tavalliset ihmiset". Oli siis täysin tarpeetonta että he makasivat kalliisti täysin varustetuissa sairaaloissa vuodepotilaina. Tämä ns. B-sairaala oli yksityissairaala, mutta potilaiden

suorittamat maksut olivat samat kuin valtion sairaaloissa. Syöpäjärjestöjen sairaalat, joita ajan mittaan syntyi peräti seitsemän, herättivät suurta huomiota ulkomailla.²³

Koska sekä Sädehoitoklinikalla että Naistenklinikalla oli huutava pula syöpäpotilaiden vuodepaikoista, avattiin Sairaskoti Radium mahdollisimman pian, ts. jo hankintavuoden maaliskuussa. Kolme kuukautta myöhemmin - sitten kun sairaalaan oli saatu kaikki tarpeellinen varustus - se vihittiin juhallisesti presidenttipari Paasikiven läsnäollessa. Saman vuoden joulukuussa avattiin neuvontapolilinikka.²⁴

Sairaskodin aloittaessa siinä oli 38 vuodepaikkaa, mutta käyttöön otettiin saman tien myös 10-15 lisävuodetta. Potilasmäärän lisääntyessä päätettiin

22. Suomen Syöpäyhdistys 1996, 37

23. Suomen Syöpäyhdistys 1996, 37

24. Suomen Syöpäyhdistys 1996, 38

Radiumkoti, Hbl 25.1.1951. MV

Tasavallan presidentti J.K. Paasikivi esitti tervehdyksensä Sairaskoti Radiumin vihkiäisissä 1. kesäkuuta 1951. Suomen Syöpäyhdistys.

Espoonkadun tontin käyttämätön rakennusoikeus hyödyntää.²⁵ Arkkitehti Iiro Tukkilalla laaditutettiin suunnitelmat sairaskodin laajennuksesta ja alkuperäisen rakennuksen uudistamisesta.

Kadun puolella laajennus noudatteli pääpiirteissään Elsi Borgin suunnitelmia (rakennushan oli alun perin suunniteltu rakennettavaksi kahdessa osassa), mutta pihan puoli toteutettiin vapaammin koko laajennuksen levyisin parvekkein.

Arkkitehtilehden artikkelissa Iiro Tukki ei mainitse Elsi Borgia, vaan toteaa, että *”Vanha rakennus vaati jatkokseen symmetristä siipeä, jonka ikkunajako ja rakennusala vaikeuttivat nykyaikaista ratkaisua. Näitä vaatimuksia on kunnioitettu kadun puolella, jonne ”edustavuus” oli suunnattu, mutta puistoon liittyvällä*

*päivän puolella sommitelma on kehitetty vapaammin.”*²⁶

Laajennuksen yhteydessä vanhassa osassa muutettiin huonejakoja. Ensimmäisen kerroksen suuri potilassali muutettiin röntgentutkimushuoneeksi aputiloineen, ja eteläpäätyyn, jossa hoitajien asuinhuoneet sijaitsivat, tehtiin laboratorio. Laboratoriotilojen yhteyteen rakennettiin kapea betoninen kierreporras, joka kulki kellarista toiseen kerrokseen.

Tohtori Länsimäki perheineen jatkoi rakennuksen myynnin jälkeen asumista ylimmän kerroksen kodissaan. Laajennuksen sulkiessa pohjoispäädyn yksityisen sisäänkäynnin, lisättiin kadun puolelle pääsisäänkäynnin viereen oma ovi yläkerran asukkaille. Tämän oven kautta oli kulku myös

tohtorin vastaanottohuoneeseen, jota hän edelleen piti ensimmäisessä kerroksessa.²⁷ Laajennuksen myötä asukkaat saivat hissien käyttöönsä, kun uuden osan kolmannen kerroksen odotustilasta avattiin kulku asunnon yksityisportaan ylätasanteelle. Sekä Marja Pelo että Kati Stenius muistelevat tohtorin asunnon eteisen ja uuden osan keskikäytävän välissä ollutta lasimaalausta.

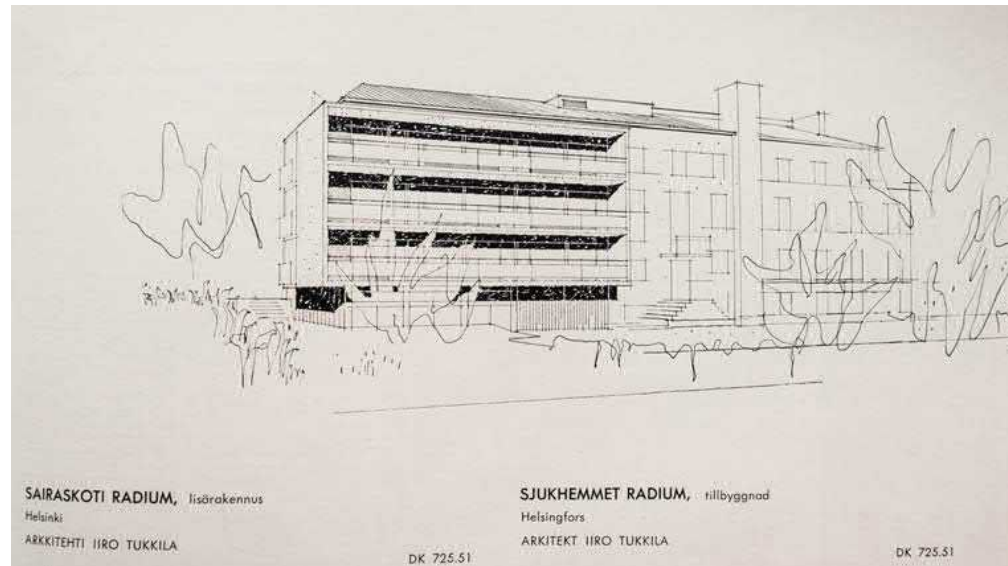
Yläkellarissa entinen kylpylä avattiin yhdeksi suureksi tilaksi, josta tehtiin potilaiden ruokasali. Eteläpäätyyn tehtiin muutama asunto lisää, jolloin niitä oli yhteensä neljä, kolme keittiöhenkilökunnalle ja yksi siivojalle.

Laajennus oli valmis vuonna 1953, jolloin sairaskodissa oli yhteensä 93 vuodepaikkaa, ja myös poliklinikka laajensi toimintaansa. Talossa

25. Suomen Syöpäyhdistys 1996, 40

26. ARK 4 / 1955, 67

27. Kati Stenius

Ote Arkkitehti-lehdestä
1955 / 4.

Länsimäen sairaala tontteineen oli maksanut 30 276 000 markkaa, ja laajennus ilman irtaimistoa tuli maksamaan 60 436 219 markkaa. Kustannuksen per sairaansija arvioitiin olevan vain kolmannes siitä, mitä hoitopaikat maksoivat valtion rakennuttamissa uusissa sairaaloissa siihen aikaan. Suomen Syöpäyhdistys 1995, 41

Pihanpuoleinen julkisivu. Kuva Foto Mäkinen, MFA.

Pihan puolelle Iiro Tuukkila piirsi koko laajennuksen levyiset aurinkoparvekkeet. Kuva Foto Mäkinen, MFA.

sairaanhoidajana ja myöhemmin ylihoitajana vuosina 64-66 ja 69-72 työskennelleen Hilikka Sireniuksen mukaan kokonaisuuteen kuului neljä potilasosastoa, joissa yöpyi maalta kotoisin olevia potilaita Sädehoitoklinikalla ja Naistenklinikalla tehtyjen hoitojen ja tutkimusten ajan. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi poliklinikka, sytologian laboratorio, röntgen, muutama tutkimushuone sekä gynekologin vastaanotto.

Sirenius muistelee lämmöllä etenkin hurmaavaa pihaa (nykyinen Piilopuisto?) ja ihanaa keittiötä. Ylemmässä kellarikerroksessa sijaitsevaa suurta keittiötä pyöritti osaava emäntä joka teki hyvää ruokaa.²⁸ Myös Tohtori Länsimäki perheineen sai ruokansa edelleen sairaalan keskuskeittiöstä, ruokahissin kautta.²⁹

28. Hilikka Sirenius

29. Kati Stenius

Tohtorin asunnon keskikäytävä. Pirkko Markkasen kotialbumi.

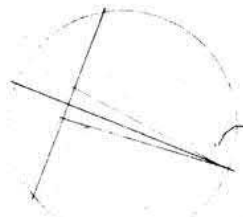
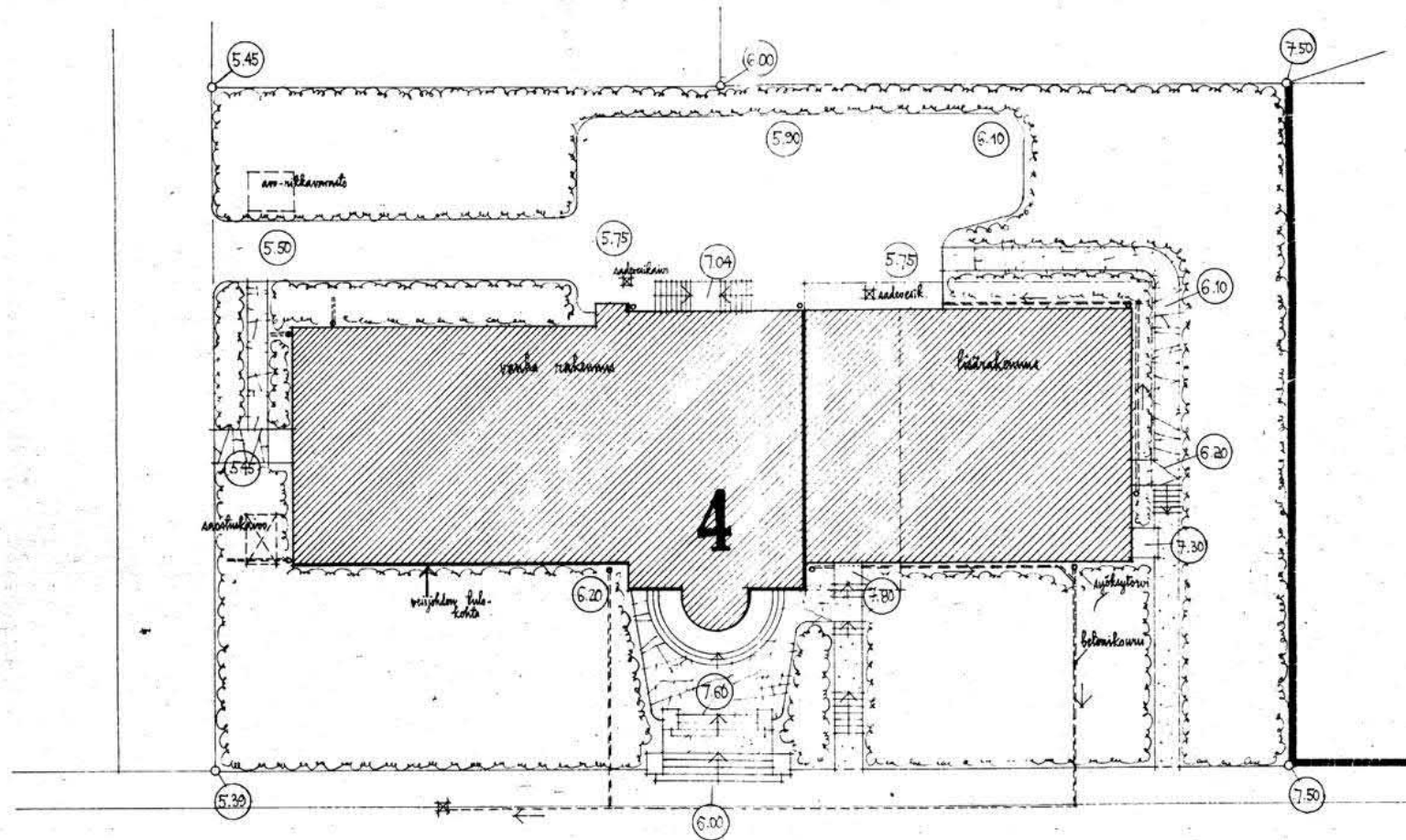
Alli Länsimäki tuvan takan ääressä.

Näkymä tuvasta eteiseen.

Lasimaalaus eteisen ja laajennusosan välissä. Etualalla pyöreän hallin koristemaalaukset.
Kaikki kuvat Pirkko Markkasen kotialbumi.

2.5, Laajennuksen pääpiirustukset vuodelta 1952

Asemapiirros
RAKVV

E S P O N K A T U

KAUP. OSA	14	KYLA	
KORTTELI	512	TORTTI/RN:o	4
OSOITE	Paasikivenkatu 4-6		
PIIR. N:o	1	KUVAUS N:o	76/019236
TUNNUS	-Ke-108-C-53		
PIIR. LAJI	Pää		
PIIR. SISÄLTÖ	Asema piirros		

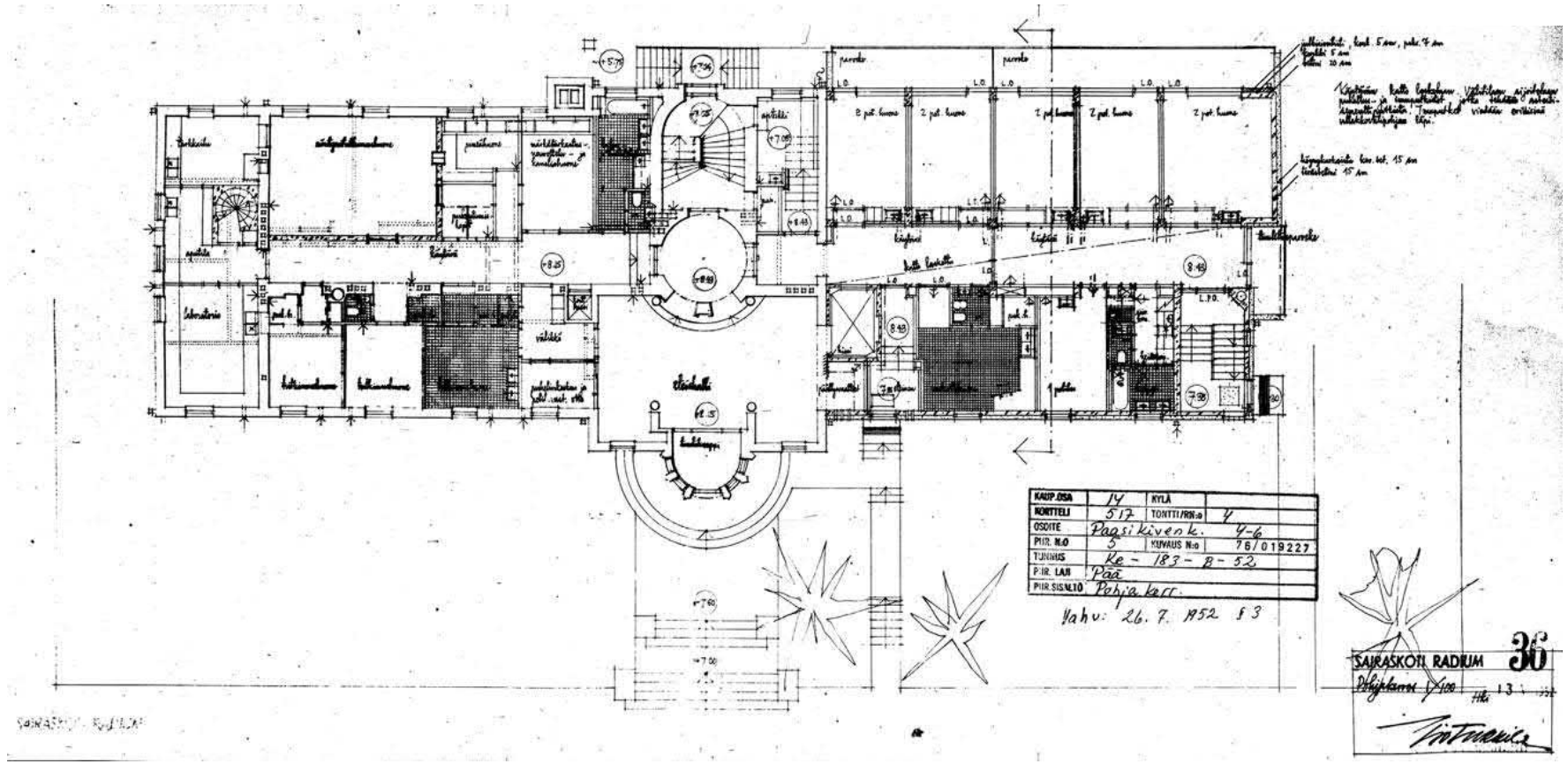
SAIRASKOTI RADIUM

32

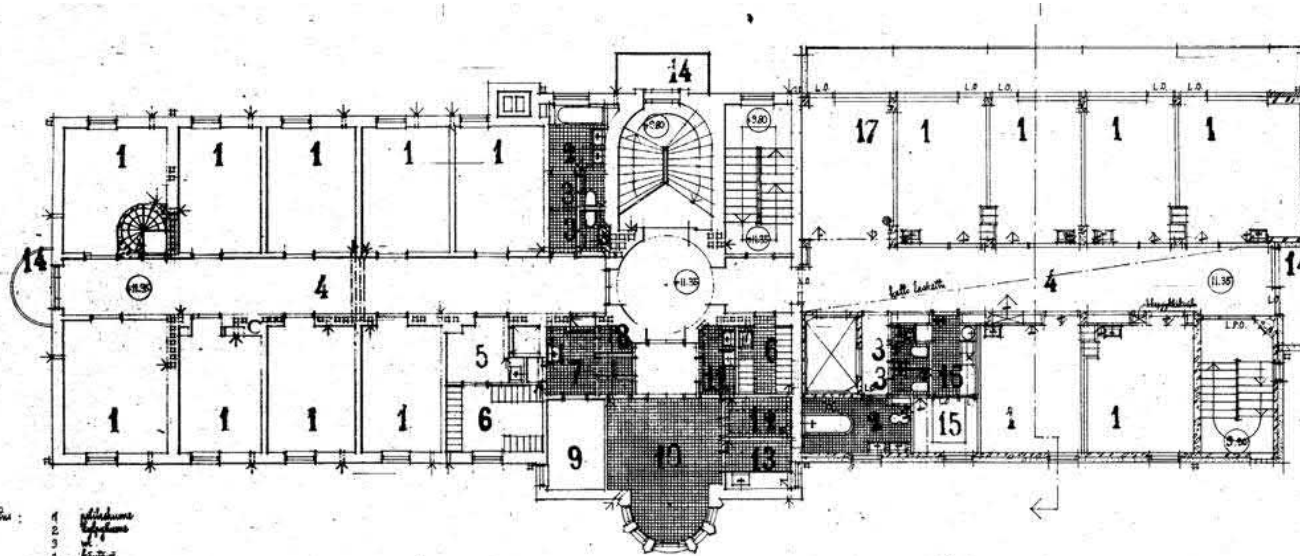
Ajoituspiirustus 1:200

H.R. 13 v 1952

J. Iiro
IIRO TUUKKILA, ARKKITEHTI

Ensimmäinen kerros
RAKVV

Tuuletusjärjestely ja polykooni

- Huoneiden sijainti:
- 1 kirkonkansi
 - 2 kirkonkansi
 - 3 kirkonkansi
 - 4 kirkonkansi
 - 5 kirkonkansi
 - 6 kirkonkansi
 - 7 kirkonkansi
 - 8 kirkonkansi
 - 9 kirkonkansi
 - 10 kirkonkansi
 - 11 kirkonkansi
 - 12 kirkonkansi
 - 13 kirkonkansi
 - 14 kirkonkansi
 - 15 kirkonkansi
 - 16 kirkonkansi
 - 17 kirkonkansi

KAUP. OSA	14	KYLA	
NORTTELI	517	TONTTI/RN. n.	4
OSOITE	Paasikivenk. 4-6		
PIIR. N. O.	6	KUVAUS N. O.	76/019228
TUNNUS	ka-183-B-52		
PIIR. LAJI	Paa		
PIIR. SISÄLTÖ	→		

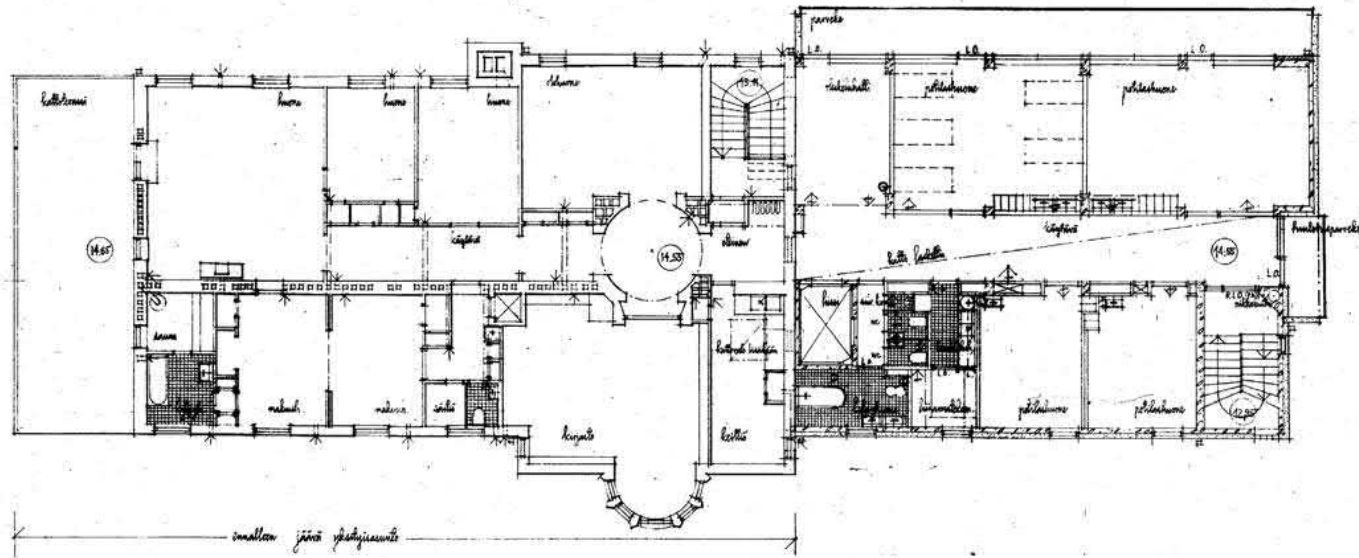
luku: 26. 7. 1952 83

SARASKOTI RADIUM 37

2. kerros 1/100 H6 13 V 1952

Hiro Tukkila
HIRO TUUKKILA, ARKKITEHTI

Toinen kerros
RAKVV

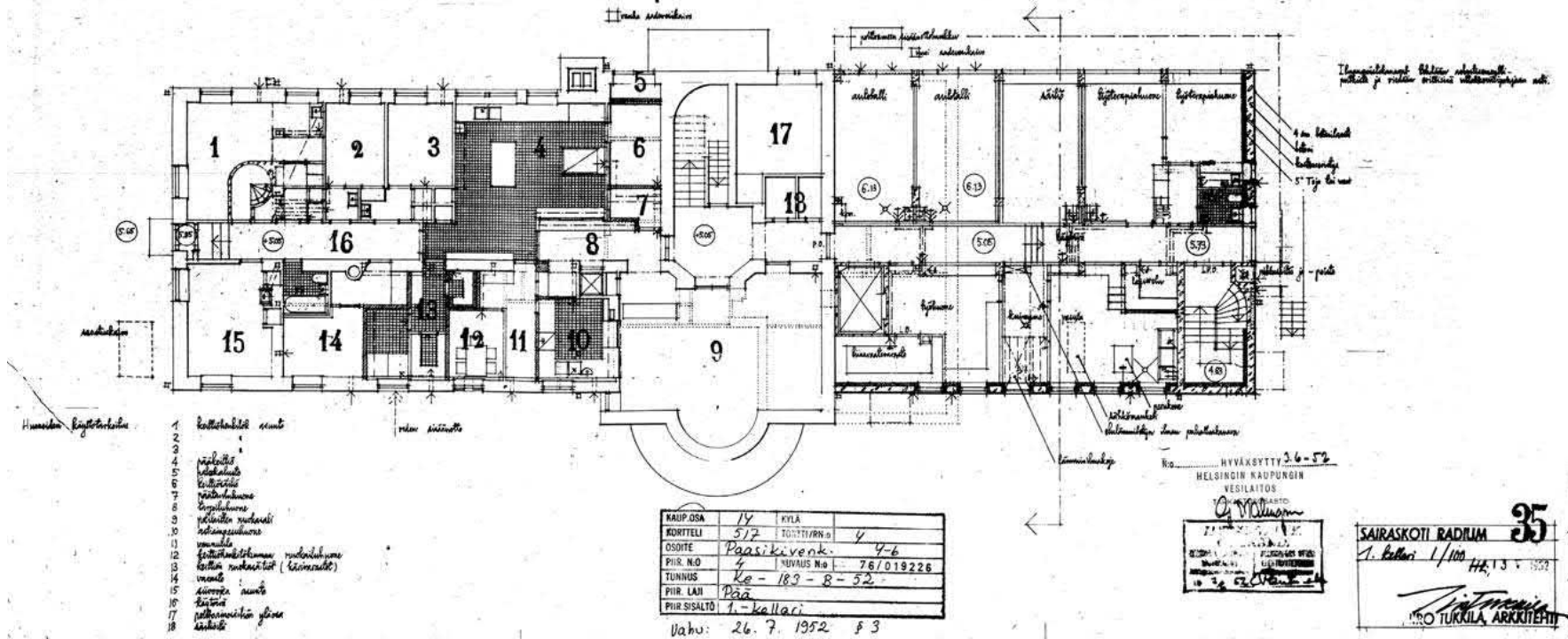

Kaupunki	14	KYLA	
ORTTELI	517	TOIKKURIN O.	4
OSOITE	Paasikivenk. 4-6		
PER. N.O.	7	TILAUS N.O.	767019229
TUNNUS	Ke-183-B-52		
PIIR. LAJI	Paa		
PIIR. SISÄLTÖ			

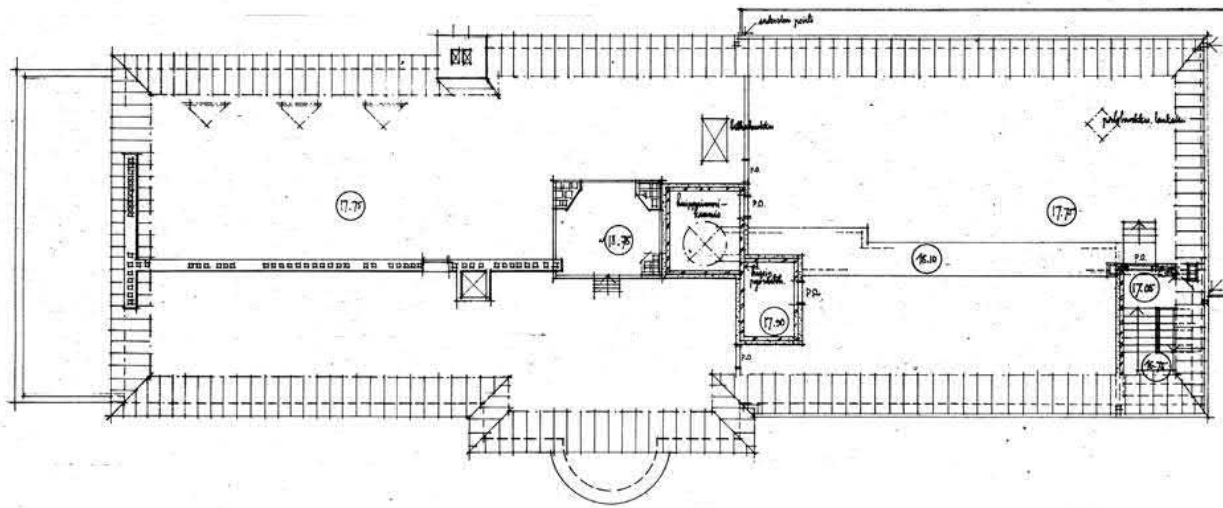
Vahu. 26. 7. 1952 53

SAIRASKOTI RADIUM **32**
3. kerros
Höki, 13 V 1952
M. J. Tuomi
MRO. TUUKKILA, ARKITEHTI

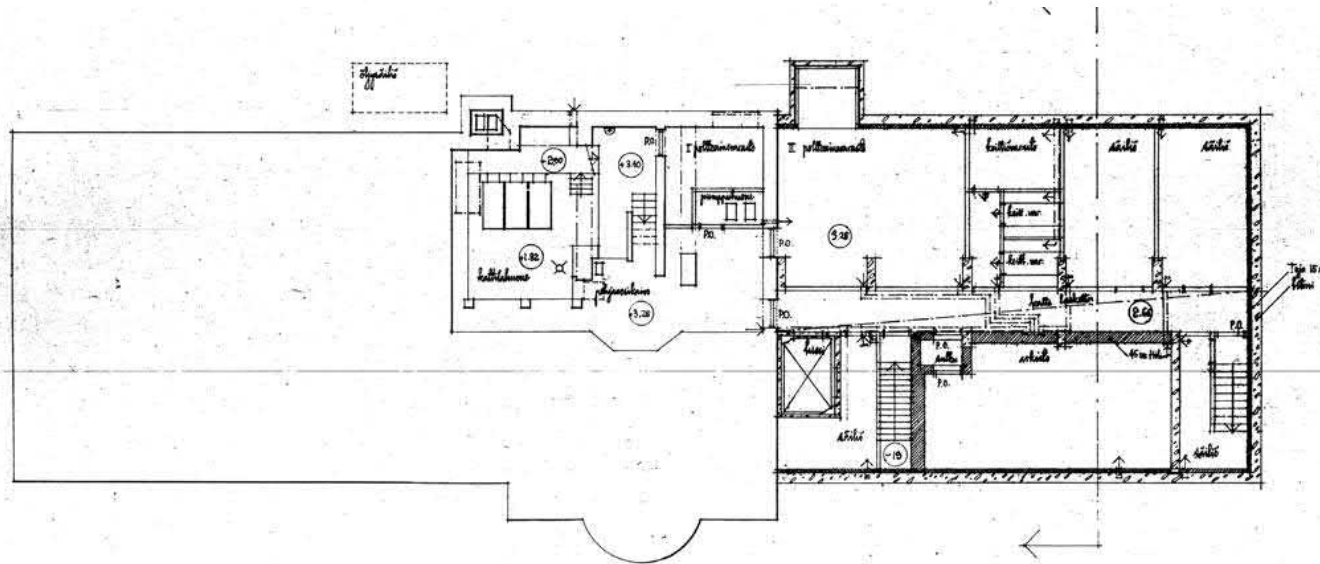
Kolmas kerros
RAKVV

Ylempi kellarikerros
RAKVV

Ullakko
RAKVV

Alempi kellarikerros
RAKVV

Ilmavirtakäytävät täällä, rakennusmuutosten ja niiden eristämisen osittain toteuttamiseksi.

Kaup. osa	14	KYLA	
Kortteli	517	Tontti/BN:n o	4
Osote	Paasikivenk		4-6
PIR. N:o	3	LUVAUS N:o	76/D19225
TUNNUS	Ke-183-B-52		
PIR. LAJI	Pää		
PIR. SISÄLTÖ			→

Vahto: 26.7.1952 f.3

SAIRASKOTI RADIUM **34**
 2. kellarin 1/100
 Hk. 13 V 1552
Anttonen
 PRO TUUKKILA, ARKITEHTI

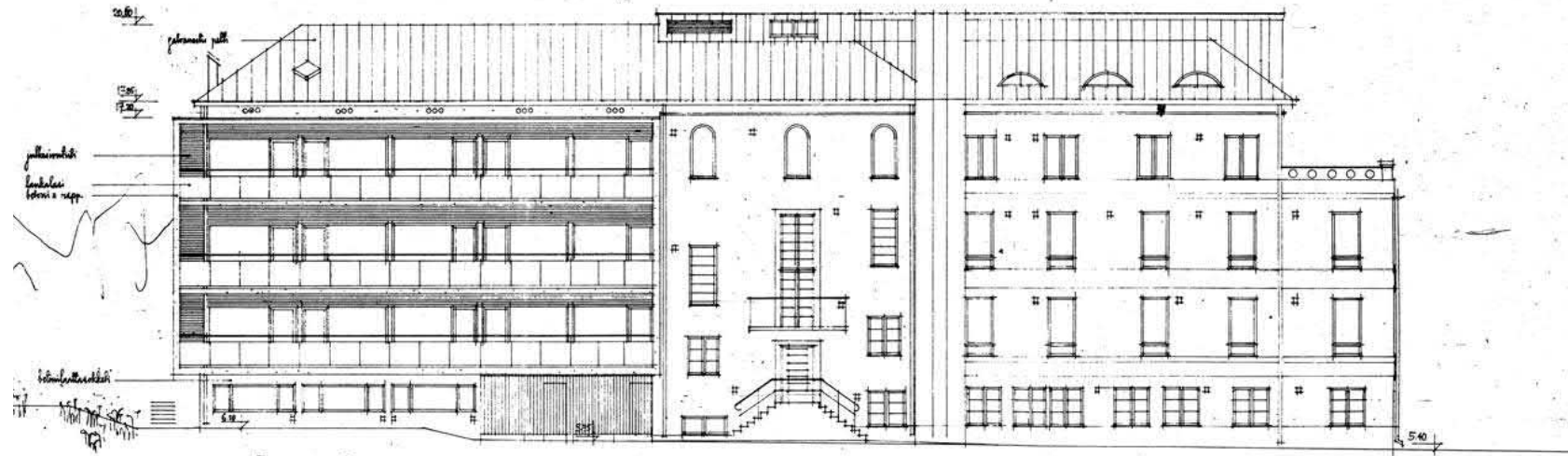

NAUP. OSA	14	KYLA	
KORTTELI	512	TOIMITUSN:o	4
OSOITE	Paasikivenk.		4-6
PIIR. N:o	10	OPINUS N:o	7.6/0.18232
TUNNUS	Ke-183-8-52		
PIIR. LAJI	Pää		
PIIR. SISÄLTÖ	Julkisivu	itään	

Vahv. 26. 7. 1952 83

SAIRASKOTI RADIUM **41**
 Julkisivu itään 1/100 Hk. 137 352
 H. Tukkila
 HIRO TUUKKILA, ARKKITEHTI

Julkisivu kadun suuntaan
 RAKVV

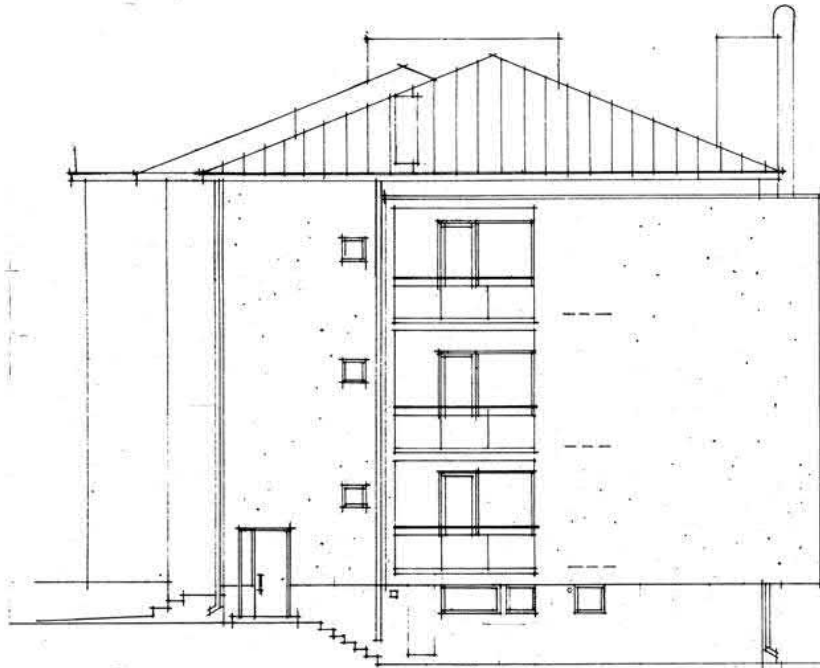

KAUP. OSA	14	KYLA	
KORTTELI	517	TOINTI/RN.n	4
OSITE	Paasikiven k.		4-6
PIIR. N:o	11	KUVAUS N:o	7.6/0.18.233
TUNNUS	Ke-183-B-52		
PIIR. LAJI	Pää		
PIIR. SISÄLTÖ	→		

Uuho: 26. 7. 1952 13

SAIRASKOTI RADIUM **42**
 Julkisivun luont. 1/100
 Hk. 1.3. 1952
 T. Tuomi
 TIRO TUKKILA, ARKITEHTI

Julkisivu pihan puolelle
 RAKVV

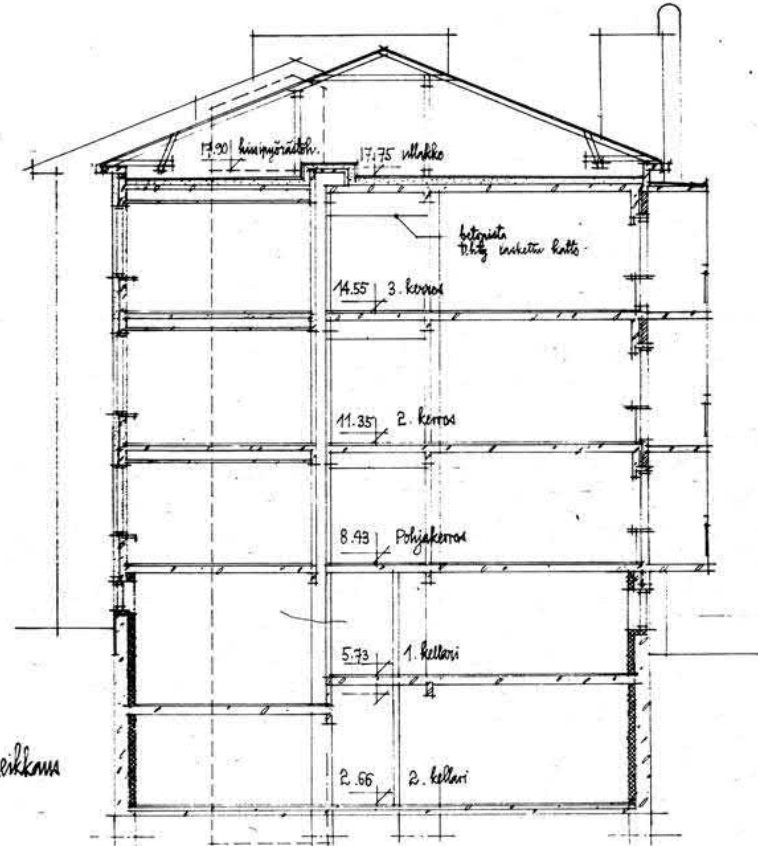

Pääty

KAUP. OSA	14	KYLÄ	
KORTTELI	517	TOINTI/RN. n:o	4
OSOITE	Paasikivenk. 4-6		
PIIR. N:o	9	MUVAUS N:o	76/019231
TOIMITUS	Ke - 183 - 8 - 52		
PIIR. LAJI	Pää		
PIIR. SISÄLTÖ	Julkisivu pohjaiseen, leikkaus		

Vahv: 26.7.1952 § 3

Pohjoispääty
ja leikkaus
RAKVV

Leikkaus

-0.10 hienkivistin.

SAIRASKOTI RADIUM

Pohjoispääty ja leikkaus 1/50

Hk. 13

HIRO TUUKILA, ARKKITEHTI

40

Laajennuksen aurinkoparvekkeet aukeavat pihan puolelle, länteen.

3, Muutosvaiheet

3.1, Myöhemmät käyttäjät ja muutostyöt

Syöpäjärjestöt ajautuivat vuonna 1967 talousvaikeuksiin, sillä sairaalatoiminnasta aiheutuneet velat kuluttivat järjestöjen käyttöpääomaa. Syöpäyhdistysten sairaaloita siirrettiin keskussairaaloita ylläpitäville kuntainliitoille. Valtion kanssa käydyissä neuvotteluissa katsottiin kuitenkin, että Helsingin Sairaskoti Radium ja Turun Radiumkoti voisivat edelleen jatkaa toimintaansa, sillä ne palvelivat hyvin näiden kaupunkien yliopistosairaaloita. Lopulta kuitenkin nämäkin sairaalat päädyttiin vuonna 1972 siirtämään kuntainliitolle. Syöpäyhdistyksessä koettiin, että yksityiset syöpäsairaalat olivat kerta kaikkiaan tulleet valtion byrokratian silmätikuiksi, eikä valtio uskaltanut pitää pientä kohderyhmää

erityisasemassa ja käyttää varoja tällaiseen erikoishoitoon kononaan siitä riippumatta, miten onnistuneita näiden sairaaloiden voitiin katsoa olevan.³⁰

Vuonna 1972 Paasikivenkatu 4 siirtyi HYKS:in omistukseen, syöpäpoliklinikan siirtyessä Lönnrotinkadulle. Edellisvuonna kuolleen Toivo Länsimäen leski Alli jatkoi edelleen asumista talon ylimmässä kerroksessa.

Ensimmäiset rakennusluvan alaiset muutokset vuoden 1953 jälkeen tehtiin vuonna 1983, muutama vuosi Alli Länsimäen kuoleman jälkeen. Tällöin rakennus muutettiin työterveysasemaksi ja mikrokuvauskeskukseksi. Ensimmäisen kerroksen röntgenhuone poistui, ja keskikäytävää levennettiin sen

kohdalla odotussaliksi. Eteläpäätyyn, keskikäytävän näkymän päätteeksi, ilmestyi ilmanvaihtokonehuone.

Toisessa kerroksessa potilashuoneet oli helppo ottaa uuteen käyttöön työterveyskeskuksen toimistoina ja vastaanottohuoneina, mutta leikkaussali ja sen viereiset aputilat sen sijaan avattiin yhdeksi avoimaiseksi tilaksi, joka toimi työterveysaseman potilastoimistona ja käsiarkistona. Vanhan osan keskikäytävä katkaistiin eteläpäästään lasiovella, ja rakennuksen pääty avattiin kirjastoksi ja henkilöstötilaksi, jonne tuli myös keittiö.

Kolmas kerros otettiin kokonaisuudessaan mikrofilmikuvauskäyttöön. Uuden puolen tilajako sopi uuteen käyttöön sellaisenaan, mutta tohtorin

30. Suomen Syöpäyhdistys 1996, 46

asunnon tilat muokattiin kokonaan uusiksi. Asuinhuoneiden tilalle rakennettiin mikrofilmien kuvaus- ja kehityshuoneita, ja avara tupa pilkottiin osiin. Sinne sijoitettiin mm. henkilökunnan tilat uusine keittiöineen. Uudelta puolelta porrashuoneeseen johtava ovi suljettiin, ja keskikäytävät yhdistettiin vanhan lasimaalauksen kohdalta.

80-luvun muutostöiden yhteydessä myös ylemmässä kellarikerroksessa sijainnut suuri keittiö pilkottiin pukuhuoneiksi, ja viereiset asunnot muutettiin toimistoiksi. Mikrokuvausarkisto sijoitettiin alempaan kellarikerrokseen, ja ullakkokerrokseen rakennettiin uusi IV-konehuone.

Tämän jälkeen HYKS:in aikana tehtiin vain muutamia pienempiä muutoksia, kuten filmiarkistojen laajentaminen

alemmassa kellarikerroksessa ja ensimmäisen kerroksen pienet märkätila- ja palo-ovimuutokset.

Vuonna 2003 rakennus siirtyi Folkhälsanin omistukseen. Syksyllä 2005 pääsivät kaikki Folkhälsanin terveydenedistämistyön haarat Uudellamaalla saman katon alle, kun Folkhälsans förbund, Folkhälsans forbund i Nyland sekä Folkhälsans forskningscentrum muuttivat Topaasiksi nimettyyn rakennukseen Paasikivenkadulle. Käytännössä koko rakennus otettiin toimisto- ja kokouskäyttöön. Ylimpään kellarikerrokseen tuli vuokralle Helsingin Urheilulääkäriasema vastaanottoineen.

Muutostöiden suunnittelusta vastasi sisustusarkkitehti Björn Selenius (Designalle) yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Käyttötarkoituksenmuutoksen yhteydessä tehtiin lähinnä väliseinä- ja märkätilamuutoksia. Kaikkiin kerroksiin tehtiin esteettömät wc-tilat, ja katutason sisäänkäynti ylemmän kellarikerroksen päädystä muutettiin esteettömäksi. 50-luvun hissin tilalle asennettiin moderni hissi.

Tässä vaiheessa joutuivat käsittelyyn myös kolmannen kerroksen asunnon sali, kirjasto ja apukeittiö, jotka 80-luvun muutostöissä olivat ainoina säästyneet tilamuutoksilta. Pihan puolen sali jaettiin kahtia, ja apukeittiö wc-tiloineen muutettiin toimistohuoneeksi, jonka osaksi lohkaistiin myös kirjaston sohvasyvennys.

Vuonna 2015 rakennus vaihtoi taas omistajaa, ja odottaa nyt yksityisessä omistuksessa uutta vaihetta tarinaansa.

Folkhälsan osti kiinteistön vuonna 2003, jolloin se otettiin kokous- ja toimistokäyttöön. Yläkuvassa kokoustila entisen leikkaussalin paikalla toisessa kerroksessa. Kellarikerros vuokrattiin urheilulääkäriasemalle. Kuvat Folkhälsan.

Näkymä kadun puolelta vuodelta 1976, kun Paasikivenkatu 4 oli HYKS:in omistuksessa. C.-G. Roos, HKM.

4, Nykytilanne

Seuraava inventointi on yleispiirteinen ja siinä on tarkasteltu rakennusosia ja materiaaleja yleisesti tilaryhmittäin. Kohdetta on dokumentoitu valokuvaamalla. Kappaaleen 4 lopusta löytyvät säilyneisyyskaaviot.

4.1, Sisätilat

SISÄÄNKÄYNTIAULA

Aula on säilynyt pääpiirteissään hyvin. Tuulikaapin ovet, aulatilan tyyliteltyt joonialaiset pylväät sekä aulan ja porrashuoneen välinen pyöreä, korotettu nivelkohta kaarevine askelmineen ovat kaikki edelleen luomassa sisänsä vaatimattoman kokoiseen tilaan alkuperäistä juhlevaa vaikutelmaa.

Kanslia ja vastaanotto sijaitsivat alunperin aulan vasemalla puolella. Tilojen välillä on ilmeisesti (piirustusten perusteella) ollut kiinteän hyllykön ja vastaanottotiskin muodostama tilanjakaja. Vastaanottotilaa muokattiin jo 50-luvulla. Vuonna 1983 vahtimestarin tiski tuotiin aulan puolelle, ja aulan vasempaan takakulmaan avattiin ovi vanhan osan käytävään. Vuonna 2004 entisen vastaanottotilan alue muutettiin toimistohuoneeksi ja yhteys aulaan suljettiin kokonaan.

Korotettuun osaan nousevien askelmien keskellä olevassa syvennyksessä, pääovea vastapäätä ollutta veistosta ei enää ole.

Hissi, joka rakennettiin 50-luvun laajennuksen yhteydessä uusittiin vuonna 2004. Hissin

viereisen syvennyksen (alunperin naulakko) suuaukkoa pienennettiin samalla, jotta katossa kulkeva ilmanvaihtoputki saatiin aulan puolelta peittoon.

Aulan lattia on myöhemmin laatoitettu uudelleen, ja lattimateriaali on nostettu yhden laatan verran seinälle. Pyöreällä, portaaseen ja siipiin johtavalla tasanteella alkuperäinen mosaiikkibetoni kuvioineen on sen sijaan hyvin säilynyt.

LATTIA

Sisäänkäyntiaulassa uusittu laattalattia, nivelkohdassa alkuperäinen betonimosaiikki. Tuulikaapissa mahdollisesti alkuperäinen betonilattia, kurasyöpöt lisätty myöhemmin.

LATTIALISTAT

Laattaa nostettu seinälle n. 15 cm, nivelkohdassa ja tuulikaapissa ei lattialistoja (seinässä harmaa maali alareunassa).

SEINÄT

Seinät maalattu.

KATTO

Katto maalattu.

KATTOLISTAT

Aulassa korniisi on säilynyt, mutta koristelu on maalattu piiloon. Nivelosassa mahdollisesti alkuperäinen verhokisko.

Aulan symmetriassa on huomattavissa pieni poikkeama. Sisäänkäynti sijaitsee noin 250 mm sivussa pilareiden ja portaikon muodostamasta akselista.

Tuulikaapin ikkunat ja ovet ovat alkuperäiset.

Sisäänkäyntiaulan lattia on päällystetty uudelleen, mutta kaarevissa askelmissa on alkuperäinen betonimosaiikkipinta.

Sisäänkäyntiaulan ja vanhan osan keskikäytävän välille avattiin ovi 80-luvun muutostöiden yhteydessä.

OVET

Ulko-ovi ja tuulikaapin ovi ovat alkuperäiset. Käytävien ja porrashuoneen ovet on uusittu vuonna 2004.

IKKUNAT

Ikkunat alkuperäiset.

VALAISIMET

Alkuperäisiä valaisimia ei ole säilynyt.

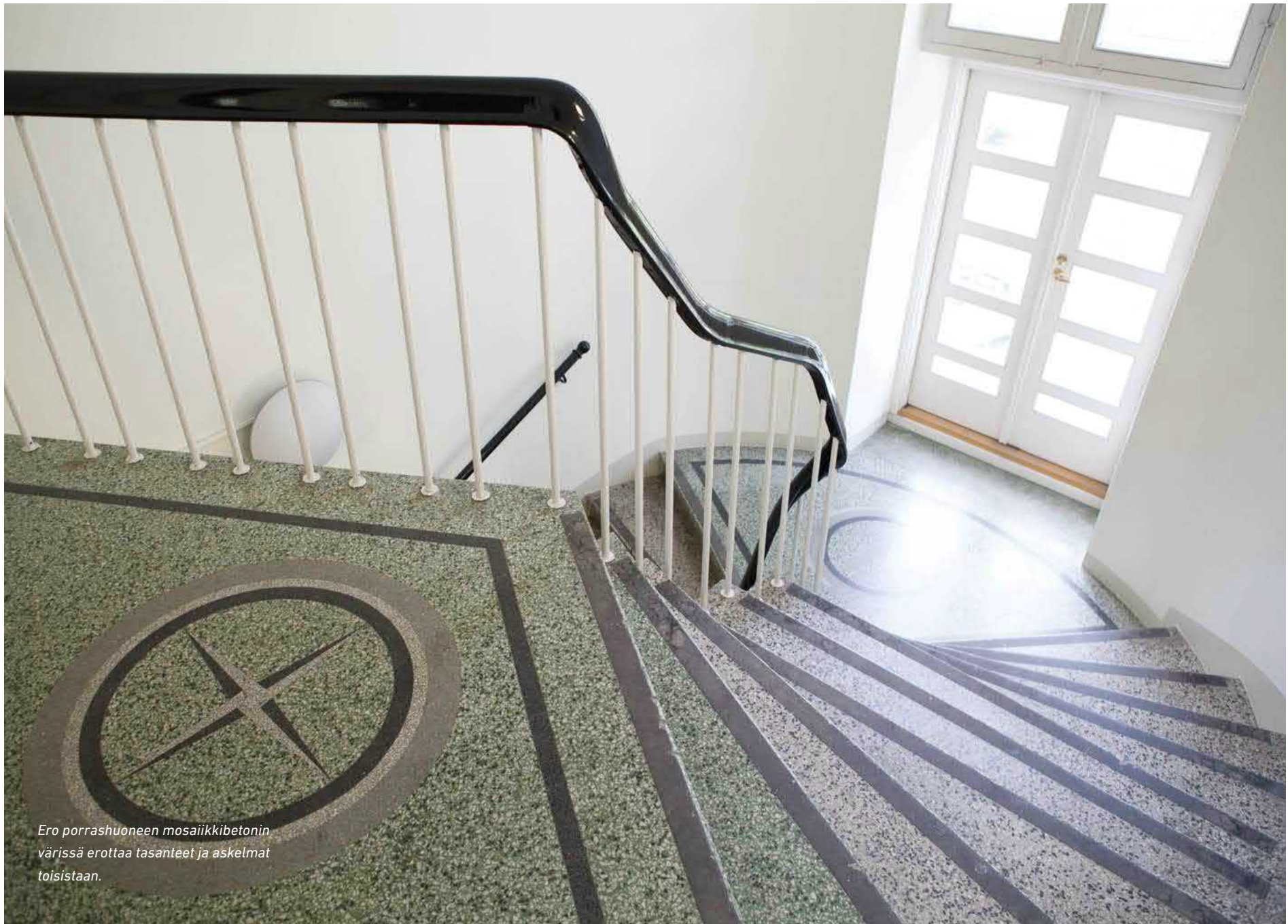
LVIS-VARUSTEET

Uusiin valaisimiin on tuotu sähkö pintavetona. Aulan vasemmassa reunassa kulkee katonrajassa sähkökotelo. Tuulikaapissa vesimittari. Hissin viereisessä syvennyksessä IV-putki.

KIINTOKALUSTEET

Ei säilyneitä kiintokalusteita.

Sisääkäyntiä, portaikkoa ja keskikäytäviä yhdistävän pyöreän nivelosan lattiassa on alkuperäinen mosaiikkbetoni. Sisäovet uusittiin vuonna 2004.

Ero porrashuoneen mosaiikkibetonin värissä erottaa tasanteet ja askelmat toisistaan.

PORTAIKKO

Sisäänkäyntiaulan lisäksi 30-luvun vierekkäiset porrashuoneet ovat rakennuksen parhaiten säilyneitä osia. Aulaa vastapäätä sijaitseva puolipyöreän muotoinen pääporras johtaa toiseen kerrokseen ja kellariin, ja portaaseen on kulku myös takapihalta. Pääportaan viereinen suora porras kulkee ensimmäisestä kerroksesta kolmanteen kerrokseen. Jälkimmäinen porras on ollut Toivo Länsimäen ja hänen perheensä yksityiskäytössä. Portaaseen kuljettiin aluksi oman sisäänkäynnin kautta rakennuksen pohjoispäädyn terassilta, ja myöhemmin laajennuksen valmistuttua pääsisäänkäynnin vierestä, kadun puolelta.

Porrastasanteiden ja -askelmien alkuperäinen betonimosaiikkipinta on

kokonaisuudessaan hyvin säilynyt. Betonia on käytetty kahta eri väriä, harmaata ja vihreää, joilla tasanteet ja askelmat on erotettu toisistaan.

Myös metallipinnakaiteet puisine käsijohteineen ja seinäkiinnikkeiden kipsisine reliefeineen ovat alkuperäiset.

Portaikkojen osalta tilajakoa on muutettu ainoastaan asuntoportaan osalta, jossa kahden portaikon välinen yhteys katkaistiin 80-luvulla muuttamalla puolet alimmasta porrastasanteesta puhelinkeskukseksi.

Ainoana selvästi uutena elementtinä portaikoissa erottuvat ovet, valaisimet, poistumistiekyltit ja sähkövedot.

LATTIA

Porrastasanteilla ja -askelmissa alkuperäinen betonimosaiikkipinta. Askelmien etureunaan on lisätty liukuestetarrat.

LATTIALISTAT

Ei lattialistoja. Seinän alaosassa n. 20 cm harmaa maaliraita, oletettavasti alkuperäisen mukainen.

SEINÄT

Seinät maalattu. Pääportaan ylimmän tasanteen oviaukkoa ympäröivä kaareva kipsireliefi säilynyt, kuten myös pyöreät reliefit käsijohteiden kiinnikkeiden kohdalla.

KATTO

Katto maalattu.

KATTOLISTAT

Ei kattolistoja.

OVET

Ovet on uusittu vuonna 2004.

IKKUNAT

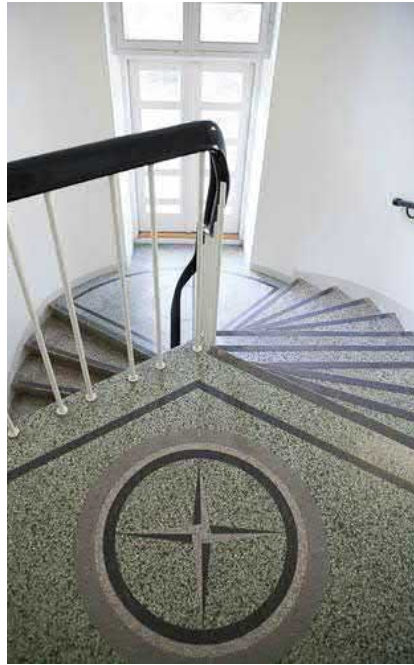
Ikkunat ovat alkuperäiset.

VALAISIMET

Alkuperäisiä valaisimia ei ole säilynyt.

LVIS-VARUSTEET

Uusiin valaisimiin on tuotu sähkö pintavetona. Lämpöpatterit alkuperäiset.

*Yläkellarista toiseen kerrokseen kulkeva
pääporras.*

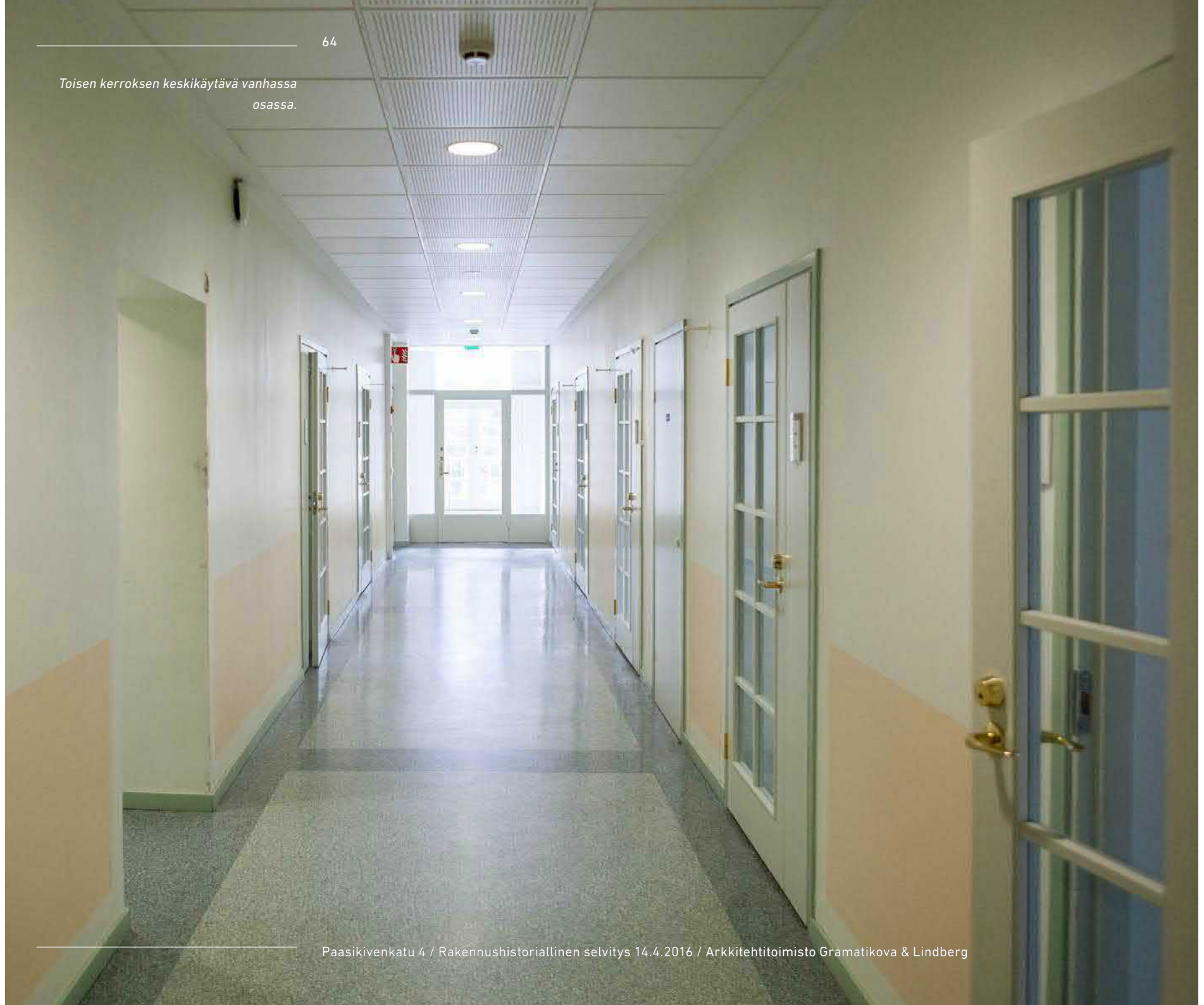
KIINTOKALUSTEET JA VARUSTEET
 Ei kiintokalusteita. Kaiteet ja käsijohteet alkuperäiset. Metallipinnakaide pääportaassa maalattu valkoinen, asuntoportaassa maalattu musta. Käsijohteet puiset, maalattu kiiltävällä mustalla.

Ylimmän kerroksen asuntoon johtava yksityisporras.

vas. alh. Portaiden ainoa tilamuutos. Kahden portaikon välinen yhteys katkaistiin 80-luvulla muuttamalla puolet alimmasta porrastasanteesta puhelinkeskukseksi.

*Toisen kerroksen keskikäytävä vanhassa
osassa.*

ENSIMMÄISEN RAKENNUSVAIHEEN SAIRAALAKERROKSET

1. kerros

Ensimmäisen kerroksen alkuperäisestä huonejaosta ovat säilyneet vain kantavat seinälinjat. Pihanpuoleinen suuri potilashuone jaettiin jo 50-luvun laajennuksen yhteydessä pienempiin tiloihin. 80-luvulla käytävää levennettiin odotusaulaksi, jonka yhteyteen rakennettiin wc-tilat. Vuoden 2004 muutostöiden yhteydessä wc-tilat muutettiin esteettömiksi.

Kadun puoleisia väliseiniä on siirretty, ja käytävän ja huoneiden välistä wc- ja välikkövyöhykettä on muokattu moneen otteeseen.

Eteläpäädyn hoitajien asuintilat muutettiin 50-luvulla laboratoriksi, ja kerrosten välille lisättiin pieni,

kulkuleveydeltään vain 80 cm levyinen betoninen kierreporras. 1980-luvulla käytäväkselin päätteeksi asennettiin ilmanvaihtokoneen komero.

2. kerros

Toisen kerroksen siipiosan tilajako on säilynyt melkein kokonaisuudessaan. Merkittävimmät muutokset ovat eteläpäätyyn 50-luvulla lisätty kierreporras sekä käytävän varteen lisätty wc-tila. 1980-luvulla käytävä katkaistiin lasiseinällä ja -ovella, ja eteläpääty avattiin yhdeksi yhtenäiseksi tilaksi.

Porrasta vastapäätä, kadun puolella sijaitsi alunperin leikkaussali aputiloineen. Aputiloja muokattiin jonkin verran jo 50-luvun laajennuksen yhteydessä, ja 80-luvulla leikkaussali ja sen viereinen huone avattiin yhdeksi

avoimeksi tilaksi, joka toimi potilastoimistona ja käsiarkistona. Vuonna 2004 potilastoimisto muutettiin kokoushuoneeksi ja käsiarkisto erotettiin taas omaksi tilakseen.

Yläkellari

Kellarissa merkittävin muutos on ollut suuren keittiön poistaminen 80-luvulla, ja avoimen tilan pilkkominen pukuhuoneiksi. Kadunpuoleiset tilat, joissa alunperin sijaitsivat mm. pesula ja kuivaushuone, on jokainen käyttäjä vuorollaan muokannut uusiksi. Sisäänkäyntiaulan alapuoliset tilat, joissa oli alunperin kylpylä, yhdistettiin jo 50-luvulla potilaiden ruokasaliksi.

LATTIA

Pyöreässä keskiaulassa alkuperäinen betonimosaiikki. Ensimmäisen ja toisen kerroksen käytävissä porrasaulan alkuperäisen lattian tyyliin sovitettu muovimatto, kellarin käytävässä kivilaatta. Toimistohuoneissa lukuisa määrä erilaisia ja -värisiä muovimattoja. Toisen kerroksen kokoustilassa parketti. Wc-tiloissa kaakelilattiat.

LATTIALISTAT

Alkuperäistä lattialistaa säilynyt vain muutamassa toimistohuoneessa. Muissa tiloissa erikokoisia ja -värisiä puulistoja sekä muovinauhalistaa.

SEINÄT

Seinät maalattu.

KATTO

Käytävissä levyalakatot. Muualla katot maalattu.

KATTOLISTAT

Ei kattolistoja.

OVET

Kaikki sisäovet uusittu 2004, lukuunottamatta 2. kerroksen käytävän päässä olevaa teräslasiseinää ja -ovea, joka vaikuttaisi olevan 50-luvulta. Säilyneissä kiinteissä komeroissa 50-luvun ovet.

*ylh. vas. Entisen leikkaussalin erkkeri-
ikkuna.*

*ylh. kesk. Toisen kerroksen eteläpään
henkilöstötilat.*

*ylh. oik. Ensimmäisen kerroksen potilassalin
paikalle tehty odotushalli ja toimistohuone.*

*alh. vas. Ensimmäisen kerroksen hoitajien
huoneeseen tehty laboratorio.*

*alh. kesk. Toimistotila entisessä
amanuenssin huoneessa .*

alh. oik. Toimistotila pihan puolella.

IKKUNAT

Muutama ikkuna alkuperäinen, osa uusittu 50-luvulla. Heloissa sekä alkuperäisiä, 50-luvun laajennuksen aikaisia, että nykyaikaisia heloja.

VALAISIMET

Alkuperäisiä valaisimia ei ole säilynyt.

LVIS-VARUSTEET

Muulla kuin käytävissä sähkö- ja lvi-vedot tehty pintavetoina. Toimistuhuoneiden ilmanvaihto alkuperäisten kanavien kautta, kokous- ja henkilökunnan tiloissa näkyvät lvi-laitteet. Toimistuhuoneissa sähkökotelot seinässä. Kokoushuoneen erkkerissä alkuperäinen putkipatteri.

KIINTOKALUSTEET

Ei säilyneitä kiintokalusteita lukuunottamatta muutamaa kiinteää komeroa.

yth. vas. Kokoustila toisen kerroksen entisessä leikkaussalissa.

yth. oik. Toisen kerroksen aula.

kesk. vas. Ensimmäisen kerroksen keskikäytävän laajennus odotustilaksi.

kesk. oik. Toisen kerroksen eteläpääty. Keskikäytävä katkaistiin 50-luvulla lasiovellalla.

alh. vas. Ensimmäisen kerroksen keskikäytävän päätteeksi rakennettiin 80-luvulla ilmanvaihdonhuone.

alh. oik. Detalji toisen kerroksen eteläpäädyestä.

*Alkuperäisen, mutta uuteen paikkaan
siirretyn parioven painike ylimmän
kerroksen asunnosta.*

TOHTORIN ASUNTO

Kolmannen kerroksen asunnon huonejako on kantavia rakenteita lukuunottamatta muuttunut jotakuinkin täysin. Parhaiten ovat säilyneet halli ja kirjasto, joissa on nähtävissä vielä alkuperäiset pilasterit, koristelistat ja korniisit.

Toivo Länsimäki (ja myöhemmin hänen leskensä yksin) asuivat asunnossa aina 70-luvun loppuun asti, joten suuret muutokset tehtiin vasta 80-luvun puolella. Silloin asunto muutettiin mikrofilmikuvauskeskukseksi, ja alkuperäinen huonejako hävitettiin melkein kokonaan.

Avara olohuone, eli tupa, pilkottiin osiin. Sinne sijoitettiin mm. henkilökunnan tilat uusine keittiöineen. Uudelta puolelta

porrashuoneeseen johtava ovi suljettiin, ja keskeiskäytävät yhdistettiin vanhan lasimaalauksen kohdalta.

Vuonna 2004 sali, kirjasto ja apukeittiö, jotka 80-luvun muutostöissä olivat asunnon tiloista ainoina säästyneet alkuperäisessä muodossaan, muokattiin uusiksi. Pihan puolen sali jaettiin kahtia, ja apukeittiö wc-tiloineen muutettiin toimistohuoneeksi, jonka osaksi lohkaistiin myös kirjaston sohvasyvennys.

Asunnon nykyään valkoiset ikkunanpuitteet ovat alunperin olleet tummat, ja pyöreän eteishallin seinissä olleet koristemaalaukset ovat kadonneet.

LATTIA

Hallissa ja käytävässä samaa muovimattoa kuin alempien kerrosten käytävissä, muissa huoneissa erilaisia ja -värisiä muovilaattoja ja -mattoja.

LATTIALISTAT

Alkuperäisiä lattialistoja ei tallella.

SEINÄT

Seinät maalattu.

KATTO

Katto maalattu.

KATTOLISTAT

Pihanpuoleisen salin alkuperäiset kattolistat tallella, vaikkakin tila on jaettu myöhemmin kahtia. Myös kirjaston erkkerissä ja oven kohdalla alkuperäistä kattolistaa. Pyöreän keskeishallin kupolia reunustava korniisi on säilynyt.

OVET

Kattoterassin ulko-ovi on alkuperäinen. Sisäovista on säilynyt kaksi pariovea puolipyöreine yläikkunoineen. Toinen ovista on tosin 80-luvulla siirretty eri paikkaan. Muut sisäovet on uusittu vuonna 2004.

IKKUNAT

Ikkunat ovat alkuperäiset, mutta maalattu myöhemmin valkoisiksi.

ylh. vas. Näkymä kirjastosta hallin kautta saliin.

ylh. kesk. Kulku tuvasta kattoterassille.

ylh. oik. Detalji ikkunasta.

alh. vas. Asunnon kesikäytävä.

alh. kesk. Näkymä entiseltä tuvan ovelta. Kuvassa näkyvä vanha pariovi on siirretty paikalleen etualan oviaukosta.

alh. oik. Tuvassa, takan ja kulmasohvan kohdalla, on nykyään keittiö.

VALAISIMET

Alkuperäisiä valaisimia ei ole säilynyt.

LVIS-VARUSTEET

Uusiin valaisimiin on tuotu sähkö pintavetona. Lämpöpatterit alkuperäiset.

KIINTOKALUSTEET JA VARUSTEET

Ei säilyneitä kiintokalusteita.

ylh. vas. Kirjasto.

ylh. oik. Vanhaa kattolista kirjaston erkkerissä.

kesk. vas. Osa tupaa on lohkaistu pieneksi toimistoksi.

kesk. oik. Alkuperäinen pariovi.

alh. vas. Vanha osa ja laajennus on yhdistetty entisen lasimaalauksen kohdalta.

alh. oik. Salin kattolista on säilynyt, mutta tilan poikki on rakennettu myöhemmin väliseinä.

1950-LUVUN LAAJENNUS

Pohjoissiiven laajennuksen huonetilat ovat säilyneet pääpiirteissään hyvin. Oleellisimpia muutoksia tilajärjestelyihin ovat 2. ja 3. kerroksen käytävään avautuvien odotustilojen sulkeminen toimistohuoneiksi, sekä kylpyhuone-, wc- ja huoltotilojen muuttaminen esteettömiksi wc-tiloiksi ja toimisto- ja varastohuoneiksi. Ensimmäisen kerroksen vastaanottohuoneen tilalle on tehty wc-tila ja henkilökunnan sosiaalitiloja.

Pohjoispäädyn portaikossa tasanteiden ja askelmien materiaali, sekä kaiteet ja käsijohteet ovat alkuperäiset.

Ensimmäisen kerroksen pääsisäänkäynnin viereinen yksityissisäänkäynti on tukittu, vaikkakin ovi on vielä ulkopuolelta paikallaan.

1980-luvulla ylemmän kellarikerroksen autotallit muutettiin varastoiksi, ja niiden läpi avattiin suora porrasyhteys takapihalta alemman kellarikerroksen arkistotiloihin.

LATTIA

Käytävissä porrasaulan alkuperäisen lattian tyyliin ja väriin sovitettu muovimatto. Toimistohuoneissa lukuisa määrä erilaisia ja -värisiä muovimattoja ja -laattoja. Wc-tiloissa kaakelilattiat.

LATTIALISTAT

Alkuperäistä lattialistaa muutamassa huoneessa.

SEINÄT

Seinät maalattu.

KATTO

Käytävässä levyalakatto. Huoneiden katot maalattu.

KATTOLISTAT

Ei kattolistoja.

OVET

Kaikki sisäovet on uusittu vuonna 2004.

IKKUNAT

Ikkunat ovat alkuperäiset. Heloissa sekä alkuperäisiä että uusittuja heloja.

VALAISIMET

Alkuperäisiä valaisimia ei ole säilynyt.

ylh. vas. Portaikon roskakuilu.

ylh. kesk. Pohjoispäädyn porras.

ylh. oik. Portaikon lasitiili-ikkuna.

alh. vas. Alkuperäinen käsijohde.

alh. kesk. Osa vetimistä on vaihdettu.

alh. oik. Kaikki ovet on uusittu ja sähkövedot koteloitu. Huoneissa on monenlaisia ja -värisiä muovimattoja.

LVIS-VARUSTEET

Uusiin valaisimiin on tuotu sähkö pintavetona. Lämpöpatterit alkuperäiset.

KIINTOKALUSTEET JA VARUSTEET

Muutama kiinteä komero ovineen on säilynyt.

ylh. vas. Ensimmäisen kerroksen keskikäytävä.

ylh. oik. Tyypillinen toimistohuone toisessa kerroksessa.

kesk. vas. Toisen kerroksen keskikäytävää.

kesk. oik. Detaljikuva toimistohuoneesta.

alh. vas. Vaikka laajennusosan tilajärjestelyt ovat aika pitkälti säilyneet, on alkuperäinen tunnelma monin paikoin kadonnut muutosten tuomien kerrostumien alle.

alh. oik. Muutama kiinteä komero alkuperäisine vetimineen on säilynyt.

4.2, Julkisivut ja piha

JULKISIVU

Kokonaisuudessaan rakennus on ulkopuolelta hyvin säilynyt. Alkuperäisestä väriyksestä ei ole säilynyt tietoa, mutta mustavalkoisten kuvien perusteella rakennus on alunperin ollut vaalea ja ikkunanpuitteet tummat. Valokuvien perusteella vaikuttaa siltä, että koko rakennuksen ikkunanpuitteet on maalattu valkoisiksi 1970-luvulla.

Tohtorin asunnon kattoterassille on Elsi Borgin piirustuksissa esitetty pergolakatos, (tai loggia, kuten piirustuksiin on merkitty). Tämä jäi kuitenkin rakennusvaiheessa pois, ja terassia reunusti matala muuri, jonka päällä oli matala, pyöreän kiekoin koristeltu metallikaide.

liro Tukkilan vuoden -53 pääpiirustuksissa terassin kaide

on vielä alkuperäinen, mutta se uusittiin kuitenkin samanlaiseksi kuin laajennusosan parvekkeiden teräspanki-lankalasaiteet. Pääsisäänkäynnille johtaviin ulkoportaisiin on myöhemmin, mahdollisesti jo laajennuksen yhteydessä, lisätty teräspankiset käsijohteet.

Elsi Borgin alkuperäisissä piirustuksissa pihan puoleisen tuuletusparvekkeen, sisäänkäyntiportaikon ja 50-luvun laajennuksen alta puretun terassin kaiteet ovat vaakasuuntaisia putkikaiteita. Nyt parvekkeella ja portaissa on kuitenkin pystypinnakaide. liro Tukkilan vuoden -53 pääpiirustuksissa portaissa on vaakakaide, parvekekaidetta ei ole esitetty.

Laajennuksen teräspanki-lankalasiset parvekekaiteet ovat säilyneet

hyvin, vaikkakin maalipinta on lohkeillut. Parvekeyohykettä jakaneet lankalasiset seinäkkeet on myöhemmin poistettu.

Suurin osa ikkunoista on alkuperäisiä tai 50-luvulla uusittuja. Osa sekä 30- että 50-luvun ikkunoiden ja ovien ulkopuolisista puitteista on huonossa kunnossa, eivätkä kaikki parvekeovet sulkeudu kunnolla.

Pääsisäänkäynnin ulko-ovi on alkuperäinen, ja erkkeriä rytmittävien tyyliteltyjen kolossaalipilareiden pinta ja väri ovat ilmeisesti alkuperäiset.

Sisäänkäynnin puolipyöreän erkkerin yläpuolella vesikatolla oleva kruunumainen kaide logoineen (kirjaimet TL) on säilynyt, tosin elementti on nykyään aivan vinossa, mahdollisesti vesikatteen uusimisen jäljiltä.

Pääsisäänkäynnin vieressä sijaitseva entinen tohtorin yksityinen sisäänkäynti on poistettu käytöstä. Aukko on suljettu sisäpuolelta, mutta ovi on jätetty julkisivuun. Pohjoispäädyssä laajennusosan portaikon ulko-ovi on vaihdettu teräsoveksi.

Vuonna 2004 eteläpäädyn sisäänkäynti muutettiin esteettömäksi, ja samalla ulko-ovi uusittiin vanhan mallin mukaan. Ovea laskettiin alkuperäisen, koristerapatun kehyksen sisällä alas maantasoon, ja oven päälle lisättiin kapea yläikkuna, joka istuu hyvin kokonaisuuteen.

Julkisivurappaus on uusittu, mutta se on joltain osin, kuten esimerkiksi laajennusosan parvekeseinämissä ja seinien alaosissa, päässyt

lohkeilemaan. Sokkelin ulkopinta on paikoitellen huonossa kunnossa.

Julkisivuihin ei ole lisätty uusia elementtejä, joitakin kylttejä, valaisimia ja turvakameroita lukuunottamatta.

Vesikatto on uusittu vuonna 2004.

vas. Vanhan puolen räystääs kattoterassilta nähtynä. Alkuperäinen väri ei tiedossa.

kesk. Alkuperäinen kaide toisen kerroksen päätyparvekkeella.

oik. 50-luvun laajennuksen parveke. Parvekeyöhykettä jakaneet lankalasiset seinäkkeet on jossain vaiheessa poistettu.

vas. Tohtorin asunnon alkuperäinen saunanikkuna.

kesk. Laajennusosan pihan puoleisten parvekkeiden kaiteet ovat alkuperäiset.

oik. 50-luvun laajennuksen päätyparvekkeiden lankalasisikaiteet.

Rakennuksen eteläpään sisäänkäynti muutettiin vuonna 2004 esteettömäksi. Kattoterassin kaide uusittiin 50-luvun laajennuksen yhteydessä.

Pääsisäänkäynti Paasikivenkadulta.

Laajennuksen kadunpuoli
noudattelee Elsi Borgin alkuperäistä
suunnitelmaa. Koilliskulmassa
klassinen ja modernimpi muotokieli
nivoutuvat kauniisti yhteen.

PIHA

Elsi Borg oli hyvin kiinnostunut myös puutarhasuunnittelusta. Alkuperäisissä pääpiirustuksissa asemapiirros on kuitenkin hyvin viitteellinen, eikä erillistä pihapiirrosta ole säilynyt. Tontin kadunpuoleinen alue on jaettu kolmeen pengerrykseen, merkinnöillä "Penger I", "Penger II" ja "Penger III". Korttelin sisäpuolella, tontin lounaiskulmassa on merkintä "Piha", ja "Aitaus". Espoonkatua reunustamaan on piirretty tyylitelty kolmiorivistö, joka merkkanee joko puita tai pensaita. Nykyään katua reunustavat suuret lehmukset, mutta Helsingin kaupunginmuseon valokuvassa vuodelta 1976 kadun varressa on pensasaita. Valokuvassa vuodelta 1951 sisäänkäynnin molemmin puolin on melko suuria kuusia.

Pengerrykset I ja II noudattivat Espoonkadun korkoa, joka nousee Stenbäckinkadun suuntaan. Penger III taas oli rakennuksen pohjoispäädyssä sijaitseva terassi, jonka kautta oli sisäänkäynti tohtorin asuntoon vievään yksityisportaaseen. Sisäänkäyntiterassi nousi kadun puolelta matalana pengerryksenä, mutta pihan puolella se oli n. 2,5 metriä korkea, ja pihan puolen pariovista oli kulku terassin alle "Autolaan". (Tohtori Toivo Länsimäki oli Scripps-Boothillaan Suomen ensimmäisiä autonomistajia.)³¹

Tontin pohjoispäässä, jo alkuperäisessä suunnitelmassa hahmotellun myöhemmän laajennuksen kohdalla, on symmetrinen muoto, jonka keskellä on kuusikulmainen suihkukaivo. Valokuvissa pihaa ei näy, mutta Pirkko Markkanen muistaa

hänen lapsuudessaan pihalla olleen suihkukaivon, nurmikon ja ruusuistutuksia.³² Myös ortokuvassa vuodelta 1932 on nähtävissä jonkinlainen symmetrinen aihe rakennuksen pohjoispuolella.

Vuoden 1953 laajennuksen asemapiirroksessa pihan puolelle on piirretty autopaiikat, vaikkakaan niitä ei ole erikseen nimetty. Ajo pihan puolelle kulkee puistotontin kautta. Pihan lounaiskulmaan on merkitty "avorikkavarasto". Talossa 60-luvulla työskennelleen Hilikka Sireniuksen muistelemia hurmaava piha on varmasti ollut tontin viereinen, korttelin sisälle jäävä nykyinen Piilopuisto.

Laajennuksen yhteydessä kadun puolelle, aivan pääsisäänkäynnin viereen, tehtiin uusi yksityissisäänkäynti

31. *Helsingin ajoneuvorekisteri 1912-1924 / www.filatelia.fi*

32. *Folkhälsan 2009, 152*

tohtorille, joka perheineen jatkoi asumista talon yläkerrassa. Ovelle kivettiin oma kulkuväylä suoraan kadulta. Pohjois- ja eteläpäätyjen sisäänkäynneille on 50-luvun kuvissa piirretty liuskekivipolut, mutta Arkkitehtilehden valokuvasta näkyy, että ne toteutettiin betonilaatoilla. Iiro Tukkilan vuoden 1953 asemapiirroksen ei ole merkittävä katua reunustavaa puurivistöä.

Kadunpuoleinen piha on säilynyt hyvin. Pihan pintamuoto noudattaa edelleen alkuperäisten pengerrysten tasoja. Pihan puoli taas on asfaltoitu miltei kokonaan, ja koko lännenpuoleista tontinrajaa reunustaa autopaikkojen rivi. Tontin pohjois- ja eteläpäädyt ovat säilyneet lähellä alkuperäistä asua. Eteläpäädytä muokattiin vuonna 2004 esteetön sisäänkäynti, mutta se ei juurikaan vaikuttanut pihajärjestelyihin.

Paasikivenkatu 4 korttelin sisältä Piilopuistosta nähtynä.

Rakennuksen eteläpäädyn sisäänkäynti muutettiin vuonna 2004 esteettömäksi. Tontin pihanpuoli on asfaltoitu lähes kokonaan, ja ajo pihalle kulkee kuvan etualalla, Piilopuiston tontin kautta.

Kesäaikaan kadunvarren suuret lehmukset peittävät sairaalarakennuksen melkein täysin näkyvistä.

Kadun puolella piha on pengerrytetty.

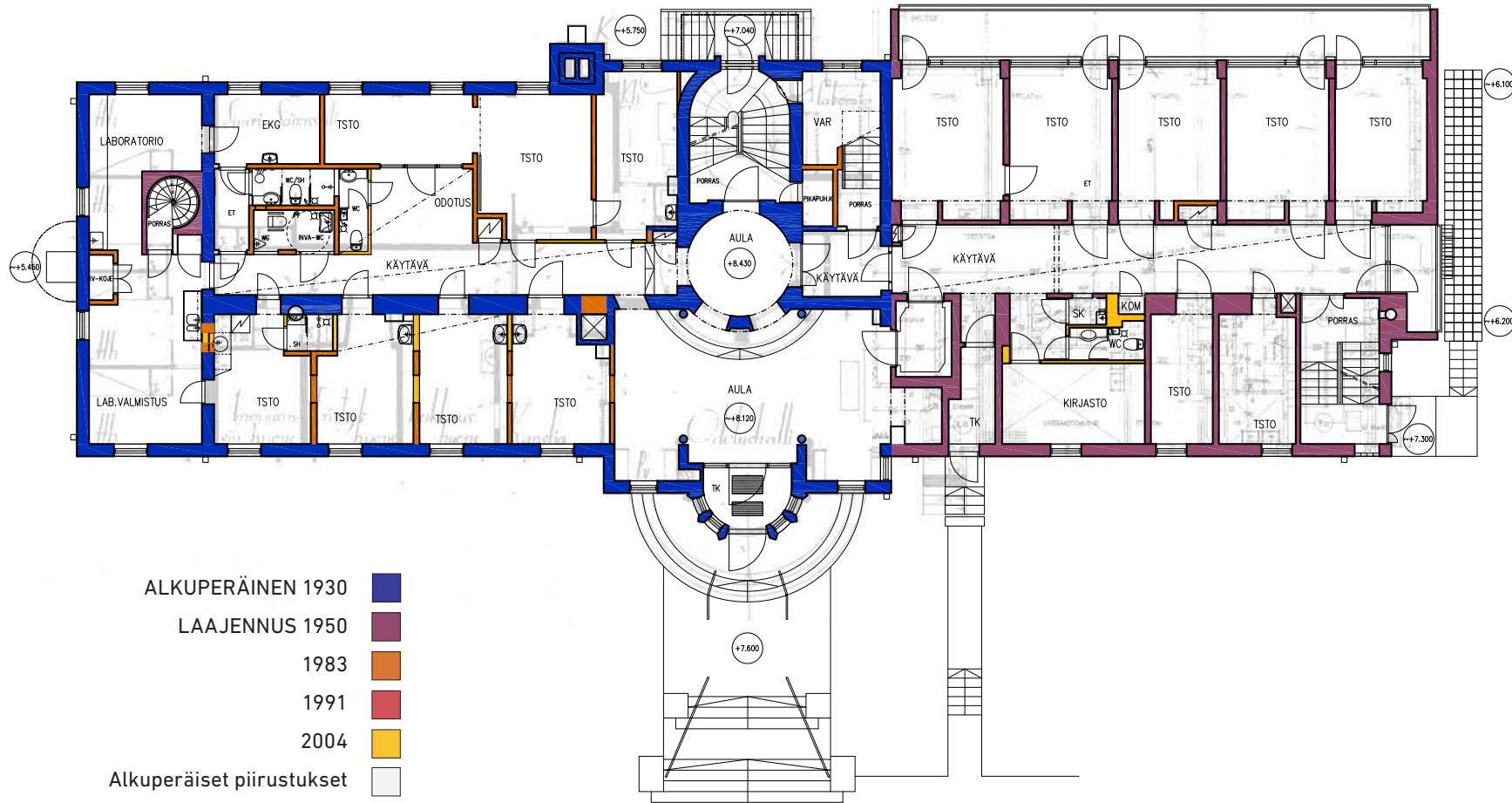
Pihan puolella tontin rajaa reunustaa autopaikkojen rivistö.

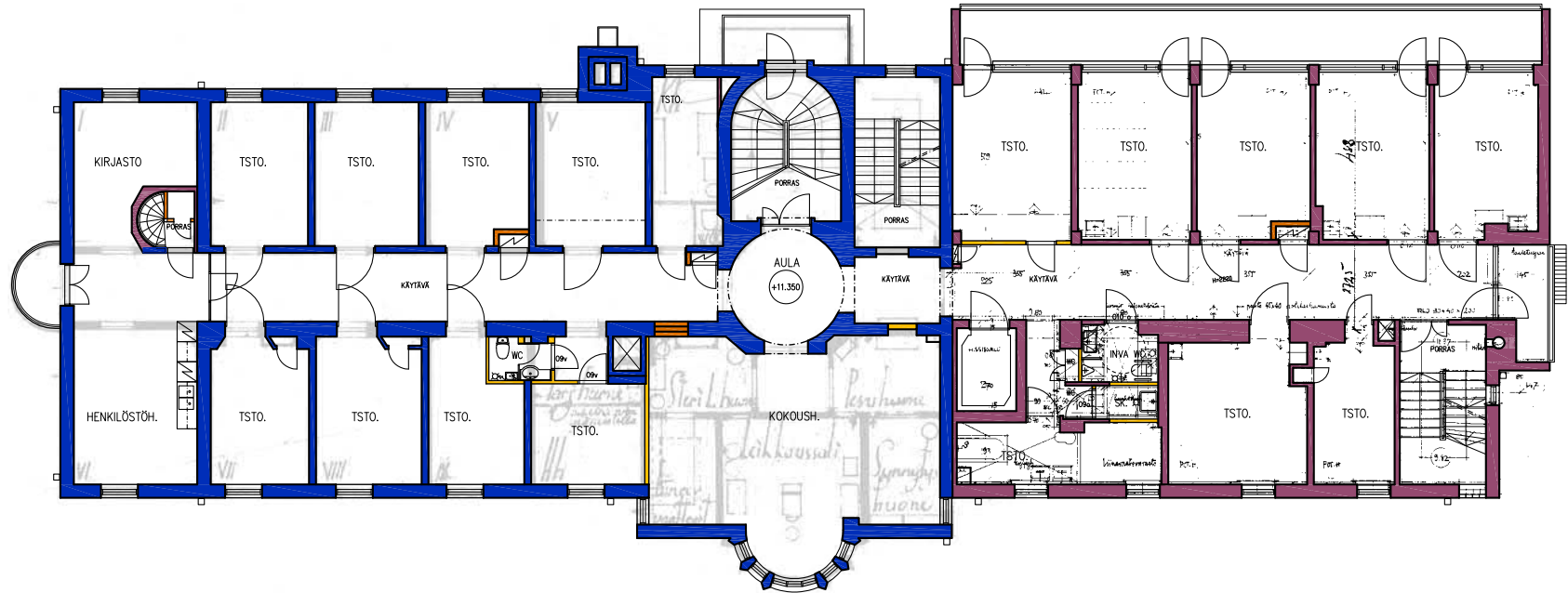
*50-luvun laajennuksen yhteydessä Tohtori
Länsimäelle ja hänen perheelleen tehty
yksityissisäänkäynti on nykyään suljettu.*

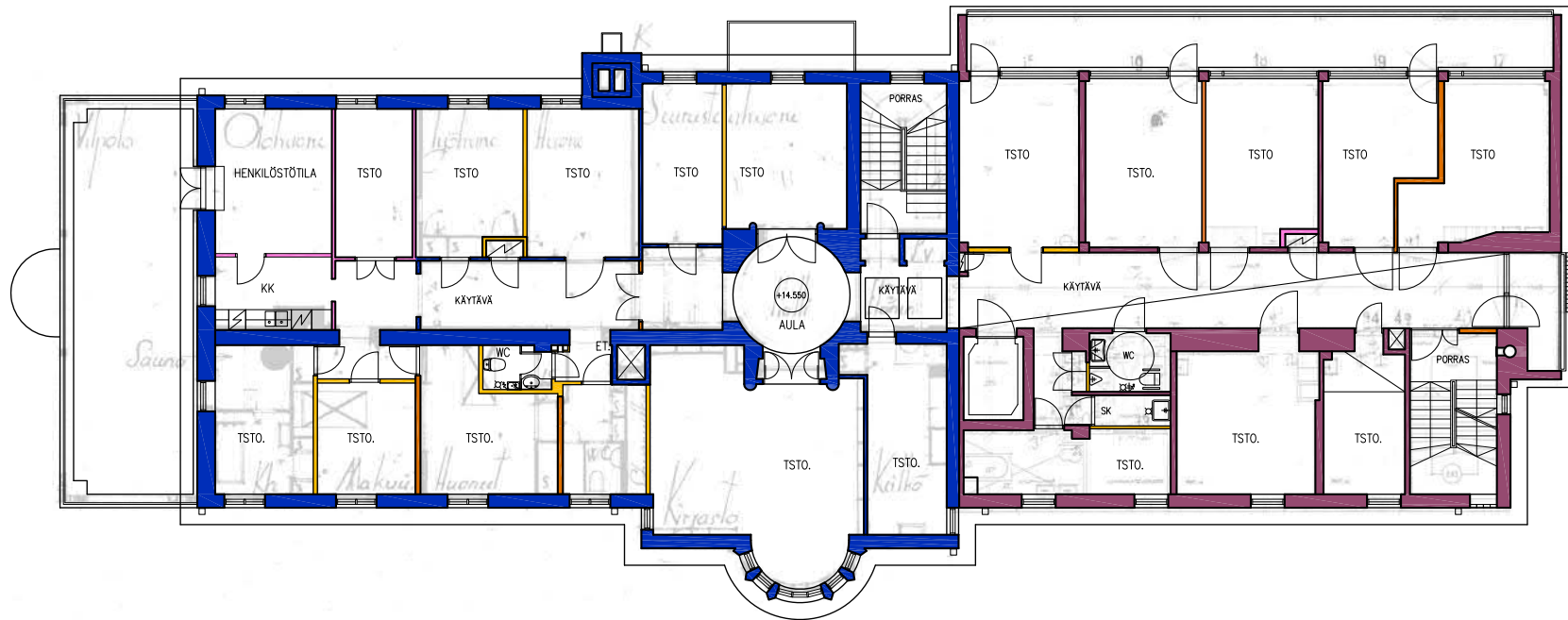
Tohtori Länsimäen sairaalan sijainti rauhallisen kadun varrella, puiston vieressä sopi erinomaisesti Syöpäyhdistyksen uudelleenlaiselle sairaskoti-toimintamallille, jossa potilaat saattoivat hoitojen lomassa ulkoilla ja elää tavallista elämää, sen sijaan että he olisivat olleet vuoteenomina potilashuoneissaan.

4.3, Säilyneisyyskaaviot

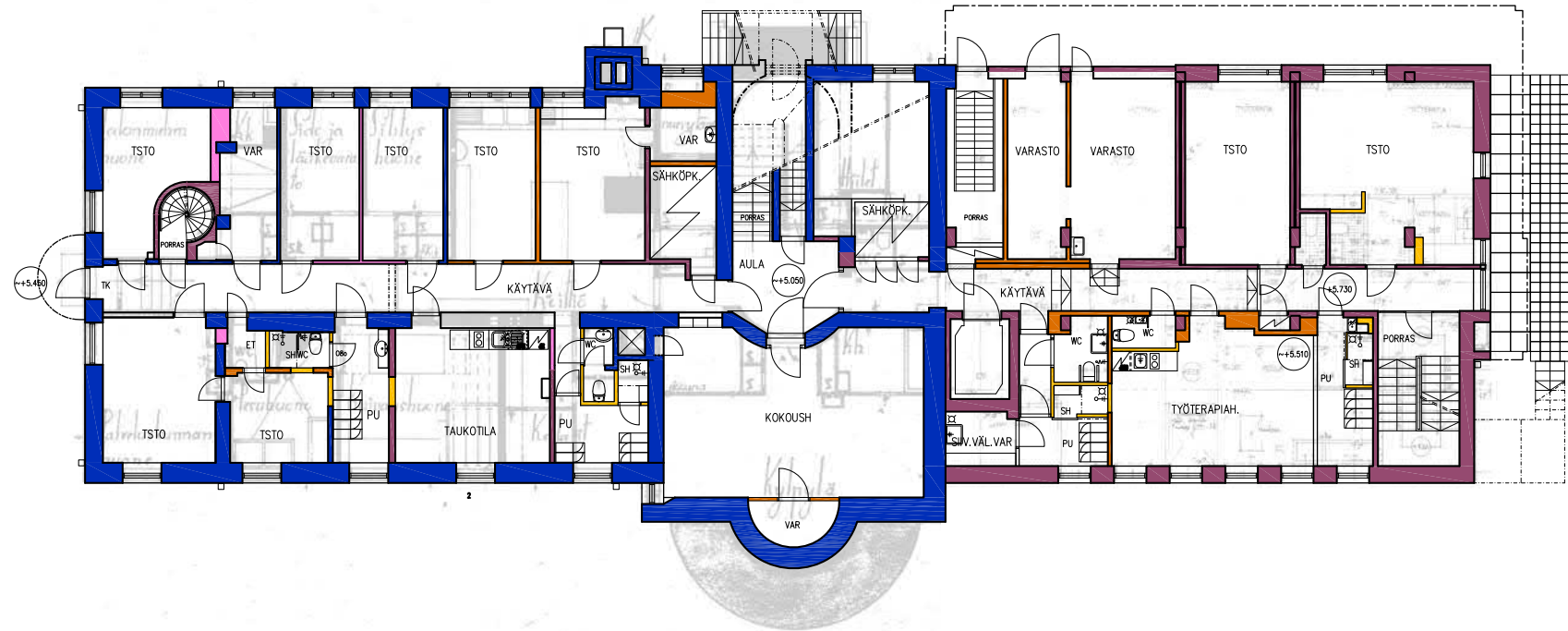
1. KERROS

2. KERROS

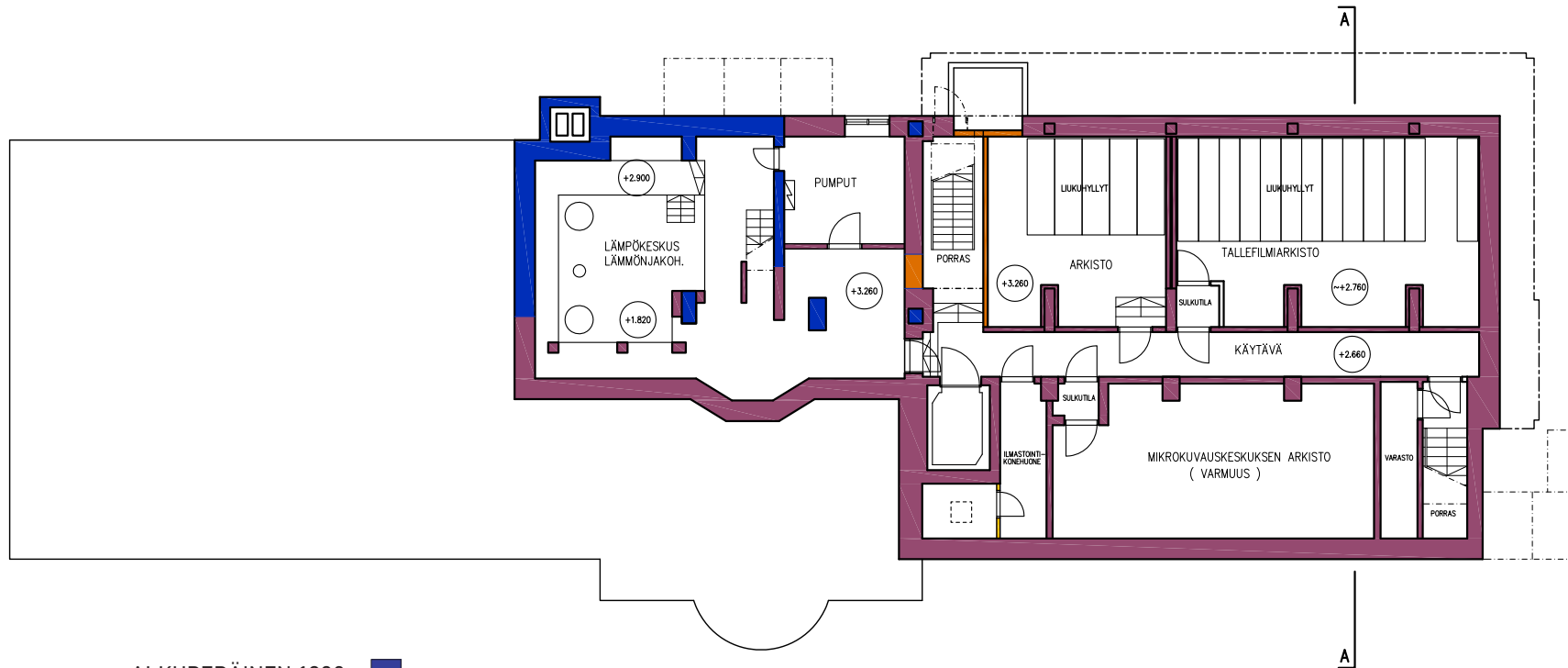

- ALKUPERÄINEN 1930 ■
 LAAJENNUS 1950 ■
 1983 ■
 1991 ■
 2004 ■
 Alkuperäiset piirustukset ■

3. KERROS

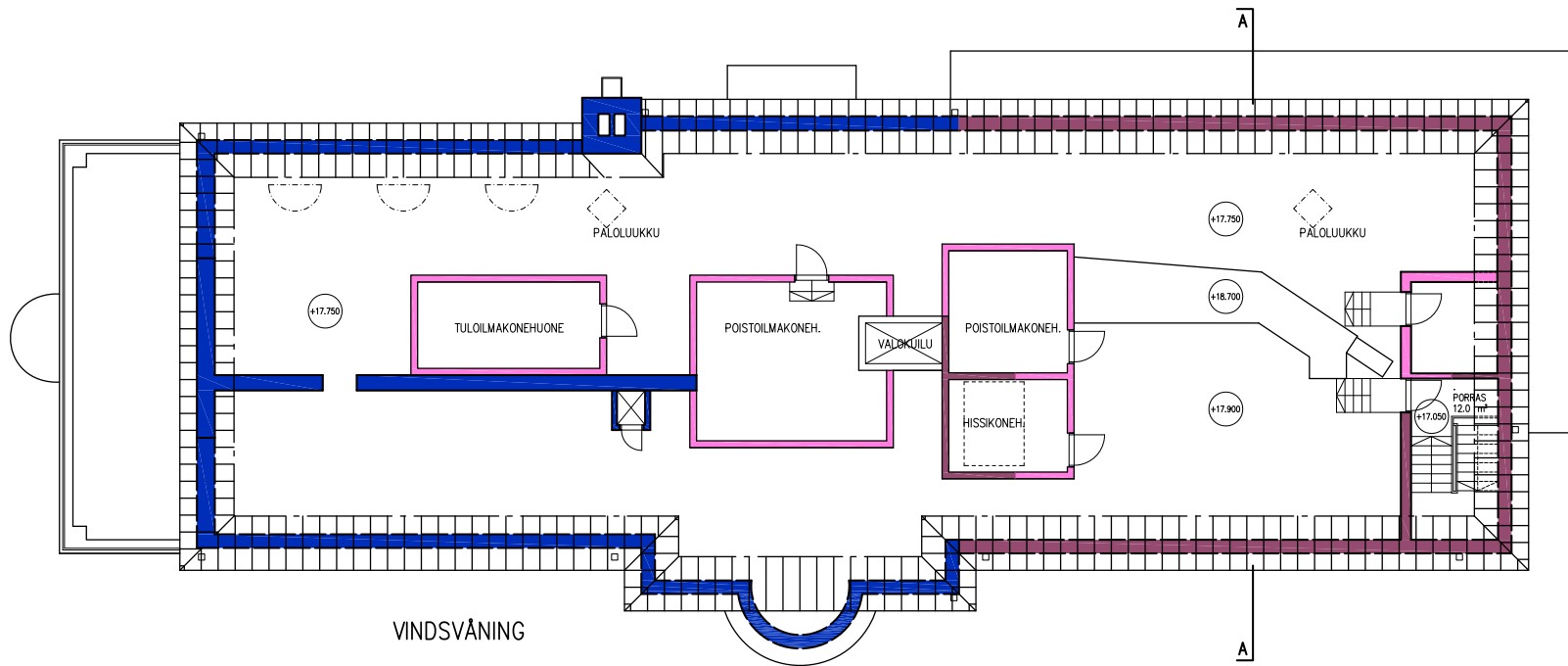

YLÄKELLARI

- ALKUPERÄINEN 1930
- LAAJENNUS 1950
- 1983
- 1991
- 2004
- Alkuperäiset piirustukset

ALAKELLARI

ULLAKKO

5, Yhteenveto

KULTTUURIHISTORIALLINEN KONTEKSTI

Tohtori Länsimäen sairaala oli ensimmäisiä Meilahden alueen sairaalarakennuksia, valmistuen esim. vuotta ennen Naistenklinikkaa. Rakennus sijaitsi kuitenkin varsinaisen sairaala-alueen ulkopuolella, kivihuviloiden hallitsemassa korttelissa. Sairaala, sekä sen naapurit, J.K. Paasikiven ja arkkitehti Elias Paalasen huvilat sekä Zacharias Topelius -koulu, valmistuivat kun Topeliuksenkatu oli vasta rakenteilla. Korttelikokonaisuuden täydensi vuonna 1933 lastenhoitoon ja terveysisarkoulutukseen tarkoitettu Folkhälsanin rakennus.

Yksityissairaaloiden rakentaminen oli tyypillistä vuosisadan vaihteen jälkeen, kun lääketiede nopean kehityksensä myötä oli alkanut erikoistua, ja myös profession

sisäinen kilpailu kannusti omien sairaaloiden perustamiseen. Gynekologia ja obstetriikka olivat kaksi tärkeintä ja nopeimmin kasvavaa erikoisalaa. Länsimäen sairaalasta tekee omassa kontekstissaan erityisen se seikka, että sen suunnittelusta vastasi naisarkkitehti.

ARKKITEHTONISET ARVOT

Aikansa sairaala-arkkitehtuurissa rakennus edustaa murroskautta. Uudet hygieni-ajatukset on joltain osin otettu huomioon, mutta kokonaisuus edustaa selkeästi 20-luvun klassismia. Vuotta myöhemmin naapuriin valmistunut Naistenklinikka oli jo suunnitteluratkaisuiltaan huomattavasti modernimpi.

On myös ilmeistä, että tilaaja on tässä kohteessa vaikuttanut talon arkkitehtonisiin ratkaisuihin,

mutta missä laajuudessa ja mihin konkreettisiin asioihin, ei valitettavasti ole selvillä. Elsi Borgin uralla Länsimäen sairaalalla on tärkeä rooli, olihan se Taulumäen kirkon ohella hänen ensimmäisiä merkittäviä omia suunnittelutöitään.

SÄILYNEISYYS

Kokonaisuudessaan rakennus on hyvin säilynyt, ja muodostaa ehjän kokonaisuuden. Ulkopuolelta katsottuna vaikutelma on pitkälti sama kuin 65 vuotta sitten, kun rakennuksen alkuperäiseen suunnitelmaan sisältynyt symmetria-ajatus laajennuksen valmistuttua täydentyi. Myös rakennuksen lähiympäristö on muuttunut hämmästyttävän vähän niiden lähes 90 vuoden aikana kun rakennus on ollut paikallaan.

Sisätiloista parhaiten alkuperäistä vastaavassa asussa ovat

pääsisäänkäynti auloineen sekä siihen liittyvät kaksi portaikkoa, jotka muodostavat edelleen ehjän kokonaisuuden. Aulan tilasarja pylväineen, kaarevine askelmineen ja tasoeroineen luo edelleen samanlaisen vaatimattomaan kokoonsa nähden juhlallisen ja arvokkaan tunnun kuin valmistuttuaan, vaikka mm. alkuperäinen värit ja valaistus ovatkin kadonneet. Kaikista parhaiten ovat säilyneet portaikot, jotka ovat miltei alkuperäisessä asussa.

Muualla kuin portaissa kaikkien pintojen materiaalit ja/tai värit on vaihdettu, ja etenkin vanhassa osassa huonejakoja on muutettu osin suurestikin. Rakennuksen keskeinen tilallinen rakenne keskikäytävineen on kuitenkin säilynyt, eikä kantaviin rakenteisiin ei ole pieniä ovimuutoksia lukuunottamatta juurikaan kajottu. Keskikäytävän luonne on säilynyt

paremmin laajennusosassa kuin vanhalla puolella, jossa myöhemmin lisätty alakatto sekä käytävissä tehdyt tilamuutokset ovat muuttaneet tilan suhteita. Sisäovien uusiminen vuonna 2004 on osaltaan kadottanut alkuperäistä tunnelmaa, mutta toisaalta julkisivun ikkuna-aukoituksen, ja pitkälti myös ikkunoiden, säilyminen on ylläpitänyt sisätilojen alkuperäistä henkeä.

50-luvun laajennusosassa tilajako on pihan puolella hyvin säilynyt. Ikkunaseinä, alkuperäisine kiinteine puitteineen ja aurinkoparvekkeelle avautuvine ovineen, henkii edelleen vahvasti 50-luvun tunnelmaa. Käytävän puolella kantavien pilareiden, yhdessä oviaukkojen, komeroiden ja syvennyksien kanssa muodostama rytmi on edelleen luettavissa, mutta pinnat ovat myöhemmin kuorruttuneet mm. erilaisilla muovimatoilla, kotelolla,

sekä sähkövedoilla ja -kaapeilla.

Tohtorin asunnossa alkuperäinen tilasarja on sisäänkäynnin osalta vielä hyvin hahmotettavissa. Eteinen, pyöreä kupolikatteinen halli, sekä siihen avautuva kirjasto muodostavat edelleen kauniin tilasarjan. Vaikka kirjastoa hallineet massiiviset kirjahyllyt ovat kadonneet, on tilan hahmo erkkereineen ja pilastereineen kuitenkin vielä koettavissa. Loppuosa asunnosta on kopitettu toimistohuoneiksi, eikä esimerkiksi asunnon tärkeintä yhteistilaa, tupaa, ole enää olemassa.

Kokonaisuudessaan rakennuksen arvokas, mutta samalla lempeä olemus on kuin pieni arkkitetuurin helmi, piilossa Taka-Töölön kortteleiden siimeksessä.

Lähteet

Arkistolähteet

Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto (HKM)
 Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto (RAKVV)
 Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto (KSV)
 Museoviraston kuvakokoelmat (MV)
 Arkkitehtuurimuseo (MFA)

Painetut lähteet

Maarit Henttonen, 1995. Elsi Borg 1893-1958 arkkitehti
 Maarit Henttonen, 2009. Kansakunnan parhaaksi. Suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920- 1940-luvulla arkkitehtonisena, lääketieteellisenä ja yhteiskunnallisena suunnittelukohteena
 Maarit Henttonen, 2010. Artikkelit, Kansakunnan parhaaksi. Suomalaiset naisten- ja lastensairaalat 1920- 1940-luvulla. Sofia 1/2010, Helsingin Kaupunginmuseo.
 Birger Brunila 1962, Asemakaavoitus 1918 - 1945. Helsingin kaupungin historia V:I osa
 Tommi Lindh, 2002. Töölöläisfunktionalismin neljä vaihetta.
 Piritta Hannula ja Marja Salonen. Taka-Töölön Arkkitehtuuriopas / Helsingin kaupunginmuseo
 Arkkitehtilehti 1930
 Arkkitehtilehti 1955 / 4, 67
 Lääkärimatrikkeli 1952
 Lars R. Holsti, Helsingin Yleisen sairaalan Sädehoitolaitos vuosina 1936-1962. Suomen Lääkärilehti 4/2002 VSK 57.
 Clara Henriksson / Folkhälsan, 2009. Hus för folk & hälsa
 Beatrice Moring, Alexandra Ramsay, Oiva Turpeinen / Suomen Syöpäyhdistys, 1996. Syöpä voidaan voittaa - 60 vuotta syöpätyötä

Nettilähteet

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt RKY, Taka-Töölön kerrostaloalue, Museovirasto / www.rky.fi
 Martti Helminen, 2006. Töölön kaava 100 vuotta / Kvartti, Helsingin kaupungin tietokeskus
 Arkkitehtuurimuseon arkkitehtiesittelyt / www.mfa.fi
 Jyväskylän seurakunta / www.jyvaskylanseurakunta.fi
 Helsingin ajoneuvorekisteri 1912-1924 / www.filatelia.fi
 Helsingin kaupungin karttapalvelu / kartta.hel.fi

Suulliset lähteet

Marja Pelo, Aleksanteri Länsimäen lapsenlapsi
 Kati Stenius, Aleksanteri Länsimäen langon lapsenlapsi
 Hilikka Sirenus, ylihoitaja, Sairaskoti Radium
 Eero Keränen, Syöpäyhdistyksen talouspäällikkö, eläkkeellä
 Björn Selenius, sisustusarkkitehti

*Tohtori Toivo Länsimäki kirjastossaan,
Kati Steniuksen perhealbumi.*

*Yksityistalo
Helsingissä
seinät
solubetonia*

S O L U B E T O N I

hyväksi tunnettu, nopea ja taloudellinen rakennusaine, erikoisen sovelias ulko- ja sisäseiniin sekä eristyksiin kylmää ja lämpöä vastaan

Valmistaa ja myy O.Y. SEINÄ Helsinki. Puh. 44 231
SOLUBETONITEHDAS

HELSINKI 1930. J. SIMELIUSEN PERILLISTEN KIRJAPAINO O.Y.

*Solubetonivalmistajan mainos
Arkkitehtilehdessä, ARK 4 / 1930.*

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Asemakaavoitus**

Työpajankatu 8
00580 Helsinki
PL 58212
00099 Helsingin kaupunki

www.hel.fi